

Gal 10 Yb
D. JUNII JUVENALIS
ET
A. PERSII FLACCI
S A T Y R Æ.

DUBLINII:
E Typographia Academiæ.
MDCCXLVI.

19

СЛАВЯНСКИЕ ПИСЬМА

A. GENERAL FEATURES

Е. Я. УТАЗ

Recte Reverendo

In

Christo Patri ac Domino

M O R D E C A I,

Divinâ Providentiâ

Episcopo Alladensi,

Prisci moris et pietatis viro,

Literarum humaniorum cultori ac patrono,

Hos qualescumque suos labores

In J U V E N A L E M et P E R S I U M,

In pignus

Animi beneficiorum haud immemoris,

Summâ observantiâ D. D.

JOHANNES HAWKEY.

D. JUNII JUVENALIS
S A T Y R A E.

SATYRA I.

Emper ego auditor tantum? nunquamne reponam,
Vexatus toties rauci Theseide Codri?
Impune ergo mihi recitaverit ille togatas,
Hic elegos? impune diem consumpserit ingens
Telephus, aut, summi plenâ jam margine libri,
Scriptus et in tergo, necdum finitus, Orestes?
Nota magis nulli domus est sua, quam mihi lucus
Martis, et Aëoliis vicinum rupibus antrum
Vulcani. quid agant venti; quas torqueat umbras
Æacus; unde alias furtivæ devehat aurum
Pelliculæ; quantas jaculetur Monychus ornos;
Frontonis platani, convulsaque marmora, clamant
Semper, et affiduo ruptæ lectore columnæ.
Exspectes eadem a summo minimoque poëtâ.
Et nos ergo manum ferulæ subduximus, et nos
Confilium dedimus Syllæ, privatus ut altum

A Dormire?

Dormiret? stulta est clementia, cum tot ubique
 Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.
 Cur tamen hoc potius libeat decurrere campo,
 Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus, 20
 Si vacat, et placidi rationem admittitis, edam.
 Cum tener uxorem ducat spado; Mævia Tuscum
 Figat aprum, et nudâ teneat venabula mammâ;
 Patricios omnes opibus cum provocet unus,
 Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat; 25
 Cum pars Niliacæ plebis, cum verna Canopi
 Crispinus, Tyrias humero revocante lacernas,
 Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum,
 Nec sufferre queat majoris pondera gemmæ;
 Difficile est satyram non scribere: nam quis iniquæ
 Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se? 31
 Caufidici nova cum veniat lectica Mathonis
 Plena ipso; post hunc magni delator amici,
 Et cito rapturus de nobilitate comesâ
 Quod supereft; quem Massa timet; quem munere palpat
 Carus, et a trepido Thymele summissa Latino? 36
 Cum te summoveant, qui testamenta merentur
 Noctibus, in cœlum quos evehit, optima summi
 Nunc via processus, vetulæ vesica beatæ.
 Unciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem; 40
 Partes quisque suas ad mensuram inguinis hæres.
 Accipiat, fane mercedem sanguinis, et sic
 Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
 Aut Lugdunensem rhetor dicturus ad aram.
 Quid referam, quantâ siccum jecur ardeat irâ, 45
 Cum populum gregibus comitum premat hic spoliator
 Pupilli prostantis; et hic damnatus inani
 Judicio (quid enim salvis infamia nummis?)
 Exul ab octavâ Marius bibt, et fruitur dîs
 Iratis? at tu viætrix prævicia ploras. 50
 Hæc ego non credam Venusinâ digna lucernâ?
 Hæc ego non agitem? sed quid magis Heracleas,
 Aut

S A T Y R A VI.

Aut Diomedreas, aut mugitum Labyrinthi,
Et mare percussum puero, fabrumque volantem ?
Cum leno accipiat mœchi bona, si capiendi 55
Jus nullum uxori, doctus spectare lacunar,
Doctus et ad calicem vigilanti stertere naso :
Cum fas esse putet curam sperare cohortis,
Qui bona donavit præsepibus, et caret omni
Majorum censu, dum pervolat axe citato 60
Flaminiam : puer Automedon nam lora tenebat,
Ipse lacernatae cum se jactaret amicæ.
Nonne libet medio ceras implere capaces
Quadrivio ; cum jam sextâ cervice feratur,
Hinc atque inde patens, ac nudâ pene cathedrâ, 65
Et multum referens de Mecænate supino
Signator falso, qui se lautum atque beatum
Exiguis tabulis et gemmâ fecerat udâ ?
Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
Porrectura viro miscet fitiente rubetam, 70
Instituitque rudes melior Locusta propinquas
Per famam et populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid brevibus Gyaris et carcere dignum,
Si vis esse aliquis : probitas laudatur, et alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, mensas, 75
Argentum vetus, et stantem extra pocula caprum.
Quem patitur dormire nurus corruptor avaræ ;
Quem sponsæ turpes et prætextatus adulter ?
Si natura negat, facit indignatio versum,
Qualemque potest ; quales ego vel Cluvienus. 80
Ex quo Deucalion, nimbis tollentibus æquor,
Navigio montem ascendit fortisque poposcit,
Paulatimque animâ caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas ;
Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas, 85
Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli :
Et quando uberior vitiorum copia ? quando
Major avaritiae patuit finus ? alea quando

Hos.

JUVENALIS

Hos animos? neque enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulæ, posita sed luditur arcā. 99
Prælia quanta illic dispensatore videbis
Armigero! simplexne furor festertia centum
Perdere, et horrenti tunicam non reddere servō?
Quis totidem erexit villas? quis fercula septem
Secreto cœnavit avus? nunc sportula primo 95
Limine parva sedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem prius inspicit, et trepidat, ne
Suppositus venias, ac falso nomine poscas.
Agnitus accipies: jubet a præcone vocari
Ipsos Trojogenas: nam vexant limen et ipsi 105
Nobiscum. da prætori, da deinde tribuno:
Sed libertinus prior est: prior, inquit, ego adsum.
Cur timeam, dubitemve locum defendere, quamvis
Natus ad Euphratēm, molles quod in aure fenestræ
Arguerint, licet ipse negem? sed quinque tabernæ 105
Quadrinēta parant. quid confert purpura major
Optandum, si Laurenti custodit in agro
Conductas Corvinus oves? ego possideo plus
Pallante et Licinis. exspectent ergo tribuni;
Vincant divitiæ; sacro nec cedat honori, 110
Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum
Majestas; et si, funesta Pecunia, templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Ut colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus. 115
Quæque salutato crepitat Concordia nido.
Sed cum summus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat;
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc, est,
Et panis, fumusque domi? densissima centum 120
Quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
Languida, vel prægnans, et circumducitur, uxor.
Hic petit absenti, notā jam callidus arte,
Ostendens vacuam et clausam pro conjugē sellam.

Galla

Galla mea est, inquit; citius dimitte: moraris? 126
 Profer, Galla, caput. noli vexare, quiescit.
 Ipse dies pulcro distinguitur ordine rerum:
 Sportula, deinde forum, jurisque peritus Apollo,
 Atque triumphales, inter quas ausus habere
 Nescio quis titulos Ægyptius, atque Arabarches; 130
 Cujus ad effigiem non tantum meiere fas est.
 Vestibulis abeunt veteres laſſique clientes,
 Votaque deponunt, quanquam longissima, cœnæ.
 Spes homini: caules miseris, atque ignis, emendus.
 Optima sylvarum interea pelagique vorabit 135
 Rex horum, vacuisque toris tantum ipse jacebit:
 Nam de tot pulcris, et latis, orbibus, et tam
 Antiquis, umâ comedunt patrimonia mensâ.
 Nullus jam parasitus erit: sed quis feret istas
 Luxuriæ fordes? quanta est gula, quæ sibi totos 140
 Ponit apros, animal propter convivia natum?
 Poena tamen præsens, cum tu deponis amictus
 Turgidus, et crudum pavonem in balnea portas:
 Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus,
 It nova, nec tristis, per cunctas fabula cœnas: 145
 Dicitur iratis plaudendum funus amicis.
 Nil erit ulterius, quod nostris moribus addat
 Posteritas: eadem cupient facientque minores.
 Omne in præcipiti vitium stetit. utere velis,
 Totos pande sinus, dicas hic forsitan, unde 150
 Ingenium par materiae? unde illa priorum
 Scribendi quodcumque animo flagrante liberet
 Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
 Quid refert dictis ignoscat Mucius, an non?
 Pone Tigillimum, tædâ lucebis in illâ, 155
 Quâ stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
 Et latum mediâ sulcum deducit arenâ.
 Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehetur
 Pensilibus plumis, atque illinc despiciet nos?
 Cum veniet contra, digito compesce labellum: 160

Accusator

Accusator erit, qui verbum dixerit, hic est.
 Securus licet Æneam Rutulumque ferocem
 Commitas: nulli gravis est percussus Achilles,
 Aut multum quæfusus Hylas, urnamque secutus.
 Ense velut stricto quoties Lucilius ardens 165
 Infremuit, rubet auditor, cui frigidæ mens est
 Criminibus, tacitæ sudant præcordia culpâ:
 Inde iræ et lacrymæ. tecum prius ergo voluta
 Hæc animo ante tubas: galeatum fero duelli
 Pœnitet. experiar, quid concedatur in illos, 170
 Quorum Flaminiâ tegitur cinis atque Latinâ.

SATYRA. II.

Ultra Sauromatas fugere hinc libet et glaciale
 Oceanum, quoties aliquid de moribus audent,
 Qui Curios simulant, et Bacchanalia vivunt,
 Indocti primum: quanquam plena omnia gypso
 Chrysippi invenies: nam perfectissimus horum est, 5
 Si quis Aristotelem similem, vel Pittacon, emit,
 Et jubet archetypos pluteum servare Cleanthas.
 Fronti nulla fides: quis enim non vicus abundat
 Tristibus obscœnis? castigas turpia, cum sis
 Inter Socraticos notissima fossa cinædos.
 Hispida membra quidem et duræ per brachia setæ
 Promittunt atrocem animum: sed podice levi
 Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariscæ.
 Rarus sermo illis, et magna libido tacendi,
 Atque supercilio brevior coma. verius ergo 10
 Et magis ingenue Peribomius, hunc ego fatis
 Imputo, qui vultu morbum incessuque fatetur.
 Horum simplicitas miserabilis; his furor ipse

Dat

S A T Y R A II.

7

Dat veniam : sed pejores, qui talia verbis
Herculis invadunt, et de virtute locuti 20
Clunem agitant. ego te ceventem, Sexte, verebor,
Infamis Varillus ait ? quo deterior te ?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.
Quis tulerit Gracchos de seditione querentes ?
Quis cœlum terris non misceat, et mare cœlo, 25
Si fur displiceat Verri, homicida Miloni,
Clodius accuset moechos, Catilina Cethegum ?
In tabulam Syllæ si dicant discipuli tres ?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Concubitu ; qui tunc leges revocabat amaras 30
Omnibus, atque ipsis Veneri Martique timendas,
Cum tot abortivis fœcundam Julia vulvam
Solveret, et patruo similes effunderet offas ?
Nonne igitur jure ac merito vitia ultima factos
Contemnunt Scauros, et castigata remordent ? 35
Non tulit ex illis torvum Laronia quendam
Clamantem toties : ubi nunc lex Julia ? dormis ?
Atque ita subridens : felicia tempora, quæ te
Moribus opponunt ; habeat jam Roma pudorem.
Tertius e cœlo cecidit Cato : sed tamen unde 40
Hæc emis, hirsuto spirant opobalsama collo
Quæ tibi ? ne pudeat dominum monstrare tabernæ.
Quod si vexantur leges ac jura, citari
Ante omnes debet Scantinia. respice primum
Et scrutare viros ; faciunt hi plura ; sed illos 45
Defendit numerus, junctæque umbone phalanges.
Magna inter molles concordia : non erit ullum
Exemplum in nostro tam detestabile sexu :
Tædia non lambit Cluviam, nec Flora Catullam.
Hippo subit juvenes, et morbo pallet utroque. 50
Numquid nos agimus causas, civilia jura
Novimus, aut ullo strepitu fora vestra movemus ?
Luctantur paucæ, comedunt coliphia paucæ.
Vos lanam trahitis, calathisque peracta refertis

Vellera :

8 JUVENALIS

Vellera : vos tenui prægnantei stamine fusum 55
 Penelope melius, levius torquetis Arachne,
 Horrida quale facit residens in codice pelle.
 Notum est, cur solo tabulas impleverit Hister
 Liberto ; dederit vivus cur multa puellæ.
 Dives erit, magno quæ dormit tertia lecto. 60
 Tu nube, atque tace : donant arcana cylindros.
 De nobis post hæc tristis sententia fertur :
 Dat veniam corvis, vexat censura columbas.
 Fugerunt trepidi vera ac manifesta canentem
 Stoïcidæ : quid enim falsi Laronia ? sed quid 65
 Non facient alii, cum tu multicia sumas,
 Cretice, et, hanc vestem populo mirante, perores
 In Proculas et Pollineas ? est mœcha Fabulla ?
 Damnetur si vis ; etiam Carfinia. talem
 Non sumet damnata togam. sed Julius ardet,
 Estuo. nudus agas, minus est insania turpis. 70
 En habitum, quo te leges ac jura ferentem
 Vulnéribus crudis populus modo vîctor et illud
 Montanum positis audiret vulgus aratris.
 Quid ? non proclames, in corpore judicis ista
 Si videas ? quæro, an deceant multicia testem ? 75
 Acer, et indomitus, libertatisque magister,
 Cretice, pelluces. dedit hanc contagio labem,
 Et dabit in plures : sicut grec totus in agris
 Unius scabie cadit et porragine porci, 80
 Uvaque conspectâ livorem ducit ab uvâ.
 Fœdus hoc aliquid quandoque audebis amictu ;
 Nemo repente fuit tarpissimus. accipient te
 Paulatim, quæ longa domi redimicula sumunt
 Frontibus, et toto posuere monilia collo, 85
 Atque Bonam teneræ placant abdomen porcæ
 Et magno craterè Deam : sed more sinistro
 Exagitata procul non intrat fœmina limen,
 Solis ara deæ maribus patet. ite profanæ !
 Clamat : nullo gemit hic tibicinæ cornu. 90
 Talia

Talia secretâ coluerunt Orgia tædâ
 Cecropiam soliti Baptæ laffare Cotytto.
 Ille supercilium madidâ fuligine tactum
 Obliquâ producit acu, pingitque trementes
 Attollens oculos : vitreo bibt ille Priapo,
 Reticulumque comis auratum ingentibus implet;
 Cœrulea indutus scutulata, aut galbina rasa,
 Et per Junonem domini jurante ministro.
 Ille tenet speculum pathici gestamen Othonis,
 Actoris Arrunci spolium ; quo se ille videbat
 Armatum, cum jam tolli vexilla juberet.
 Res memoranda novis annalibus atque recenti
 Historiâ, speculum civilis sarcina belli.
 Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
 Et curare cutem summi constantia civis ;
 Bebriaci in campo spolium affectare Palati,
 Et pressum in facie digitis extendere panem ;
 Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,
 Mœsta nec Actiacâ fecit Cleopatra carinâ.
 Hic nullus verbis pudor, aut reverentia mensæ : 110
 Hic turpis Cybeles, et fractâ voce loquendi
 Libertas, et crine senex fanaticus albo
 Sacrorum antistes, rarum ac memorabile magni
 Gutturis exemplum, conducendusque magister.
 Quid tamen exspectant, Phrygio quos tempus erat jam
 More supervacuam cultris abscindere carnem ? 116
 Quadringenta dedit Gracchus festertia, dotem,
 Cornicini ; sive hic recto cantaverat ære.
 Signatæ tabulæ ; dictum, feliciter ; ingens
 Cœna sedet ; gremio jacuit nova nupta mariti. 120
 O proceres, censore opus est, an haruspice, nobis ?
 Scilicet horrees, majoraque monstra putares,
 Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum ?
 Segmenta, et longos habitus, et flammæa, sumit ;
 Arcano qui sacra ferens nutantia loro 125
 Sudavit clypeis ancilibus. o pater urbis,

Unde nefas tantum Latiis pastoribus? unde
 Hæc tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes?
 Traditur ecce viro clarus genere atque opibus vir;
 Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas, 130
 Nec quereris patri? vade ergo, et cede severi
 Jugeribus campi, quem negligis. officium cras
 Primo sole mihi peragendum in valle Quirini.
 Quæ causa offici? quid quæris? nubit amicus,
 Nec multos adhibet. liceat modo vivere, fient, 135
 Fient ista palam, cipient et in acta referri.
 Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
 Quod nequeunt parere, et partu retinere maritos.
 Sed melius, quod nil animis in corpora juris
 Natura indulget: steriles moriuntur, et illis 140
 Turgida non prodest conditâ pyxide Lyde;
 Nec prodest agili palmas præbere Lupeteo.
 Vicit et hoc monstrum tunicati fuscina Græchi,
 Lustravitque fugâ medianam gladiator arenam,
 Et Capitolinis generosior, et Marcellis, 145
 Et Catuli Paulique minoribus, et Fabiis, et
 Omnibus ad podium spectantibus: his licet ipsum
 Admoveas, cuius tunc munere retia misit.
 Esse aliquos manes, et subterranea regna,
 Et contum, et Stygio ranas in guttite nigras, 150
 Atque una transire vadum tot millia cymbâ,
 Nec pueri credunt, nisi qui nondum ære lavantur.
 Sed tu vera puta. Curius quid sentit, et ambo
 Scipiadæ? quid Fabricius manesque Camilli? 154
 Quid Cremeræ legiō et Cannis consumpta juventus,
 Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad filios
 Umbra venit, cuperent lustrari, si qua darentur
 Sulphura cum tædis, et si foret humida laurus.
 Illuc, heu! miseri traducimur. arma quidem ultra
 Littora Juberae promovimus, et modo captas 160
 Orcadas, ac minimâ contentos nocte Britannos:
 Sed quæ nunc populi, fiant victoris in urbe,

Non

SATYRA II.

14

Non faciunt illi, quos vicimus ; et tamen unus :
 Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
 Mollior ardenti sese induluisse tribuno. 165

Aspice quid faciant commercia ; venerat obses :
 Hic fiunt homines ; nam si mora longior urbem
 Indulxit pueris, non unquam deerit amator ;
 Mittentur braccae, cultelli, frena, flagellum :
 Sic praetextatos referunt Artaxata mores. 170

SATYRA III.

QUAMVIS digressu veteris confusus amici,
 Laudo tamen vacuis quod sedem figere Cumis
 Destinet, atque unum civem donare Sibyllæ.
 Janua Baiarum est, et gratum litus amoeni
 Secessus. ego vel Prochytam præpono Suburæ : 5
 Nam quid tam miserum, tam solum, vidimus, ut non
 Deterius credas horrere incendia, lapsus
 Tectorum assiduos, ac mille pericula savæ
 Urbis, et Augusto recitantes mense poëtas ?
 Sed dum tota domus rhedâ componitur unâ,
 Substituit ad veteres arcus madidamque Capenam ; 10
 Hic, ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ.
 Nunc facri fontis nemus, et délubra locantur
 Judæis, quorum cophinus scenumque supellex.
 Omnis enim populo mercedem pendere jussa est 15
 Arbor, et ejectis mendicat sylva Camoenis.
 In vallæ Ægeriæ descendimus, et speluncas
 Dissimiles veris, quanto præstantius esset
 Numen aquæ, viridi si margine cluderet undas 19
 Herba, nec ingenuum violarent marmora tophum ?
 Hic tunc Umbricius : quando artibus, inquit, honestis
 Nullus

Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
 Res hodie minor est, here quam fuit, ac eadem cras
 Deteret exiguis aliquid; proponimus illuc
 Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas; 25
 Dum nova canities, dum prima et recta senectus,
 Dum superest Lachesis quod torqueat, et pedibus me
 Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
 Cedamus patriâ: vivant Arturius istic 29
 Et Catulus: maneant qui nigrum in candida vertunt,
 Queis facile est ædem conducere, flumina, portus,
 Siccandam eluviem, portandum ad busta cadaver,
 Et præbere caput dominâ venale sub hastâ.
 Quondam hi cornicines, et municipalis arenæ
 Perpetui comites, notæque per oppida buccæ, 35
 Munera nunc edunt, et verso pollice vulgi
 Quemlibet occidunt populariter: inde reversi
 Conducunt foricas. et cur non omnia, cum sint,
 Quales ex humili magna ad fastigia rerum
 Extollit quoties voluit Fortuna jocari? 40
 Quid Romæ faciam? mentiri nescio: librum,
 Si malus est, nequeo laudare et poscere: motus
 Astrorum ignoro: funus promittere patris
 Nec volo, nec possum: ranarum viscera nunquam
 Inspexi: ferre ad nuptam, quæ mittit adulter, 45
 Quæ mandat, norunt alii; me nemo ministro
 Fur erit; atque ideo nulli comes exeo, tanquam
 Mancus, et extinctæ corpus non utile dextræ.
 Quis nunc diligitur, nisi conscius, et cui fervens
 Aëstuat occultis animus semperque tacendis? 50
 Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
 Participem qui te secreti fecit honesti.
 Carus erit Verri, qui Verrem, tempore quo vult,
 Accusare potest. tanti tibi non sit opaci
 Omnis arena Tagi, quodque in mare volvit aurum,
 Ut somno careas, ponendaque præmia fumas 56
 Trifitis, et a magno semper timearis amico.

Quæ

Quæ nunc divitibus gens acceptissima nostris,
 Et quos præcipue fugiam, properabo fateri,
 Nec pudor obstabit: non possum ferre, Quirites, 60
 Græcam urbem, quamvis quota portio fæcis Achææ?
 Jam pridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes,
 Et linguam, et mores, et cum tibicine chordas
 Obliquas, nec non gentilia tympana, secum
 Vexit, et ad Circum jussas prostare puellas. 65
 Ite, quibus grata est piætâ lupa barbara mitrâ.
 Rusticus ille tuus sumit trechedipna, Quirine,
 Et ceromatico fert niceteria collo.
 Hic altâ Sicyone, ast hic Amydone relictâ,
 Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis, 70
 Esquiliæ dictumque petunt a vimine collem,
 Viscera magnarum domuum, dominique futuri.
 Ingenium velox, audacia perdita, sermo
 Promptus et Isæo torrentior. ede, quid illum
 Esse putas? quemvis hominem secum attulit ad nos; 75
 Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliætes,
 Augur, schœnobates, medicus, magus: omnia novit.
 Græculus esuriens in cœlum, jussiferis, ibit.
 Ad summam non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax,
 Qui sumpfit pennas, mediis sed natus Athenis. 80
 Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
 Signabit, fultusque toro meliore recumbet,
 Advectus Romam, quo pruna et coctona vento?
 Usque adeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
 Hausit Aventini, baccâ nutrita Sabinâ? 85
 Quid, quod adulandi gens prudentissima laudat
 Sermonem indocti, faciem deformis, amici,
 Et longum invalidi collum cervicibus æquat
 Herculis, Antæum procul a tellure tenentis?
 Miratur vocem angustam, quâ deterius nec 90
 Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
 Hæc eadem licet et nobis laudare: sed illis
 Creditur. an melior cum Thaïda sustinet, aut cum
 Uxorem

Uxorem comœdus agit, vel Dorida nullo
 Cultam palliolo ? mulier nempe ipsa videtur, 95
 Non persona loqui: vacua et plana omnia dicas
 Infra ventriculum, et tenui distantia rimâ.
 Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
 Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
 Natio comœda est. rides ? majore cachinno 100
 Concutitur: flet, si lacrymas confpexit amici,
 Nec dolet: igniculum brumæ si tempore poscas,
 Accipit endromidem: si dixeris, æstuo, sudat.
 Non sumus ergo pares: melior, qui semper, et omni
 Nocte dieque, potest alienum sumere vultum, 105
 A facie jactare manus, laudare paratus
 Si bene ructavit, si rectum minxit, amicus,
 Si trulla inverso crepitum dedit aurea fundo.
 Præterea sanctum nihil est, et ab inguine tutum :
 Non matrona laris, non filia virgo, neque ipse 110
 Sponsus levis adhuc, non filius ante pudicus.
 Horum si nihil est, aviam resupinat amici.
 Scire volunt secreta domus, atque inde timeri.
 Et quoniam cœpit Græcorum mentio, transi
 Gymnasia, atque audi facinus majoris abollæ. 115
 Stoicus occidit Baream, delator amicum,
 Discipulumque senex, ripâ natritus in illâ,
 Ad quam Gorgonei delapsa est piana caballi.
 Non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
 Protagenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimanthus: 120
 Qui gentis vitio nunquam partitur amicum,
 Solus habet: nam, cum facilem stillavit in aurem
 Exiguum de naturæ patriæque veneno,
 Limine summoveor: perierunt tempora longi
 Servitii: nusquam minor est jactura clientis. 125
 Quod porro officium, ne nobis blandiar, aut quod
 Pauperis hic meritum: si curet nocte togatus
 Currere, cum prætor lictorem impellat, et are
 Præcipitem jubeat dudam vigilantibus orbis,

Ne

Ne prior Albinam, aut Modiam, collega salutet? 130
Divitis hic servi chudit latus ingenuorum
Filius: alter enim, quantum in legione tribuni
Accipiunt, donat Calvinæ, vel Catienæ,
Ut semel atque iterum super illam palpitet: at tu,
Cum tibi vestiti facies scorti placet, haeres, 135
Et dubitas altâ Chionem deducere sellâ.
Da testem Romæ tam sanctum, quam fuit hospes
Numinis Idæi; procedat vel Numa, vel qui
Servavit trepidam flagranti ex æde Minervam:
Protinus ad censum, de moribus ultima fiet 140
Quæstio: quot pascit servos? quot possidet agri
Jugera? quam multâ magnâque paropside coenat?
Quantum quisque suâ nummorum servat in arcâ,
Tantum habet et fidei: jures licet et Samothracum
Et nostrorum aras; contemnere fulmina pauper 145
Creditur atque deos, dîs ignoscensibus ipfis.
Quid, quod materiam præbet causasque jocorum
Omnibus hic idem? si fœda et scissa lacerna,
Si toga sordidula, est, et ruptâ calceus alter
Pelle patet? vel si, consuto vulnere, crassum 150
Atque recens linum ostendit non una cicatrix?
Nil habet infelix paupertas durius in se,
Quam quod ridiculos homines facit. exeat, inquit,
Si pudor est, et de pulvino surgat equestri,
Cujus res legi non sufficit, et sedeant hic 155
Lenonum pueri quocunque in fornicе nati.
Hic plaudat nitidi præconis filius inter
Pinnirapi cultos juvenes, juvenesque lanistæ.
Sic libitum vano, qui nos distinxit, Othoni.
Quis gener hic placuit censu minor, atque puellæ 160
Sarcinulis impar? quis pauper scribitur haeres?
Quando in confilio est ædilibus? agmine facto
Debuerant olim tenues migraffe Quirites.
Haud facile emergunt, quorum virtutibus obstat
Res angusta domi: sed Romæ durior illis 165

Conatus:

Conatus : magno hospitium miserabile ; magno
 Servorum ventres ; et frugi cœnula magno.
 Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negavit
 Translatus subito ad Marsos mensamque Sabellam,
 Contentusque illic Veneto duroque cucullo. 170
 Pars magna Italæ est, si verum admittimus, in quâ
 Nemo togam sumit, nisi mortuus. ipsa dierum
 Festorum herboso colitur si quando theatro
 Majestas, tandemque redit ad pulpita notum
 Exodium, cum personæ pallentis hiatum 175
 In gremio matris formidat rusticus infans ;
 Æquales habitus illic, similesque (videbis
 Orchestram et populum : clari velamen honoris,
 Sufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ.
 Hic ultra vires habitus nitor ; hic aliquid plus, 180
 Quam satis, est : interdum alienâ sumitur arcâ.
 Commune id vitium est : hic vivimus ambitionsâ
 Paupertate omnes. quid te moror ? omnia Romæ
 Cum pretio. quid das, ut Coffum aliquando salutes ?
 Ut te respiciat clauso Veiento labello ? 185
 Ille metit barbam, crinem hic deponit amati :
 Plena domus libis venalibus. accipe, et istud
 Fermentum tibi habe : præstare tributa clientes
 Cogimur, et cultis augere peculia servis.
 Quis timet aut timuit gelidâ Prænesti ruinam, 190
 Aut positis nemorosa inter juga Volfiniis, aut
 Simplicibus Gabiis, aut proni Tiburis arce ?
 Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
 Magnâ parte sui : nam sic labentibus obstat
 Villicus, et veteris rimæ contexit hiatum ; 195
 Securos pendente jubet dormire ruinâ.
 Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
 Nocte metus. jam poscit aquam, jam frivola transfert,
 Ucalegon : tabulata tibi jam tertia fumant :
 Tu nescis : nam si gradibus trepidatur ab imis, 200
 Ultimus ardebit, quem tegula sola tuetur

A pluviâ, molles ubi reddunt ova columbæ.
 Lectus erat Codro Proculâ minor, urceoli sex,
 Ornamentum abaci ; nec non et parvulus infra
 Cantharus, et recubans sub eodem marmore Chiron ;
 Jamque vetus Græcos servabat cista libellos, 206
 Et divina opici rodebant carmina mures.
 Nil habuit Codrus : quis enim negat ? et tamen illud
 Perdidit infelix totum nil : ultimus autem
 Ærumnæ cumulus, quod nudum et frusta rogantem
 Nemo cibo, nemo hospitio tectoque, juvabit. 211
 Si magna Alturici cecidit domus, horrida mater,
 Pullati proceres, differt vadimonia prætor :
 Tunc gemimus casus urbis, tunc odimus ignem.
 Ardet adhuc, et jam accurrit qui marmora donet, 215
 Conferat impensas : hic nuda et candida signa ;
 Hic aliquid præclarum Euphranoris et Polycleti ;
 Hic Afianorum vetera ornamenta deorum.
 Hic libros dabit, et forulos, mediamque Minervam ;
 Hic modium argenti : meliora ac plura reponit 220
 Periclus orborum lautissimus, et merito jam
 Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
 Si potes avelli Circensibus, optima Soræ,
 Aut Fabrateriæ, domus, aut Frusinone, paratur.
 Quanti nunc tenebras unum conducis in annum ! 225
 Hortulus hic, puteusque brevis, nec reste movendus,
 In tenues plantas facili diffunditur haustu.
 Vive bidentis amans, et culti villicus horti,
 Unde epulum possis centum dare Pythagoræis.
 Est aliquid quounque loco, quounque recessu, 230
 Unius sese dominum fecisse lacertæ.
 Plurimus hic æger moritur vigilando : sed illum
 Languorem peperit cibus imperfectus et hærens
 Ardentí stomacho : nam quæ meritoria somnum
 Admittunt ? magnis opibus dormitur in urbe. 235
 Inde caput morbi : rhedarum transitus arcto
 Vicorum inflexu et flantis convicia mandrä

Eripiunt somnum Druso vitulisque marinis:
 Si vocat officium, turbâ cedente, vehetur
 Dives, et ingenti currat super ora Liburno, 240
 Atque obiter leget, aut scribet, vel dormiet intus:
 Namque facit somnum clausâ lectica fenestrâ.
 Ante tamen veniet: nobis properantibus obstat
 Unda prior: magno populus premit agmine lumbos
 Qui sequitur; ferit hic cubito, ferit aspero duro 245
 Alter; at hic tignum capiti incutit, ille metretam:
 Pinguia crura luto, plantâ mox undique magnâ
 Calcor, et in digito clavus mihi militis hæret.
 Nonne vides, quanto celebretur sportula fumo?
 Centum convivæ; sequitur sua quemque culina. 250
 Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res
 Impositas capiti, quas recto vertice portat
 Servulus infelix, et cursu ventilat ignem.
 Scinduntur tunicae fartaæ; modo longa coruscat,
 Sarraco veniente, abies, atque altera pinum 255
 Plaustra vehunt, nutant alte, populoque minantur.
 Nam si procubuit, qui faxa Ligustica portat,
 Axis, et eversum fudit super agmina montem,
 Quid supereft de corporibus? quis membra, quis ossa,
 Invenit? obtritum vulgi perit omne cadaver, 260
 More animæ. domus interea secura patellas.
 Jam lavat, et buccâ foculum excitat, et sonat unctis
 Strigilibus; et pleno componit lintea gutto.
 Hæc inter pueros varie properantur: at ille
 Jam sedet in ripâ, tetrumque novitus horret 265
 Porthmea, nec sperat cœnosi gurgitis alnum
 Infelix, nec habet, quem porrigit, ore trientem.
 Respice nunc alia ac diversa pericula noctis:
 Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum
 Testa ferit, quoties rimosa et curta fenestrâ, 270
 Vasa cadunt; quanto percossum pondere signent
 Et lœdant silicem. possis ignavus haberî,
 Et subiti casus improvidus, ad cœnam si

Intestatus

Intestatus eas: adeo tot fata, quōt illā
 Nocte patent vigiles, te prætereunte, fenestræ. 275
 Ergo optes, votumque feras miserabile tēcum,
 Ut sint contentæ patulas effundere pelves.
 Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
 Dat poenas; noctem patitur lugentis amicum 280
 Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus;
 Ergo non aliter poterit dormire: quibusdam
 Somnum rixa facit: sed, quamvis improbus annis
 Atque mero fervens, cavit hunc, quem coccina lēna
 Vitari jubet, et comitum longissimus ordo,
 Multum præterea flamarum, et aënea lampas. 285
 Me, quem luna solet deducere, vel breve lumen
 Candelæ, cuius dispenso et temporo filum,
 Contemnit. miseræ cognosce procœmia rixæ,
 Si rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum.
 Stat contra, starique jubet; parere necesse est: 290
 Nam quid agas, cum te furiosus cogat, et idem
 Fortior? unde venis? exclamat. cuius aceto,
 Cujus conche, tumes? quis tecum sectile porrum
 Sutor et elixi vervecis labra comedit?
 Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem: 295
 Ede ubi confistas. in quā te quæro prosequchā?
 Dicere si tentes aliquid, tacitusve recedas,
 Tantundem est; feriunt pariter: vadimonia deinde
 Irati faciunt. libertas pauperis hæc est;
 Pulsatus rogat, et pugnis concitus adorat, 300
 Ut liceat pàucis cum dentibus inde reverti.
 Nec tamen hoc tantum metuas: nam qui spoliat te
 Non deerit, clavis domibus, postquam omnis ubique
 Fixa catenæ filuit cōpago tabernæ.
 Interdum et ferro subitus græssator agit rem, 305
 Armato quoties tutæ custode tenentur
 Et Pomptina palus et Gallinaria pinus.
 Sic inde huc omnes, tanquam ad vivaria, turrunt.
 Quā fornace graves, quā non incude, catenæ?

Maximus

Maximus in vinclis ferri modus, ut timeas, ne 310
 Vomer deficiat, ne marræ et farcta defint.
 Felices proavorum atavos, felicia dicas
 Sæcula, quæ quondam sub regibus atque tribunis
 Viderunt uno contentam carcere Romam.
 His alias poteram et plures subnectere causas: 315
 Sed jumenta vocant et sol inclinat; cundum est:
 Nam mihi commotâ jam dudum mulio virgâ
 Adnuit: ergo vale nostri memor; et quoties te
 Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
 Me quoque ad Helvinam Cererem vestrâmque Dianam
 Convelle a Cumis: satyrarum ego, ni pudet illas, 321
 Adjutor gelidos veniam caligatus in agros.

SATYRA IV.

ECCE iterum Crispinus, et est mihi sæpe vocandus
 Ad partes, monstrum nullâ virtute redemptum
 A vitiis, æger, solâque libidine fortis;
 Delicias viduæ tantum aspernatur adulter.
 Quid refert igitur, quantis jumenta fatiget 5
 Porticibus, quantâ nemorum vectetur in umbrâ,
 Jugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
 Nemo malus felix; minime corruptor, et idem
 Incestus, cum quo nuper vittata jacebat,
 Sanguine adhuc vivo terram subitura, sacerdos. 10
 Sed nunc de factis levioribus, et tamen alter,
 Si fecisset idem, caderet sub judice morum.
 Nam, quod turpe bonis, Titio Seioque, decebat
 Crispinum. quid agas, cum dira et fædior omni
 Crimine persona est? nullum sex millibus emit, 15
 Æquantem sane paribus festertia libris,

Ut

Ut perhibent, qui de magnis majora loquuntur.

Consilium laudo artificis, si munere tanto

Præcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.

Est ratio ulterior, magnæ si misit amicæ,

20

Quæ vehitur clauso latis specularibus antro.

Nil tale exspectes; emit sibi. multa videmus,

Quæ miser et frugi non fecit Apicius: hoc tu

Succinctus patriâ quondam, Crispine, papyro.

Hoc pretio squamæ? potuit fortasse minoris

25

Piscator, quam piscis, emi. provincia tanti

Vendit agros: sed maiores Apulia vendit.

Quales tunc epulas ipsum glutissime putemus

Induperatorem, cum tot festertia, partem

Exiguam et modicæ sumptam de margine cœnæ,

30

Purpureus magni ructarit scurra palati;

Jam princeps equitum, magnâ qui voce solebat

Vendere municipes fracta de merce filuros!

Incipe Calliope, licet hic confidere; non est

Cantandum; res vera agitur, narrate, puellæ

35

Pierides: profit mihi vos dixisse puellas.

Cum jam semianimum laceraret Flavius orbem

Ultimus, et calvo serviret Roma Neroni,

Incidit Adriaci spatium admirabile rhombi

Ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon,

Implevitque sinus: neque enim minor hæserat illis,

40

Quos operit glacies Mæotica, ruptaque tandem

Solibus effundit torpentis ad ostia Ponti,

Desidiâ tardos, et longo frigore pingues.

Destinat hoc monstrum cymbæ linique magister

45

Pontifici summo: quis enim proponere talem,

Aut emere, auderet, cum plena et litora multo

Delatoire forent: dispersi protinus algæ

Inquisitores agerent cum remige nudo,

Non dubitaturi fugitivum dicere pisces,

50

Depastumque diu vivaria Cæsaris; inde

Elapsum, veterem ad dominum debere reverti?

Si

Si quid Palphurio, si credimus Armillato,
 Quicquid conspicuum pulchrumque est æquore toto,
 Res fisci est, ubicunque natat: donabitur ergo, 55
 Ne pereat, jam lethifero cedente pruinis
 Autumno, jam quartanam sperantibus ægris,
 Stridebat deformis hyems, prædamque recentem
 Servabat: tamen hic properat, velut urgeat austus.
 Utque lacus suberant, ubi, quanquam diruta, servat 60
 Ignem Trojanum, et Vestam colit Alba minorem,
 Obsttit in tranti miratrix turba parumper;
 Ut cessit, facili patuerunt cardine valvae.
 Exclusi spectant admissa opsonia patres.
 Itur ad Atridem. tum Picens, accipe, dixit, 65
 Privatis majora focus; genialis agatur
 Iste dies; propera stomachum laxare saginis,
 Et tua servatum consume in sæcula rhombum.
 Ipse capi voluit. quid apertius? et tamen illi
 Surgebant cristaæ. nihil est, quod credere de se 70
 Non possit, cum laudatur, dis æqua potestas.
 Sed deerat pisces patinæ mensura: vocantur
 Ergo in concilium proceres, quos oderat ille;
 In quorum facie miseræ magnæque sedebat
 Pallor amicitiae. primus, clamante Liburno, 75
 Currite, jam sedet, raptæ properabat abollæ
 Pegasus, attonitæ positus modo villicus urbi.
 Anne aliud tunc præfecti? quorum optimus atque
 Interpres legum sanctissimus; omnia quanquam
 Temporibus diris tractanda putabat inermi 80
 Justitiæ: venit et Crispi jucunda senectus,
 Cujus erant mores qualis facundia; mite
 Ingenium. maria, ac terras, populosque, regenti
 Quis comes utilior; si clade et peste sub illâ
 Sævitiam damnare et honestum afferre liceret
 Consilium? sed quid violentius aure tyranni, 85
 Cum quo de pluviis, aut æstibus, aut nimbo
 Vere, loquuturi fatum pendebat amici?

ille

Ille igitur nunquam direxit brachia contra
 Torrentem ; nec civis erat, qui libera posset 90
 Verba anima proferre, et vitam impendere vero.
 Sic multas hyemes atque octogesima vidit
 Solsticia ; his armis illâ quoque tutus in aulâ.
 Proximus ejusdem properabat Aelius ævi,
 Cum juvene, indigno quem mors tam sava maneret,
 Et domini gladiis tam festinata : sed olim 96
 Prodigio par est cum nobilitate senectus :
 Unde fit, ut malum fraterculus esse gigantis.
 Profuit ergo nihil misero, quod cominus urfos
 Figebat Numidas, Albanâ nudus arenâ 100
 Venator : quis enim jam non intelligat artes
 Patricias ? quis priscum illud miretur acumen,
 Brute, tuum ? facile est barbato imponere regi.
 Nec melior vultu, quamvis ignobilis, ibat
 Rubrius, offendæ veteris reus atque tacendæ ; 105
 Et tamen improbior satyram scribente cinædo.
 Montani quoque venter adest abdomine tardus ;
 Et matutino sudans Crispinus amomo,
 Quantum vix redolent duo funera. sævior illo
 Pompeius tenui jugulos aperire susurro : 110
 Et, qui vulturibus servabat viscera Dacis,
 Fuscus, marmoreâ meditatus prælia villâ :
 Et cum mortifero prudens Veiento Catullo,
 Qui nunquam visæ flagrabat amore puellæ :
 Grande et conspicuum nostro quoque tempore mon-
 strum ! 115
 Cæcus, adulator ; dirusque a ponte fatelles,
 Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
 Blandaque devexæ jactaret basia rhedæ.
 Nemo magis rhombum stupuit ; nam plurima dixit
 In lævum conversus : at illi dextra jacebat 120
 Bellua : sic pugnas Cilicis laudabat, et ictus,
 Et pegma, et pueros inde ad velaria raptos.
 Non cedit Veiento : sed, ut fanaticus cæstro

Percussus,

Percussus, Bellona, tuo, divinat; et, ingens
 Omen habes, inquit, magni clarique triumphi. 125
 Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
 Excidet Arviragus, peregrina est bellua. cernis
 Erectas in terga sudes? hoc defuit unum
 Fabricio, patriam ut rhombi memoraret et amos.
 Quidnam igitur censes? conciditur? abfit ab illo 130
 Dedecus hoc, Montanus ait; testa alta paretur,
 Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
 Debetur magnus patinæ subitusque Prometheus.
 Argillam atque rotam citius properate: sed ex hoc
 Tempore jam, Cæsar, figuli tua castra sequantur. 135
 Vicit digna viro sententia: noverat ille
 Luxuriam imperii veterem, noctesque Neronis
 Jam medias, aliamque famem, cum pulmo Falerno
 Arderet. nulli major fuit usus edendi
 Tempestate mæ. Circeis nata forent, an 140
 Lucrinum ad saxum, Rutupinove edita fundo,
 Ostrea, callebat primo deprendere morsu;
 Et semel aspecti litus dicebat echini.
 Surgitur, et missò proceres exire jubentur
 Concilio; quos Albanam dux magnus in arcem 145
 Traxerat attonitos, et festinare coactos,
 Tanquam de Cattis aliquid torvisque Sicambris
 Dicturus; tanquam diversis partibus orbis
 Anxia præcipiti venisset epistola pinnâ.
 Atque utinam his potius nugis tota illa dedisset 150
 Tempora sœvitiae, claras quibus abstulit urbi
 Illustresque animas, impune et vindice nullo.
 Sed periiit, postquam cerdonibus esse timendus
 Cœperat; hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.

S A T Y R A V.

SI te propositi nondum pudet, atque eadem est mens,
 Ut bona summa putas alienâ vivere quadrâ ;
 Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
 Cæsaris ad mensas, nec vilis Galba, tulisset,
 Quamvis jurato metuam tibi credere testi. 5
 Ventre nihil novi frugalius ; hoc tamen ipsum
 Defecisse puta, quod inani sufficit alvo.
 Nulla crepido vacat ? nusquam pons, et tegetis pars
 Dimidiâ brevior ? tantine injuria cœnæ ?
 Tam jejuna famæ ? quin poscis honestius illic 10
 Et tremere, et sordes farris mordere canini.
 Primo fige loco, quod tu discumbere jussus
 Mercedem solidam veterum capis officiorum.
 Fructus amicitiæ magnæ cibus : imputat hunc rex,
 Et, quamvis rarum, tamen imputat. ergo duos post
 Si libuit menses neglectum adhibere clientem, 16
 Tertia ne vacuo cessaret culcita lecto :
 Una simus, ait. votorum summa : quid ultra
 Quæris ? habet Trebius, propter quod rumpere somnum
 Debeat, et ligulas dimittere, sollicitus, ne 20
 Tota salutatrix jam turba peregerit orbem
 Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo se
 Frigida circumagunt pigri farraca Boötæ.
 Qualis cœna tamen ? vinum, quod succida nolit
 Lana pati : de convivâ Corybanta videbis. 25
 Jurgia proludunt : sed mox et pocula torques
 Saucius, et rubrâ deterges vulnera mappâ ;
 Inter yos quoties libertorumque cohortem
 Pugna Saguntinâ servet commissa lagenâ.

Ipse capillato diffusum consule potat, 30
 Calcatamque tenet bellis socialibus uvam,
 Cardiaco nunquam cyathum missurus amico.
 Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
 Setinis, cuius patriam titulumque senectus
 Delevit multa veteris fuligine testa : 35
 Quale coronati Thrasea Helvidiusque bibebant
 Brutorum et Cassi natalibus. ipse capaces
 Heliadum crustas et inaequales berylo
 Virro tenet phialas : tibi non committitur aurum :
 Vel, si quando datur, custos affixus ibidem est, 40
 Qui numeret gemmas, unguesque observet acutos.
 Da veniam ; præclara illic laudatur iaspis ;
 Nam Virro, ut multi, gemmas ad pocula transfert
 A digitis, quas in vaginæ fronte solebat
 Ponere zelotypo juvenis prælatus Hiarbæ. 45
 Tu Beneventani sutoris nomen habentem
 Siccabis calicem nasorum quatuor, ac jam
 Quassatum, etrupto poscentem sulphura vitro.
 Si stomachus domini fervet vinoque ciboque ;
 Frigidior Geticis petitur decocta pruinis. 50
 Non eadem vobis poni modo vina querebar ;
 Vos aliam potatis aquam : tibi pocula cursor
 Getulus dabit, aut nigri manus ossea Mauri,
 Et cui per mediæ nolis occurrere noctem,
 Clivosæ veheris dum per monumenta Latinæ. 55
 Flos Asiae ante ipsum, pretio majore paratus,
 Quam fuit et Tulli census pugnacis et Anci ;
 Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
 Frivola. quod cum ita sit, tu Getulum Ganymedem
 Respice, cum fities : nescit tot millibus emptus
 Pauperibus misere puer : sed forma, sed ætas,
 Digna supercilium. quando ad te pervenit ille ?
 Quando vocatus adeat calidæ gelidæque minister ?
 Quippe indignatur veteri parere clienti,
 Quodque aliquid poscas, et quod, se stante, recumbas.

Maxima

Maxima quæque domus servis est plena superbis. 66
Ecce, aliis quanto porrexit murmure panem
Vix fractum, solidæ jam mucida frusta farinæ,
Quæ genuinum agitent, non admittentia morsum:
Sed tener, et niveus, mollique filigine factus, 70
Servatur domino. dextram cohibere memento:
Salva sit artoptæ reverentia. finge tamen te
Improbulum; superest illic, qui ponere cogat.
Vin' tu consuetis, audax conviva, canistris
Impleri, panisque tui novisse colorem? 75
Scilicet hoc fuerat, propter quod saepe, relicta
Conjuge, per montem adversum gelidasque cucurri
Esquiliis, fremeret saevâ cum grandine vernus
Jupiter, et multo stillaret pœnula nimbo!
Aspice, quam longo distendat pectore lâncem, 80
Quæ fertur domino, squilla, et quibus undique septa
Asparagis, quâ despiciat convivia caudâ;
Cum venit excelsi manibus sublata ministri,
Sed tibi dimidio constrictus cammarus ovo
Ponitur, exigua feralis cœna patellâ. 85
Ipse Venafrano pîscem perfundit: at hic, qui
Pallidus offertur misero tibi, caulis olebit
Laternam: illud enim vestris datur alveolis, quod
Canna Miciparum prorâ subvexit acutâ;
Propter quod Romæ cum Boccare nemo lavatur; 90
Quod tutos etiam facit a serpentibus Afros.
Mullus erit domino, quem misit Corsica, vel quem
Tauromitanæ rupes, quando omne peractum est,
Et jam defecit, nostrum mare; dum gula saevit,
Retibus assiduis penitus scrutante macello 95
Proxima; nec patitur Tyrrhenum crescere pîscem.
Instruit ergo focum provincia; sumitur illinc,
Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
Virroni muræna datur, quæ maxima venit
Gurgite de Siculo: nam, dum se continet austus, 100
Dum sedet, et siccata madidas in carcere pennas,
Contemnunt

Contemnunt medianam temeraria lina Charybdim.
 Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
 Aut glacie aspersus maculis Tiberinus, et ipse
 Vernula riparum pinguis torrente cloacâ, 105
 Et solitus mediae cryptam penetrare Suburæ.
 Ipsi pauca velim, facilem si præbeat aurem:
 Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
 A Seneca; quæ Piso bonus, quæ Cotta, solebat
 Largiri: namque et titulis et fascibus olim 110
 Major habebatur donandi gloria. solum
 Poscimus, ut coenes civiliter. hoc face, et esto,
 Esto, ut nunc multi, dives tibi, pauper amicis.
 Anferis ante ipsum magni jecur, anferibus par
 Altilis, et flavi dignus ferro Meleagri 115
 Fumat aper: post hunc radentur tubera, si ver
 Tunc erit, et facient optata tonitrua coenas
 Majores. tibi habe frumentum, Alledius inquit,
 O Libye; disjunge boves, dum tubera mittas.
 Structorem interea, ne qua indignatio defit, 120
 Saltantem species, et chironomonta volanti
 Cultello, donec peragat dictata magistri
 Omnia: nec minimo fane discrimine refert,
 Quo gestu lepores, et quo gallina fecetur.
 Duceris plantâ, velut ictus ab Hercule Cacus, 125
 Et ponere foris, si quid tentaveris unquam
 Hiscere, tanquam habeas tria nomina. quando propinat
 Virro tibi, sumitque tuis contacta labellis
 Pocula? quis vestrum temerarius usque adeo, quis
 Perditus, ut dicat regi, bibe? plurima sunt, quæ 130
 Non audent homines pertusâ dicere lènâ.
 Quadringenta tibi si quis deus, aut similis dîs
 Et melior fatis, donaret, homuncio, quantus
 Ex nihilo fieres! quantus Virronis amicus!
 Da Trebio; pone ad Trebium; vis, frater, ab istis 135
 Ilibus? o nummi, vobis hunc præstat honorem:
 Vos etis fratres. dominus tamen, et domini rex,

Si vis tu fieri, nullus tibi parvulus aulâ
 Luserit Æneas, nec filia dulcior illo :
 Jucundum et charum sterilis facit uxor amicum. 140
 Sed tua nunc Mycale pariat licet, et pueros tres
 In gremium patris fundat simul, ipse loquaci
 Gaudebit nido : viridem thoraca jubebit
 Afferri, minimasque nuces, assimque rogatum,
 Ad mensam quoties parasitus venerit infans. 145
 Villibus ancipites fungi ponentur amicis,
 Boletus domino : sed qualem Claudio edit
 Ante illum uxor, post quem nil amplias edit.
 Virro sibi et reliquis Virronibus illa jubebit
 Poma dari, quorum solo pascaris odore ? 150
 Qualia perpetuus Phœacum autumnus habebat,
 Credere quæ possis surrepta sororibus Afris :
 Tu scabie frueris mali, quod in aggere rodit,
 Qui tegitur parmâ et galeâ, metuensque flagelli
 Discit ab hirsutâ jaculum torquere capellâ. 155
 Foritan impensæ Virronem parcere crèdas :
 Hoc agit, ut doleas : nam quæ comœdia, mimus
 Quis, melior plorante gula ? ergo omnia fiunt,
 Si nescis, ut per lacrymas effundere bilem
 Cogaris, pressoque diu stridere molari. 160
 Tu tibi liber homo et regis conviva videris ;
 Captum te nidore suæ putat ille culinæ ;
 Nec male conjectat : quis enim tam nudus, ut illum
 Bis ferat, Etruscum puero si contigit aurum,
 Vel nodus tantum, et signum de paupere loro ? 165
 Spes bene cœnandi vos decipit. ecce, dabit jam
 Semesum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
 Ad nos jam veniet minor altillis : inde parato
 Intactoque omnes et stricto pane taceatis.
 Ille sapit, qui te sic uitur. omnia ferre
 Si potes, et debes, pulsandum vertice raso
 Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
 Flagra pati, his epulis et tali dignus amico.

SATYRA VI.

CREDO pudicitiam Saturno rege moratam
 In terris, visamque diu ; cum frigida parvas
 Præberet spelunca domos, ignemque, laremque,
 Et pecus, et dominos, communi cluderet umbrâ :
 Sylvestrem montana torum cum sterneret uxor
 Frondibus, et culmo, vicinarumque ferarum
 Pellibus : haud similis tibi, Cynthia, nec tibi, cuius
 Turbavit nitidos extinctus passer ocellos :
 Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
 Et sæpe horridior glandem rustante marito.
 Quippe aliter tunc orbe novo cæloque recenti
 Vivebant homines ; qui, rupto robore nati,
 Compositive luto, nullos habuere parentes.
 Multa pudicitiae veteris vestigia forsan,
 Aut aliqua, exsiterint et sub Jove ; sed Joye nondum
 Barbato, nondum Græcis jurare paratis
 Per caput alterius, cum furem nemo timeret
 Caulibus aut pomis ; sed aperto viveret horto.
 Paulatim deinde ad superos Astrea recessit
 Hâc comite ; atque duæ pariter fugere sorores.
 Antiquum et vetus est alienum, Posthume, lectum
 Concutere, atque sacri geaium contemnere fulcri.
 Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas ;
 Viderunt primos argentea sœcula mœchos.
 Conventum tamen, et pactum, et sponsalia, nostrâ
 Tempestate paras ; jamque a tonsore magistro
 Peckeris, et dígito pignus fortasse dedisti.
 Certe sanus eras ! uxorem, Posthume, ducis ?
 Dic quâ Tisiphone, quibus exagitare colubris ?

Ferre

Ferre potes dominam, salvis tot restibus, ullam? 30
 Cum pateant altæ caligantesque fenestræ?
 Cum tibi vicinum se præbeat Æmilius pons?
 Aut si de multis nullus placet exitus, illud
 Nonne putas melius, quod tecum pusio dormit,
 Pusio, qui noctu non litigat? exigit a te 35
 Nulla jacens illic munuscula, nec queritur, quod
 Et lateri parcas, nec, quantum jussit, anheles.
 Sed placet Ursidio lex Julia: tollere dulcem
 Cogitat hæredem, cariturus turture magno,
 Mullorumque jubis, et captatore macello. 40
 Quid fieri non posse putas, si jungitur ulla
 Ursidio? si mœchorum notissimus olim
 Stulta maritali jam porrigit ora capistro,
 Quem toties textit perituri cista Latini?
 Quid, quod et antiquis uxor de moribus illi 45
 Quæritur? o medici, medium pertundite venam:
 Delicias hominis! Tarpeium limen adora
 Pronus, et auratam Junoni cæde juvencam,
 Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
 Paucæ adeo Cereris vittas contingere dignæ, 50
 Quarum non timeat pater oscula. nocte coronam
 Postibus, et densos per limina tende corymbos.
 Unus Iberinæ vir sufficit? ocyus illud
 Extorquebis, ut hæc oculo contenta sit uno.
 Magna tamen fama est cujusdam rure paterno 55
 Viventis: vivat Gabiis, ut vixit in agro,
 Vivat Fidenis, et agello cedo paterno.
 Quis tamen affirmat, nil actum in montibus, aut in
 Speluncis? adeon' senuerunt Jupiter et Mars?
 Porticibusne tibi monstratur foemina voto 60
 Digna tuo? cuneis an habent spectacula totis
 Quod securus ames, quodque inde excerpere possis?
 Cheironomon Ledam molli saltante Bathyllo,
 Thuscia vesicæ non imperat; Appula gannit,

Sicut

Sicut in amplexu : subitum et miserabile longum 65
 Attendit Thymele : Thymele tunc rustica discit.
 Ast aliae, quoties aulæa recondita cessant,
 Et, vacuo clausoque, sonant fora sola, theatro,
 Atque a plebeis longe Megalesia, tristes
 Personam, thyrsusque, tenent, et subligar Acci. 70
 Urbicus exodio risum movet Atellanæ
 Gestibus Autonoës ; hunc diligit Aëlia pauper.
 Solvitur his magno comœdi fibula. sunt, quæ
 Chrysogonum cantare vetent. Hispulla tragœdo
 Gaudet : an exspectas ut Quintilianus ametur ? 75
 Accipis uxorem, de quâ citharædus Echion,
 Aut Glaphyrus, fiat pater, Ambrosiusve choraules.
 Longa per angustos figantur pulpita vicos ;
 Ornentur postes, et grandi janua lauro,
 Ut testudineo tibi, Lentule, conopeo 80
 Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
 Nupta senatori comitata est Hippia ludium
 Ad Pharon, et Nilum, famosaque mœnia Lagi,
 Prodigia et mores urbis damnante Canopo.
 Immemor illa domus, et conjugis, atque sororis, 85
 Nil patriæ indulxit, plorantesque improba natos,
 Utque magis stupeas, ludos Paridemque, reliquit.
 Sed quanquam in magnis opibus, plumâque paternâ,
 Et segmentatis dormisset parvula cunis,
 Contempset pelagus ; famam contempserat olim, 90
 Cujus apud molles minima est jactura cathedras.
 Tyrrhenos igitur fluctus lateque sonantem
 Pertulit Ionum constanti pectore, quamvis
 Mutandum toties esset mare. iusta pericli
 Si ratio est et honesta, timent, pavidoque gelantur
 Pectore, nec tremulis possunt infistere plantis. 95
 Fortem animum præstant rebus, quas turpiter audent.
 Si jubeat conjux, durum est concendere navim,
 Tunc sentina gravis, tunc summus vertitur aër :
 Quæ

Quæ mœchum sequitur, stomacho valet: illa maritum
 Convomit; hæc inter nautas et prandet, et errat ¹⁰¹ rot
 Per puppim, et duros gaudet tractare rudentes. ^{V. 201}
 Quâ tamen exarsit formâ? quâ capta juventâ est ¹⁰² obit
 Hippia? quid vidit, propter quod ludia dici ¹⁰³ antedil.
 Sustinuit? nam Sergiolus jam radere guttur ¹⁰⁴ 105
 Cœperat, et secto requiem sperare lacerto. ¹⁰⁵ antedil.
 Præterea multa in facie deformia, sicut ¹⁰⁶ antedil.
 Attritus galéâ, mediisque in naribus ingens ¹⁰⁷ apud
 Gibbus, et acre malum semper stillantis ocelli. ¹⁰⁸ antedil.
 Sed gladiator erat. ¹⁰⁹ facit hoc illos Hyacinthos: ¹¹⁰
 Hoc pueris patriæque, hoc præstulit illa forori ¹¹¹ apud
 Atque viro. ferrum est, quod amant. hic Sergius idem,
 Acceptâ rude, ecepisset. ¹¹² Viento videri.
 Quid privata domus, quid fecerit Hippia, curas? ¹¹³
 Respice rivales divorum: Claudio audi
 Quæ tulerit: dormire virum cum fenserat uxor, ¹¹⁴
 Ausa Palatino tegetem præferre cubili, ¹¹⁵ apud
 Sumere nocturnos meretrix Augusta cœculos, ¹¹⁶
 Linquebat, comite ancillâ non amplius unâ, ¹¹⁷
 Et, nigrum flavo crinem abscondente galero, ¹¹⁸ 120
 Intravit calidum veteri centone lupanar,
 Et cellam, vacuam, atque suam: tunc nuda papillis
 Prostitit auratis, titulum mentita Lyciscæ, ¹¹⁹
 Ostenditque tuum, generose Britannice, vîntrem.
 Excepit blanda intrantes, atque æra poposcit; ¹²⁵
 Et resupina jacens multorum absorbuit ictus.
 Mox, lenone suas jam dimitente puellas, ¹²⁶
 Tristis abit: sed, quod potuit, tamen ultima cellam
 Clausit, adhuc ardens rigidæ tentigine vulvæ, ¹²⁷
 Et lassata viris, nec dum fatiata, recessit; ¹²⁸ 130
 Obscurisque genis turpis, fumoque lucernæ
 Foeda, lupanaris tulit ad pulvinar odorem.
 Hippomanes, carmenque, loquar, coctumque venenum
 Privignoque datum? faciunt graviora coactæ
 Imperio sexus, minimumque libidine peccant. ¹³⁵

Optima sed quare Cesennia teste marito ?
 Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam ;
 Nec Veneris pharetris macer est, aut lampade servet ;
 Inde faces ardent, veniunt a dote sagittæ.
 Libertas emitur : ceram licet innuat, atque 140
 Rescribat, vidua est locuples, quæ nupsit avaro.
 Cur desiderio Bibulæ Sertorius ardet ?
 Si verum excutias, facies, non uxor, amatur.
 Tres rugæ subeant, et se cutis arida laxet,
 Fiant obscuri dentes, oculique minores ; 145
 Collige sarcinulas, dicet libertus, et exi ;
 Jam gravis es nobis, et sœpe emungeris, exi
 Ocyus, et propria : sicco venit altera naso.
 Interea calet, et regnat, poscitque maritum 149
 Pastores, et ovem Canufinam, ulmosque Falernas.
 Quantulum in hoc ? pueros omnes, ergaftula tota ;
 Quodque domi non est, et habet vicinus, ematur.
 Mensa quidem brumæ, cum jam mercator Iäson
 Clausus, et armatis obstat casa candida nautis,
 Grandia tolluntur crystallina, maxima rursus 155
 Myrrhina, deinde adamas notissimus, et Berenices
 In digito factus pretiosior. hunc dedit olim
 Barbarus incestæ, dedit hunc Agrippa sorori,
 Observant ubi festa mero pede sabbata reges,
 Et vetus indulget senibus clementia porcis. 160
 Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur ?
 Sit formosa, decens, dives, foecunda, vetustos
 Porticibus disponat avos, intactior omni
 Crinibus effusis bellum dirimente Sabinâ :
 Rara avis in terris, nigroque simillima cygno. 165
 Quis feret uxorem, cui constant omnia ? malo,
 Malo Venufinam, quam te, Cornelia mater
 Gracchorum, si cum magnis virtutibus affers
 Grande supercilium, et numeras in dote triumphos.
 Tolle tuum, precor, Annibalem, victumque Syphacem
 In castris ; et cum totâ Carthagine migra. 171
 Parce,

Parce, precor, Pæan, et tu dea pone sagittas : 160
 Nil pueri faciunt, ipsam configite matrem,
 Amphion clamat : sed Pæan contrahit arcum. 165
 Extulit ergo gregem natorum ipsumque parentem,
 Dum sibi nobilior Latonæ gente videtur 170
 Atque eadem scrofa Niobe fœcundior albâ.
 Quæ tanti gravitas, quæ forma, ut se tibi semper 175
 Imputet ? hujus enim rari summique voluptas
 Nulla boni, quoties animo corrupta superbo 180
 Plus aloës quam mellis habet : quis deditus autem
 Usque adeo est, ut non illam, quam laudibus effert,
 Horreat, inque diem septenis oderit horis ?
 Quædam parva quidem ; sed non toleranda maritis. 185
 Nam quid rancidius, quam quod se non putat ulla
 Formosam, nisi quæ de Thuscâ Græcula facta est, 190
 De Sulmonensi mera Cecropis ? omnia Græce,
 Cum sit turpe magis nostris nescire Latine.
 Hoc sermone pavent ; hoc iram, gaudia, curas,
 Hoc cuncta effundunt animi secreta. quid ultra ? 195
 Concumbunt Græce. dones tamen ista puellis : 198
 Tunc etiam, quam sextus et octogesimus annus
 Pulsat, adhuc Græce ? non est hic sermo pudicas
 In vetulâ, quoties lascivum intervenit illud,
 Σωδ καὶ υψηλοῦ, modo sub lodiæ relictis 200
 Uteris in turbâ : quod enim non excitat inguenis
 Vox blanda et nequam ? digitos habet : ut tamen omnes
 Subsidant pennæ, dicas hæc mollius Æmo
 Quanquam et Carpophoro, facies tua computat annos.
 Si tibi legitimis paetam junctamque tabellis 205
 Non es amaturus, ducendi nulla videtur
 Causa : nec est, quare cœnam et multacea perdas,
 Labente officio, erudis donanda ; nec illud
 Quod primâ pro nocte datur, cum lance beatâ
 Dacicus, et scripto radiat Germanicus auro. 210
 Si tibi simplicitas uxoria deditus uni
 Est animus, summitte caput cervice paratâ

Ferre

Ferre jugum : nullam invenies, quæ parcat amanti.
 Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis
 Et spoliis. igitur longe minus utilis illi 210
 Uxor, quisquis erit bonus optandusque maritus.
 Nil unquam invitâ donabis conjugi : vendes,
 Hâc obstante, nihil : nihil, hæc si nolit, emetur.
 Hæc dabit affectus : ille excludetur amicus
 Jam senior, cujus barbam tua janua vidit. 215
 Testandi cum sit lenonibus atque lanistis
 Libertas, et juris, idem contingat arenæ,
 Non unus tibi rivalis dictabitur hæres.
 Pone crucem servo : meruit quo crimine servus 219
 Supplicium ? quis testis adest ? quis detulit ? audi,
 Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est.
 Odemens, ita servus homo est ? nil fecerit, esto :
 Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.
 Imperat ergo viro : sed mox hæc regna relinquit,
 Permutatque domos, et flammæa conterit : inde 225
 Avolat, et spreti repetit vestigia leæti.
 Ornatas paulo ante foræ, pendentia linquit
 Vela domus, et adhuc virides in limine ramos.
 Sic crescit numerus : sic sunt octo mariti
 Quinque per autumnos ; titulo res digna sepulcri.
 Desperanda tibi salvâ concordia socrus : 230
 Illa docet spoliis nudi gaudere mariti :
 Illa docet missis a corruptore tabellis
 Nil rude, nil simplex, rescribere : decipit illa.
 Custodes, aut ære domiat : tunc, corpore sano, 235
 Advocat Archigenon, onerosaque pallia jactat.
 Abditus interea latet et secretus adulteri,
 Impatiensque mœra filet, et præputia ducit.
 Scilicet exspectas, ut tradat mater honestos,
 Atque alios, mores, quam quos habet ? utile potro
 Filialam turpi vetulæ producere turpem, 240
 Nulla fere causa est, in qua non scemina litem
 Moverit. accusat Manilia, si rea non est.
 Componunt

Componunt ipsæ per se formantque libellos, 241
 Principium atque locos Celso dictare paratæ. 245
 Endromidas Tyrias et fæmineum ceroma
 Quis nescit ? vel quis non vidit vulnera pali ?
 Quem cavat affiduis sudibus, scutoque lacefit,
 Atque omnes implet numeros, dignissima prorsus
 Florali matrona tubâ, nisi si quid in illo 250
 Pectore plus agitat, veræque paratur arenæ.
 Quem præstare potest mulier galeata pudorem,
 Quæ fugit a sexu, vires amat ? hæc tamen ipsa
 Vir nolle fieri : nam quantula nostra voluptas !
 Quale decus rerum, si conjugis auctio fiat ? 255
 Balteus, et manicæ, et crista, crurisque sinistri
 Dimidium tegmen : vel si diversa movebit
 Prælia, tu felix, ocreas vendente puellâ.
 Hæ sunt, quæ tenui sudant in cyclade, quarum
 Delicias et panniculus bombycinus urit. 260
 Aspice, quo fremitu monstratos perferat ictus ;
 Et quanto galeæ curvetur pondere ; quanta
 Poplitibus sedeat ; quam denso fascia libro ;
 Et ride, scaphium positis cum sumitur armis.
 Dicite vos, neptes Lepidi, cæcive Metelli, 265
 Gurgitis aut Fabii, quæ ludia sumpserit unquam
 Hos habitus ? quando ad palum gemat uxor Asylli ?
 Semper habet lites alternaque jurgia lectus,
 In quo nupta jacet : minimum dormitur in illo.
 Tunc gravis illa viro, tunc orbâ tigride pejor, 270
 Cum simulat gemitus occulti conscia facti,
 Aut odit pueros, aut fictâ pellice plorat
 Uberibus semper lacrymis, semperque paratis
 In statione suâ, atque exspectantibus illam,
 Quo jubeat manare modo : tu credis amorem. 275
 Tu tibi tunc, curruta, places, fletumque labellis
 Exforbes ; quæ scripta, et quas lecture tabellas,
 Si tibi zelotypæ retegantur scrinia mochæ !
 Sed jacet in servi complexibus, aut equitis : dic,

Dic

Dic aliquem, sodes, dic, Quintiliane, colorem. 280
 Hæremus: dic, ipsa. olim convenerat, inquit,
 Ut faceres tu, quod velles; nec non ego possem
 Indulgere mihi: clames licet, et mare cælo
 Confundas, homo sum. nihil est audacius illis
 Deprensis: iram atque animos a crimine sumunt. 285
 Unde hæc monstra tamen, vel quo de fonte, requiris?
 Præstabat castas humilis fortuna Latinas
 Quondam, nec vitiis contingi parva finebat
 Tecta labor, somnique breves, et vellere Thusco
 Vexatae duræque manus, ac proximus urbi 290
 Annibal, et stantes Collinâ in turre mariti.
 Nunc patimur longæ pacis mala: sævior armis
 Luxuria incubuit, victumque ulciscitur orbem.
 Nullum crimen abest, facinusque libidinis, ex quo
 Paupertas Romana perit. hinc fluxit ad istos, 295
 Et Sybaris, colles; hinc et Rhodos, et Miletos,
 Atque coronatum, et petulans, madidumque, Tarentum.
 Prima peregrinos obsœna pœunia mores
 Intulit, et turpi fregerunt sœcula luxu
 Divitiae molles. quid enim venus ebria curat? 300
 Inguinis et capitis quæ sint discrimina, nescit;
 Grandia quæ mediis jam noctibus ostrea mordet,
 Cum perfusa mero spumant unguenta Falerno,
 Cum bibitur conchâ, cum jam vertigine tectum
 Ambulat, et geminis exsurgit mensa lucernis. 305
 I nunc, et dubita quâ forbeat aëra sannâ
 Tullia, quid dicat notæ Collacia Mauræ;
 Maura pudicitiae veterem cum præterit aram.
 Noctibus hic ponunt lecticas, miæturiunt hic;
 Effigiemque deæ longis siphonibus implet; 310
 Inque vices equitant, ac lunâ teste moventur.
 Inde domos abeunt. tu calcas, luce reversâ,
 Conjugis urinam, magnos visurus amicos.
 Nota Bonæ secreta Deæ, cum tibia lumbos
 Incitat, et cornu pariter vinoque feruntur 315
 Attonitæ,

Attonitæ, crinemque rotant, ululantque, Priapi
 Mænades. o quantus tunc illis mentibus ardor
 Concubitus ! quæ vox, saltante libidine ! quantus
 Ille meri veteris per crura madentia torrens !
 Lenonum ancillas positâ Laufella coronâ 320
 Provocat, et tollit pendentis præmia coxæ :
 Ipsa Medullinæ frictum crissantis adorat.
 Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.
 Nil ibi per ludum simulabitur, omnia fient
 Ad verum, quibus incendi jam frigidus ævo 325
 Laomedontiades, et Nestoris hernia, possit.
 Tunc prurigo moræ impatiens ; tunc fœmina simplex,
 Et pariter toto repetitur clamor ab antro.
 Jam fas est, admitte viros. jam dormit adulter ?
 Illa jubet sumpto juvenem properare cucullo. 330
 Si nihil est, servis incurritur : abstuleris spem
 Servorum, veniet conductus aquarius : hic si
 Quæritur, et desunt homines ; mora nulla per ipsam,
 Quo minus imposito clunem summittat afello.
 Atque utinam ritus veteres, et publica saltem 335
 His intacta malis agerentur sacra : sed omnes
 Noverunt Mauri atque Indi, quæ psaltria penem,
 Majorem, quam sint duo Cæsaris Anticatones,
 Illuc, testiculi sibi conscius unde fugit mus,
 Intulerit, ubi velari pictura jubetur, 340
 Quæcunque alterius sexus imitata figuram est.
 Et quis tunc hominum contemptor numinis ? aut quis
 Sympuvium ridere Numæ, nigrumque catinum,
 Et Vaticano fragiles de monte patellas,
 Ausus erat ? sed nunc ad quas non Clodius aras ? 345
 Audio quid veteres olim moneatis amici.
 Pone seram ; cohibe. sed quis custodiet ipsos
 Custodes ? cauta est, et ab illis incipit, uxor.
 Jamque eadem summis pariter minimisque libido est ;
 Nec melior pedibus filicem quæ conterit atrum, 350
 Quam quæ longorum vehitur cervice Syrorum.

Ut

Ut spectet ludos, conductit Ogulnia vestem,
 Conducit comites, sellam, cervical, amicas,
 Nutricem, et flavam, cui det mandata, pueram.
 Hæc tamen, argenti supereft quodcumque paterni, 355
 Levibus athletis, ac vasa novissima, donat.
 Multis res angusta domi est: sed nulla pudorem
 Paupertatis habet; nec se metitur ad illum,
 Quem dedit hæc posuitque, modum. tamen utile quid sit,
 Prospiciunt aliquando viri; frigusque famemque 360
 Formicâ tandem quidam expavere magistrâ.
 Prodigia non sentit pereuntem foemina censum:
 At, velut exhaustâ redivivus pullulet arcâ
 Nummus, et e pleno semper tollatur acervo,
 Non unquam reputat, quanti sibi gaudia constent. 365
 Sunt, quas eunuchi imbelles, ac mollia semper
 Oscula, delectent, et desperatio barbæ,
 Et quod abortivo non est opus. illa voluptas
 Summa tamen, quod jam calida et matura juventâ
 Inguina traduntur medicis, jam peſtine nigro. 370
 Ergo exspectatos ac jussos crescere primum
 Testiculos, postquam cœperunt esse bilibres,
 Tonsoris damno tantum rapit Heliodorus.
 Conspicuus longe cunctisque notabilis intrat
 Balnea, nec dubie castodem vitis et horti 375
 Provocat, a dominâ factus spado. dormiat ille
 Cum dominâ: sed tu jam durum, Posthume, jamque
 Tondendum eunicho Bromium committere noli.
 Si gaudet cantu, nullius fibula durat
 Vocem vendentis prætoribus; organa semper 380
 In manibus; densi radiant testudine totâ
 Sardonyches: crispo numerantur peſtine chordæ,
 Quo tener Hedymeles operam dedit: hunc tenet, hoc se
 Solatur, gratoque indulget basia plectro.
 Quædam de numero Lamiarum ac nominis Appi 385
 Cum farre et vino Janum Vestamque rogabat,
 An Capitolinam deberet Pollio quercum
 Sperare,

Sperare, et fidibus promittere, quid faceret plus,
 Ægrotante viro? medicis quid tristibus erga
 Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putavit 390
 Pro citharâ velare caput; dictataque verba
 Protulit, ut mos est, et apertâ palluit agnâ.
 Dic mihi nunc, quæso, dic, antiquissime diuina;
 Respondes his, Jane pater? magna ocia cœlo,
 Non est, ut video, non est, quod agatur apud vos. 395
 Hæc de comedis te consulit; illa tragedum
 Commendare volet; varicosus fiet haruspex.
 Sed cantet potius, quam totam pervolet urbem
 Audax, et cœtus possit quæ ferre virorum,
 Cumque paludatis ducibus, præsente marito, 400
 Ipsa loqui, restâ facie stricisque mamillis.
 Hæc eadem novit, quid toto fiat in orbe;
 Quid Seres, quid Thraces, agant: secreta novercæ,
 Et pueri; quis amet; quis decipiatur adulter.
 Dicet, quis viduam prægnantem fecerit, et quo 405
 Mense; quibus verbis concumbat quæque, modis quot.
 Instantem regi Armenio Parthoque cometem
 Prima videt: famam rumoresque illa recentes
 Excipit ad portas: quosdam facit: ifse Niphatem
 In populos, magnoque illic cuncta arva teneri 410
 Diluvio: nutare urbes, subsidere terras,
 Quocumque in trivio, cuicunque est obvia, narrat.
 Nec tamen id vitium magis intolerabile, quam quod
 Vicinos humiles rapere, et concidere loris
 Exorata, solet: nam si latratibus alti 415
 Rumpuntur somni; fustes huc oxyus, inquit,
 Afferte, atque illis dominum jubet ante feriri,
 Deinde canem: gravis occurru, teterima vultu.
 Balnea nocte subit: conchas et castra moveri
 Nocte jubet; magno gaudet sudare tumultu. 420
 Cum lassata gravi ceciderunt brachia massâ,
 Callidus et cristæ digitos impressit aliptes,
 Ac summum dominæ femur exclamare coëgit:

Convivæ miserl interea somnioque fameque
 Urgentur. tandem illa venit rubicundula, totum 425
 Oenophorum sibi, plenâ quod tenditur urnâ
 Admotum pedibus, de quo sextarius alter
 Dicitur ante cibum, rabidam facturus orexim,
 Dum redit, et loto terram ferit intestino.
 Marmoribus rivi properant, aurata Falernum 430
 Pelvis olet: nam sic, tanquam alta in dolia longus
 Deciderit serpens, bibit, et vomit. ergo maritus
 Nauseat, atque oculis bilem substringit opertis.
 Illa tamen gravior, quæ, cum discumbere cœpit,
 Laudat Virgilium, peritutæ ignoscit Eliseæ : 435
 Committit vates et comparat; inde Maronem,
 Atque aliâ parte in trutinâ suspendit Homerum.
 Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
 Turba tacet, nec causidicus, nec præco, loquatur,
 Altera nec mulier; verborum tanta cadit vis, 440
 Tot pariter pelves et tintinnabula dicas
 Pulfari. jam nemo tubas atque æra fatiget,
 Una laboranti poterit succurrere lunæ.
 Imponit finem fapiens et rebus honestis :
 Nam quæ docta nimis cupid et facunda videri, 445
 Crure tenus medio tunicas succingere debet,
 Cædere Sylvano porcum, quadrante lavari.
 Non habeat matrona, tibi quæ juncta recumbit,
 Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
 Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes : 450
 Sed quædam ex libris et non intelligat. odi
 Hanc ego, quæ repetit volvitque Palæmonis artem,
 Servatâ semper lege et ratione loquendi,
 Ignotosque mihi tenet antiquaria versus;
 Nec curanda viris opicæ castigat amicæ 455
 Verba. solœcismum liceat fecisse marito.
 Nil non permittit mulier sibi; turpe putat nil,
 Cum virides gemmas collo circumdedit, et cum
 Auribus extensis magnos commisit elenchos.

Intolerabilius

Intolerabilius nihil est quam fœmina dives. 460
 Interea, fœda aspectu ridendaque, multo
 Pane tumet facies, aut pinguia Poppæana
 Spirat, et hinc miseri viscantur labra mariti.
 Ad moechum lotâ veniet cute: quando videri
 Vult formosa domi? moechis foliata parantur. 465
 His emitur quicquid graciles huc mittitis Indi.
 Tandem aperit vultum, et tectoria prima reponit;
 Incipit agnosciri, atque illo lacte fovetur,
 Propter quod secum comites educit asellas,
 Exul Hyperboreum si dimittatur ad axem. 470
 Sed quæ mutatis inducitur atque fovetur
 Tot medicaminibus, coctæque siliginis offas
 Accipit et madidæ, facies dicetur, an ulcus?
 Est operæ pretium penitus cognoscere, toto
 Quid faciant agitentque die. si nocte maritus 475
 Aversus jacuit, periit libraria, ponunt
 Cosmetæ tunicas, tarde venisse Liburnus
 Dicitur, et poenas alieni pendere somni
 Cogitur: hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
 Hic scuticâ; sunt, quæ tortoribus annua præstent. 480
 Verberat, atque obiter faciem linit; audit amicas,
 Aut latum pœcta vestis considerat aurum;
 Et cædens longi relegit transacta diurni,
 Et cædit, donec, lassis cædibus, exi
 Intonet horrendum, jam cognitione peractâ. 485
 Præfectura domus Siculâ non mitior aulâ:
 Nam si constituit, solitoque decentius optat
 Ornari, et properat, jamque exspectatur in hortis,
 Aut apud Isiacæ potius sacraria lenæ;
 Componit crinem, laceratis ipsa capillis, 490
 Nuda humeros Psecas infelix nudisque mamillæ.
 Altior hic quare cincinnus? taurea punit
 Continuo flexi crimen facinusque capilli.
 Quid Psecas admisit? quænam est hic culpa pueræ,
 Si tibi displicuit nasus tuus? altera lœvum 495
 Extendit,

Extendit, pectisque comas, et volvit in orbem.
 Est in consilio matrona, admotaque lanis
 Emeritâ quæ cessat acu: sententia prima
 Hujus erit; post hanc ætate atque arte minores
 Censebunt, tanquam famæ discrimin agatur 500
 Aut animæ: tanta est quærendi cura decoris.
 Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
 Ædificat caput, Andromachen a fronte videbis,
 Post minor est: credas aliam. cedo, si breve parvi
 Sortita est lateris spatum, breviorque videtur 505
 Virgine Pygmæâ, nullis adjuta cothurnis;
 Et levis erectâ consurgit ad oscula plantâ.
 Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
 Damnorum; vivit tanquam vicina mariti:
 Hoc solo propior, quod amicos conjugis odit, 510
 Et servos; gravis est rationibus. ecce furentis
 Bellonæ matrisque deûm chorus intrat; et ingens
 Semivir, obsceno facies reverenda minori,
 Mollia qui ruptâ secuit genitalia testâ
 Jampridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt
 Plebeia, et Phrygiâ vestitur bucca tiarâ. 516
 Grande sonat, metuique jubet septembbris et austri
 Adventum, nisi se centum lustraverit ovis,
 Et xerampelinas veteres donaverit ipsi;
 Ut quicquid subiti et magni discriminis instat, 520
 In tunicas eat, et totum semel expiet annum.
 Hybernum fractâ glacie descendet in amnem,
 Ter matutino Tiberi mergetur, et ipsis
 Vorticibus timidum caput abluet: inde superbi
 Totum regis agrum nuda ac tremebunda cruentis 525
 Erepet genibus: si candida jusserit Io,
 Ibit ad Ægypti finem, calidâque petitas
 A Meroë portabit aquas, ut spargat in æde
 Isidis, antiquo quæ proxima surgit ovili:
 Credit enim ipsius dominæ se voce moneri. 530
 En animam, et mentem, cum quâ dî nocte loquantur!
 Ergo

Ergo hic præcipuum summumque meretur honorem,
 Qui, grege linigero circumdatus et grege calvo
 Plangentis populi, currit, derisor Anubis.
 Ille petit veniam, quoties non abstinet uxor 535
 Concubitu sacris observandisque diebus;
 Magnaque debetur violato poena cadurco,
 Et movisse caput visa est argentea serpens.
 Illius lacrymæ meditataque murmura præstant,
 Ut veniam culpæ non abnuat, anfere magno 540
 Scilicet et tenui popano corruptus, Osiris.
 Cum dedit ille locum, cophino scenoque relicto,
 Arcanam Judæa tremens mendicat in aurem,
 Interpres legum Solymarum, et magna sacerdos
 Arboris, ac summi fida internuntia coeli. 545
 Implet et illa manum, sed parcius, ære minuto.
 Qualiacumque voles, Judæi somnia vendunt,
 Spondet amatorem tenerum, vel divitis orbi
 Testamentum ingens, calidæ pulmone columbae
 Tractato, Armenius vel Commagenus haruspex. 550
 Pectora pullorum rimatur, et exta catelli,
 Interdum et pueri. faciet quod deferat ipse:
 Chaldæis sed major erit fiducia: quidquid
 Dixerit astrologus, credent a fonte relatum
 Ammonis; quoniam Delphis oracula cessant, 555
 Et genus humanum damnat caligo futuri.
 Præcipuus tamen est horum, qui saepius exul,
 Cujus amicitiâ conducendâque tabellâ
 Magnus civis obit, et formidatus Othoni.
 Inde fides arti, sonuit si dextera ferro 560
 Lævaque, si longo castrorum in carcere mansit.
 Nemo mathematicus genium indemnatus habebit:
 Sed qui pene perit, cui vix in Cyclada mitti
 Contigit, et parvâ tandem caruisse Seriphos.
 Consulit iætericæ lento de funere matris, 565
 Ante tamen de te, Tanaquil tua; quando sororem
 Efferat et patruos; an sit victurus adulter

Post

Post ipsam : quid enim majus dare numina possunt ?
 Hæc tamen ignorat, quid fidus triste minetur
 Saturni ; quo læta Venus se proferat astro ; 570
 Qui mensis damno, quæ dentur tempora lucro.
 Illius occursus etiam vitare memento,
 In cuius manibus, ceu pinguia succina, tritas
 Cernis ephemeridas ; quæ nullum consulit, et jam
 Consulitur ; quæ, castra viro patriamque petente, 575
 Non ibit pariter, numeris revocata Thrasylli.
 Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
 Sumitur ex libro ; si prurit frictus ocelli
 Angulus, inspectâ genesi collyria poscit.
 Ægra licet jaceat, capiendo nulla videtur 580
 Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris.
 Si mediocris erit, spatum lustrabit utrumque
 Metarum, et fortes ducet ; frontemque manumque
 Præbebit vati crebrum poppysma roganti.
 Divitibus responsa dabit Phryx augur, et Indus 585
 Conductus, dabit astrorum mundique peritus,
 Atque aliquis senior, qui publica fulgura condit.
 Plebeium in circu positum est et in aggere fatum.
 Quæ nudis longum ostendit cervicibus aurum,
 Consulit ante phalas delphinorumque columnas, 590
 An saga vendenti nubat, caupone relicto.
 Hæ tamen et partus subeunt discrimen, et omnes
 Nutricis tolerant, fortunâ urgente, labores.
 Sed jacet aurato vix ulla puerpera lecto. 594
 Tantum artes hujus, tantum medicamina, possunt,
 Quæ steriles facit, atque homines in ventre necandos
 Conducit. gaudie infelix, atque ipse bibendum
 Porridge quidquid erit : nam si distendere vellet,
 Et vexare uterum pueris salientibus, esses
 Æthiopis fortasse pater : mox decolor hæres 600
 Impleret tabulas, nunquam tibi mane videndus.
 Transeo suppositos, et gaudia, votaque sæpe
 Ad spurcos decepta lacus, atque inde petitas

Pontifices

Pontifices Salios, Scaurorum nomina falso
 Corpore laturos. stat fortuna improba noctu, 605
 Arridens nudis infantibus. hos sovet omnes,
 Involvitque sinu : domibus tunc porrigit altis,
 Secretumque sibi animum parat : hos amat, his se
 Ingredit, atque suos ridens producit alumnos.
 Hic magicos afferit cantus, hic Thessala vendit 610
 Philtra, quibus valeat mentem vexare mariti,
 Et soleâ pulsare nates. quod desipis inde est,
 Inde animi caligo, et magna oblivio rerum,
 Quas modo gessisti : tamen hoc tolerabile, si non
 Et furere incipias, ut avunculus ille Neronis, 615
 Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli
 Infudit. quæ non faciet, quod principis uxor ?
 Ardebat cuncta, et fractâ compage ruebant,
 Non aliter, quam si fecisset Juno maritum
 Insanum. minus ergo nocens erit Agrippinæ 620
 Boletus ; siquidem unius præcordia pressit
 Ille senis, tremulumque caput descendere jussit
 In cœlum, et longâ manantia labra salivâ.
 Hæc poscit ferrum atque ignes, hæc potio torquet ;
 Hæc lacerat mistos equitum cum sanguine patres. 625
 Tanti partus equæ ! quanti una venefica constat !
 Oderunt natos de pellice : nemo repugnet,
 Nemo vetet. jam jam privignum occidere fas est.
 Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior est res,
 Custodite animas, et nulli credite mensæ : 630
 Livida materno fervent adipata veneno.
 Mordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa,
 Quæ peperit ; timidus prægustet pocula papas.
 Fingimus hæc, altum satyrâ sumente cothurnum,
 Scilicet, et, finem egressi legemque priorum, 635
 Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
 Montibus ignotum Rutulis cœloque Latino.
 Nos utinam vani : sed clamat Pontia, feci,
 Confeitor, puerisque meis aconita paravi.

Quæ

Quæ deprena patent : facinus tamen ipsa peregi. 640
 Tunc duos unā, sævissima vipera, coenā ?
 Tunc duos ? septem, si septem forte fuissent.
 Credamus tragicis, quicquid de Colchide torvā
 Dicitur et Progne. nil contra conor ; et illæ
 Grandia monstra suis audebant temporibus : sed 645
 Non propter nummos. minor admiratio summis
 Debetur monstros, quoties facit ira nocentem
 Hunc sexum ; et rabie jecur incendente feruntur
 Præcipites, ut faxa jugis abrupta, quibus mons
 Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit. 650
 Illam ego non tulerim, quæ computat, et scelus ingens
 Sana facit. spectant subeuntem fata mariti
 Alcestim ; et similis si permutatio detur,
 Morte viri cupiant animam servare catellæ.
 Occurrunt multæ tibi Belides atque Eriphylæ. 655
 Mane Clytemnestram nullus non vicus habebit.
 Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
 Insulsam et fatuam dextrâ lèvâque tenebat :
 At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ :
 Sed tamen et ferro, si prægustarit Atrides 660
 Pontica ter vieti cautus medicamina regis.

S A T Y R A VII.

E T spes et ratio studiorum in Cæsare tantum :
 Solus enim tristes hâc tempestate Camœnas
 Respexit, cum jam celebres notique poëtae
 Balneolum Gabiis Romæ conducere furnos
 Tentarent ; nec fœdum alii nec turpe putarent
 Præcones fieri ; cum, desertis Aganippes
 Vallibus, esuriens migraret in atria Clio.
 Nam si Pieriâ quadrans tibi nullus in umbrâ
 Ostendatur, ames nomen victumque Macheræ,

Et vendas potius commissa quod auctio vendit 10
 Stantibus, cenophorum, tripodes, armaria, cistas,
 Alcitheon Pacci, Thebas et Terea Fausti.
 Hoc satius quam si dicas sub judice, vidi,
 Quod non vidisti. faciant equites Asiani,
 Quanquam et Cappadoces faciant equitesque Bithyni,
 Altera quos nudo traducit Gallia talo. 16
 Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
 Cogetur posthac, nectit quicumque canoris
 Eloquium vocale modis, laurumque momordit.
 Hoc agite, o juvenes: circumspicit, et stimulat vos,
 Materiamque sibi ducis indulgentia quærit. 21
 Si qua aliunde putas rerum exspectanda tuarum
 Præfidia, atque ideo croceæ membrana tabellæ
 Impletur, lignorum aliquid posce ocyus, et, quæ
 Componis, dona Veneris, Telefine, marito, 25
 Aut clude, et positos tineâ pertunde libellos.
 Frange miser calamos, vigilataque prælia dele,
 Qui facis in parvâ sublimia carmina cellâ,
 Ut dignus venias hederis et imagine macrâ.
 Spes nulla ulterior: didicit jam dives avarus 30
 Tantum admirari, tantum laudare, disertos,
 Ut pueri Junonis avem: sed defluit ætas,
 Et pelagi patiens, et cassidis, atque ligonis;
 Tædia tunc subeunt animos, tunc seque suamque
 Terpsichoren odit facunda et nuda senectus. 35
 Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
 Quem colis, et Musarum et Apollinis æde reliquâ:
 Ipse facit versus, atque uni cedit Homero
 Propter mille annos: at, si dulcedine famæ
 Succensus recites, Maculonus commodat ædes: 40
 Ac longe ferrata domus servire jubetur,
 In quâ sollicitas imitatur janua portas.
 Scit dare libertos extremâ in parte sedentes
 Ordinis, et magnas comitum disponere voces.
 Nemo dabit regum, quanti subsellia constent, 45
 Et

Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
Quæque reportandis posita est orchestra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere sulcos
Ducimus, et litus sterili versamus arato.

Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali; tenet insanabile multos
Scribendi cacoëthes, et ægro in corde senescit.
Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triviale monetâ; 55
Hunc, qualem nequeo monstrare et sentio tantum,
Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
Impatiens, cupidus sylvarum, aptusque bibendis
Fontibus Aonidum: neque enim cantare sub antro
Pierio thyrsumve potest contingere sana 60
Paupertas atque æris inops, quo nocte dieque
Corpus eget. satur est, cum dicit Horatius, evæ!
Quis locus ingenio, nisi cum se carmine solo
Vexant, et dominis Cirræ Nisæque feruntur,
Pectora nostra duas non admittentia curas; 65
Magnæ mentis opus, nec de lodi parandâ
Attonitæ, currus, et equos, faciesque deorum,
Aspicere, et qualis Rutulum confundat Erynnis:
Nam si Virgilio puer et tolerabile desit
Hospitium, caderent omnes a crinibus hydri: 70
Surda nihil gemit grave buccina. poscimus, ut sit
Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cujus et alveolos et lænam pignerat Atreus.
Non habet infelix Numitor, quod mittat amico;
Quintiliæ quod donet, habet: non defuit illi, 75
Unde emeret multâ pascendum carne leonem
Jam domitum: constat leviori bellua sumptu
Nimirum, et capiunt plus intestina poëtae.
Contentus famâ jaceat Lucanus in hortis
Marmoreis: at Serrano tenuique Saleio 80
Gloria quantalibet quid erit, si gloria tantum est?

Curritur

Curritur ad vocem jucundam et carmen amicæ
 Thebaïdos, lætam fecit cum Statius urbem,
 Promisitque diem ; tantâ duleedine captos
 Afficit ille animos, tantâque libidine vulgi
 Auditur : sed, cum fregit subsellia versu,
 Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agaven.
 Ille et militiæ multis largitur honorem,
 Semestri vatum digitos circumligat auro :
 Quod non dant proceres, dabit histrio : tu Camerinos
 Et Bareas, tu nobilium magna atria, curas ?
 Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos.
 Haud tamen invideas vati, quem pulpita pascunt.
 Quis tibi Mæcenas ? quis nunc erit aut Proculeius,
 Aut Fabius ? quis Cotta iterum ? quis Lentulus alter ?
 Tunc par ingenio pretium : nunc utile multis
 Pallere, et vinum toto nescire decembri.
 Vester porro labor foecundior, historiarum
 Scriptores ; petitur plus temporis, atque olei plus :
 Namque oblita modi millefima pagina surgit
 Omnibus, et crescit multâ damnoſa papyro :
 Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.
 Quæ tamen inde seges ? terræ quis fructus apertæ ?
 Quis dabit historico quantum daret acta legenti ?
 Sed genus ignavum, quod lecto gaudet et umbrâ.
 Dic igitur, quid caſidicis civilia præſtent
 Officia, et magno comites in faſce libelli ?
 Ipsi magna ſonant : ſed tunc, cum creditor audit,
 Præcipue, vel, fi tetigit latus acrior illo,
 Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen :
 Tunc immensa cavi ſpirant mendacia folles,
 Conſpuiturque ſinus. veram deprendere meſſem
 Si libet, hinc centum patrimonia caſidicorum,
 Parte aliâ ſolum Rūſſati pone Lacernæ.
 Conſedere duces : ſurgis tu pallidus Ajax,
 Dicturus dubiâ pro libertate, Bubulco
 Judice. rūmpe miſer tensum jecur, ut tibi lasso

Figantur

Figantur virides, scalarum gloria, palmae.
 Quod vocis pretium? ficcus petasunculus, et vas
 Pelamydum, aut veteres, Afrorum epimenia, bulbi;
 Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenæ, 121
 Si quater egisti; si contigit aureus unus,
 Inde cadunt partes, ex frēdere pragmaticorum.
 Æmilio dabitur, quantum petet; et melius nos
 Egimus: hujus enim stat currus abeneus, alti 125
 Quadrijuges in vestibulis, atque ipse feroci
 Bellatore sedens curvatum hastile minatur
 Eminus, et statuā meditatur prælia luscā.
 Sic Pēdo conturbat, Matho deficit; exitus hic est
 Tongilli, magno cum rhinocerote lavari 130
 Qui solet, et vexat lutulentā balnea turbā,
 Perque forum juvenes longo premit affere Medos,
 Empturus pueros, argentum, myrrhina, villas:
 Spondet enim Tyrio st̄laria purpura filo.
 Et tamen hoc ipsis est utile: purpura vendit 135
 Causidicum, vendunt amethystina: convenit illis
 Et strepitu et facie majoris vivere census.
 Sed finem impensæ non servat prodiga Roma.
 Ut redeant veteres, Ciceroni nemo ducentos
 Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens.
 Respicit hoc primum qui litigat, an tibi servi 141
 Octo, decem comites, post te an sit sella, togati
 Ante pedes: ideo conductā Paulus agebat
 Sardonyche, atque ideo pluris, quam Cossus, agebat,
 Quam Basilius. rara in tenui facundia panno. 145
 Quando licet flentem Basilo producere matrem?
 Quis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
 Gallia, vel potius nutricula causidicorum
 Africa, si placuit mercedem imponere linguæ.
 Declamare doces, o, ferrea pectora, Vecti, 150
 Cum perimit s̄ævos classis numerosa tyrannos.
 Nam quæcumque sedens modo legerat, hæc eadem stans
 Proferet, atque eadem cantabit versibus isdem.

Occidit

Occidit miseris crambe repetita magistros.
 Quis color, et quod sit causae genus, atque ubi summa
 Quæstio, quæ veniant diversâ parte sagittæ, 156
 Scire volunt omnes, mercedem solvere nemo.
 Mercedem appellas? quid enim scio? culpa docentis
 Scilicet arguitur, quod lævâ in parte mamillæ
 Nil salit Arcadio juveni, cuius mihi sextâ 160
 Quâque die miserum dirus caput Annibal implet.
 Quicquid id est, de quo deliberat, an petat urbem
 A Cannis; an post nimbos et fulmina cautus
 Circumagat madidas a tempestate cohortes.
 Quantum vis stipulare, et protinus accipe, quod do, 165
 Ut toties illum pater audiat. hæc alii sex
 Et plures uno conclamant ore sophistæ,
 Et veras agitant lites, raptore relicto:
 Fusa venena silent, malus ingratuusque maritus,
 Et quæ jam veteres sanant mortaria cæcos. 170
 Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra movebunt
 Consilia, et vitæ diversum iter ingredietur,
 Ad pugnam qui rhetorica descendit ab umbrâ,
 Summula ne pereat, quâ vilis tessera vanit
 Frumenti: quippe hæc merces lautissima. tenta 175
 Chrysogonus quanti doceat, vel Pollio quanti,
 Lautorum pueros, artem scindens Theodori.
 Balnea sexcentis, et pluris porticus, in quâ
 Gestetur dominus, quoties pluit; anne serenum
 Exspectet, spargatve luto jumenta recenti? 180
 Hic potius: namque hic mundæ nitet ungula mulæ.
 Parte aliâ longis Numidarum fulta columnis
 Surgat, et algentem rapiat cœnatio solem.
 Quanticumque domus, veniet, qui fercula doce
 Componit, veniet, qui pulmentaria condit. 185
 Hos inter sumptus festertia Quintiliano,
 Ut multum, duo sufficient: res nulla minoris
 Constat patri, quam filius. unde igitur tot
 Quintilianus habet saltus? exempla novorum

Fatorum

Fatorum transi : felix, et pulcer, et acer, 190
 Felix, et sapiens, et nobilis, et generosus.
 Appositam nigrae lunam subtexit alutæ :
 Felix, orator quoque maximus, et jaculator,
 Et si perfixit, cantat bene, distat enim, quæ
 Sidera te excipiant modo primos incipientem 195
 Edere vagitus, et adhuc a matre ridentem.
 Si fortuna volet, fies de rhetore consul :
 Si volet hæc eadem, fies de consule rhetor.
 Ventidius quid enim ? quid Tullius ? anne aliud quam
 Sidus, et occulti miranda potentia fati ? 200
 Servis regna dabunt captivis fata triumphos.
 Felix ille tamen, corvo quoque rarius albo.
 Poenituit multos vanæ sterilisque cathedræ,
 Sicut Thrasymachi probat exitus atque Secundi
 Carrinatis : et hunc inopem vidisti, Athenæ, 205
 Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas.
 Di majorum umbris tenuem et sine pondere terram,
 Spirantesque crocos, et in urnâ perpetuum ver,
 Qui præceptorem sancti voluere parentis
 Esse loco. metuens virgæ jam grandis Achilles 210
 Cantabat patriis in montibus ; et cui non tunc
 Eliceret risum citharœdi cauda magistri ?
 Sed Ruffum atque alios cædit sua quæque juventus ;
 Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
 Quis gremio Enceladi doctique Palæmonis affert, 215
 Quantum grammaticus meruit labor ? et tamen ex hoc
 Quodcunque est, minus est autem quam rhetoris æra,
 Discipuli custos præmordet Accenitus ipse,
 Et qui dispensat frangit sibi. cede, Palæmon,
 Et patere inde aliquid decrescere, non aliter, quam
 Institor hybernæ tegetis niveique cadurci : 220
 Dummodo non pereat, mediæ quod noctis ab horâ
 Sedisti, quâ nemo faber, quâ nemo federet,
 Qui docet obliquo lanam deducere ferro :
 Dummodo non pereat totidem olsecisse lucernas, 225
 Quot

Quot stabant pueri, cum totus decolor esset
Flaccus, et hæreret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni
Non egeat. sed vos fævas imponite leges,
Ut præceptoris verborum regula constet, 230
Ut legat historias, auctores noverit omnes,
Tanquam unguis digitosque suos; ut forte rogatus,
Dum petit aut Thermas aut Phœbi balnea, dicat
Nutricem Anchisæ, nomen patriamque novercæ
Archemori; dicat quot Acestes vixerit annos, 235
Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas.
Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
Ut si quis cerâ vultum facit: exigite, ut sit
Et pater ipsius coetus, ne turpia ludant,
Ne faciant vicibus. non est leve tot puerorum 240
Observare manus oculosque in fine trementes.
Hæc, inquit, cura; sed, cum se verterit annus,
Accipe, victori populus quod postulat, aurum.

S A T Y R A VIII.

Temmata quid faciunt? quid prodest, Pontice, longo
Sanguine censeri, pictosque offendere vultus
Majorum, et stantes in curribus Æmilianos,
Et Curios jam dimidios, humerosque minorem
Corvinum, et Galbam auriculis hasoque carentem? 5
Quis fructus generis tabulâ jactare capaci
Corvinum, posthac multâ deducere virgâ
Fumosos equitum cum dictatore magistros,
Si coram Lepidis male vivitur? effigies quo
Tot bellatorum, si luditur alea pernox. 10
Ante Numantinos; si dormire incipis ortu
Luciferi, quo signa duces et eastra movebant?
Cur Allobrogicis et magnâ gaudeat arâ
Natus in Herculeo Fabius lare, si cupidus, si

Vanus,

Vanus, et Euganeā quantumvis mollior agnā ? 15
 Si tenerum attritus Catinensi pumice lumbum
 Squallentes traducit avos, emptorque veneni
 Frangendā miseram funestat imagine gentem ?
 Tota licet veteres exornent undique ceræ
 Atria, nobilitas sola est atque unica virtus. 20
 Paulus, vel Cossus, vel Drusus, moribus esto :
 Hos ante effigies majorum pone tuorum :
 Præcedant ipsis illi, te consule, virgas.
 Prima mihi debes animi bona, sanctus haberi,
 Justitæque tenax factis dictisque, mereris ? 25
 Agnosco procerem. salve, Getulice, seu tu
 Silanus, quocumque alio de sanguine rarus
 Civis et egregius patriæ contingis ovanti.
 Exclamare libet, populus quod clamat, Osiri
 Invento. quis enim generosum dixerit hunc, qui 30
 Indignus genere, et præclaro nomine tantum
 Insignis ? nanum cujusdam Atlanta vocamus ;
 Æthiopem cygnum ; pravam extortamque puellam
 Europen : canibus pigris, scabieque vetustā
 Levibus, et siccæ lambentibus ora lucernæ, 35
 Nomen erit pardus, tigris, leo ; si quid adhuc est,
 Quod fremat in terris violentius. ergo cavebis,
 Et metues, ne tu sic Creticus, aut Camerinus.
 His ego quem monui ? tecum est mihi sermo, Rubelli
 Blande. tumes alto Drusorum sanguine, tanquam 40
 Feceris ipse aliquid, propter quod nobilis es ;
 Ut te conciperet, quæ sanguine fulget Iuli,
 Non quæ ventoso conducta sub aggere texit.
 Vos humiles, inquis, vulgi pars ultima nostri,
 Quorum nemo queat patriam monstrare parentis : 45
 At ego Cecropides. vivas, et originis hujus
 Gaudia longa feras : tamen imā plebe Quiritem
 Facundum invenies. solet hic defendere causas
 Nobilis indocti. veniet de plebe togatā,
 Qui juris nodos et legum ænigmata solvat. 50

Hic

Hic petit Euphraten juvenis, domitique Batavi
 Custodes aquilas, armis industrios : at tu
 Nil nisi Cecropides, truncoque simillimus Hermæ ;
 Nullo quippe alio vincis discrimine, quam quod
 Illi marmoreum caput est, tua vivit imago. 55
 Dic mihi, Teucrorum proles, animalia muta
 Quis generosa putet, nisi fortia ? nempe volucrem
 Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
 Fervet, et exultat rauco victoria circo.
 Nobilis hic, quocumque venit de gramine, cuius 60
 Clara fuga ante alios, et primus in æquore pulvis.
 Sed venale pecus Corinthæ posteritas et
 Hirpini, si rara jugo victoria sedit.
 Nil ibi majorum respectus, gratia nulla
 Umbrarum ; dominos pretiis mutare jubentur 65
 Exiguis, tritoque trahunt ephædia collo
 Segnipedes, dignique molam versare Nepotis.
 Ergo, ut miremur te, non tua, primum aliquid da,
 Quod possim titulis incidere præter honores,
 Quos illis damus, et dedimus, quibus omnia debes. 70
 Hæc satis ad juvenem, quem nobis fama superbum
 Tradit, et inflatum, plenumque Nerone propinquo.
 Rarus enim ferme sensus communis in illâ
 Fortunâ : sed te censeri laude tuorum,
 Pontice, noluerim, sic ut nihil ipse futuræ 75
 Laudis agas : miserum est aliorum incumbere famæ,
 Ne collapsa ruant subductis teæta columnis.
 Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.
 Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
 Integer : ambiguae si quando citabere testis 80
 Incertæque rei, Phalaris licet imperet ut sis
 Falsus, et admoto dicit perjuria tauro,
 Summum crede nefas animam præferre pudori,
 Et propter vitam vivendi perdere causas.
 Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum 85
 Gaurana, et Cosmi toto mergatur aheno.

Exspectata diu tandem provincia cum te
 Rectorem accipiet, pone iræ frena modumque,
 Pone et avaritiae; miserere inopum fociorum.
 Offa vides regum vacuis exsucta medullis. 90
 Respice, quid moneant leges, quid curia mandet;
 Præmia quanta bonos maneant; quam fulmine justo
 Et Capito et Tutor ruerint, damnante senatu,
 Piratae Cilicum: sed quid damnatio confert,
 Cum Pansa eripiat, quicquid tibi Natta reliquit? 95
 Præconem, Chærippe, tuis circumspice pannis,
 Jamque tace: furor est post omnia perdere naulum.
 Non idem gemitus olim, neque vulnus erat par
 Damnorum, sociis florentibus et modo victis.
 Plena domus tunc omnis, et ingens stabat acervus 100
 Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa,
 Et cum Parrhasii tabulis signisque Myronis
 Phidiacum vivebat ebur, nec non Polycleti
 Multus ubique labor; rarae fine Mentore mensæ.
 Inde Dolabella est, atque hinc Antónius; inde 105
 Sacrilegus Verres: referebant navibus altis
 Occulta spolia et plures de pace triumphos.
 Nunc sociis juga pauca boum, et grex parvus equarum,
 Et pater armenti capto eripietur agello:
 Ipsi deinde lares, si quod spectabile signum, 110
 Si quis in ædiculâ deus unicus: hæc etenim sunt
 Pro summis; nam sunt hæc maxima. despicias tu
 Forsitan imbellis Rhodios unctamque Corinthum;
 Despicias mérito. quid resinata juventus
 Cruraque totius facient tibi levia gentis? 115
 Horrida vitanda est Hispania, Gallicus axis,
 Illyricumque latus: parce et messoribus illis,
 Qui saturant urbem circo scenæque vacantem.
 Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
 Cum tenues nuper Marius discinxerit Afros? 120
 Curandum in primis, ne magna injuria fiat
 Fortibus et miseris: tollas licet omne quod usquam est
 Auri atque argenti, scutum gladiumque relinques,
 Et

Et jaculum, et galeam. spoliatis arma supersunt.
 Quod modo proposui, non est sententia : verum 125
 Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.
 Si tibi sancta cohors comitum ; si nemo tribunal
 Vendit acerfcomes ; si nullum in conjuge crimen,
 Nec per conventus, nec cuncta per oppida, curvis
 Unguis ire parat nummos raptura Celæno ; 130
 Tunc licet a Pico numeres genus, altaque si te
 Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
 Inter maiores, ipsumque Promethea, ponas :
 De quocumque voles proavum tibi sumito libro.
 Quod si præcipitem rapit ambitus, atque libido ; 135
 Si frangis virgas socrorum in sanguine ; si te
 Delectant hebetes lassio lictore secures ;
 Incipit ipsorum contra te stare parentum
 Nobilitas, claramque facem præferre pudendis.
 Omne animi vitium tanto conspectius in se 140
 Crimen habet, quanto major qui peccat habetur.
 Quo mihi te, solitum falsas signare tabellas
 In templis, quæ fecit avus, statuamque parentis
 Ante triumphalem ? quo, si nocturnus adulter
 Tempora Santonico velas adoperta cucullo ? 145
 Præter majorum cineres atque ossa volucri
 Carpento rapitur pinguis Damafippus ; et ipse,
 Ipse rotam stringit multo sufflamine consul :
 Nocte quidem : sed luna videt ; sed fidera testes
 Intendunt oculos. finitum tempus honoris 150
 Cum fuerit, clarâ Damafippus luce flagellum
 Sumet, et occursum nusquam trepidabit amici
 Jam senis, ac virgâ prior innuet, atque maniplos
 Solvet, et infundet jumentis hördea lassis.
 Interea, dum lanatas torvumque juvencum, 155
 More Numæ, cædit Jovis ante altaria, jurat
 Solam Eponam et facies olida ad præsepio pictas.
 Sed cum per vigiles placet instaurare popinas,
 Obvius assiduo Syrophenix uodus amomo

Currit,

Currit, Idumææ Syrophœnix incola portæ,
 Hospitis affectu dominum regemque salutat,
 Et cum venali Cyane succincta lagenâ.
 Defensor culpæ dicet mihi: fecimus et nos
 Hæc juvenes. esto; defisti nempe, nec ultra
 Fovisti errorem. breve sit quod turpiter audes.
 Quædam cum primâ reſecentur crimina barbâ;
 Indulge veniam pueris. Damasippus ad illos
 Thermarum calices inscriptaque lintea vadit,
 Maturus bello Armeniæ, Syriæque tuendis
 Amnibus, et Rheno, atque Istro. præſtare Neronem
 Securum valet hæc ætas. mitte Ostia, Cæſar,
 Mitte: sed in magnâ legatum quære popinâ.
 Invenies aliquo cum percusſore jacentem,
 Permiſtum naūtis, et furibus, ac fugitivis;
 Inter carnifices et fabros sandapilarum,
 Et resupinati cessantia tympana Galli.
 Æqua ibi libertas, communia pocula, lectus
 Non aliis cuiquam, nec mensa remotior ulli.
 Quid facias talem fortitus, Pontice, servum?
 Nempe in Lucanos aut Thusca ergastula mittas.
 At vos, Trojogenæ, vobis ignoscitis, et, quæ
 Turpia cerdoni, Voleſos Brutosque decebunt.
 Quid, si nunquam adeo foedis adeoque pudendis
 Utimur exemplis, ut non pejora superfint?
 Consumptis opibus, vocem, Damasippe, locasti
 Sipario, clamosum ageres ut Phasma Catulli.
 Laureolum Velox etiam bene Lentulus egit,
 Judice me, dignus verâ cruce. nec tamen ipſi
 Ignoscas populo: populi frons durior hujus,
 Qui fedet, et ſpectat triscurria patriciorum:
 Planipedes audit Fabios, ridere potest qui
 Mamercorum alapas. quanti ſua funera vendant,
 Quid refert? vendunt, nullo cogente Nerone,
 Nec dubitant Celfi prætoris vendere ludis.
 Finge tamen gladios inde, atque hinc pulpita pone:
 Quid

Quid satius ? mortem sic quisquam exhorruit, ut sit
 Zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi ?
 Res haud mira tamen, citharcedo principe, mimus
 Nobilis : hic ultra quid erit nisi ludus ? et illic
 Dedecus urbis habes, nec mirmillonis in armis, 200
 Nec clypeo, Gracchum pugnantem, aut falce supinâ ;
 Damnat enim tales habitus, et damnat et odit ;
 Nec galeâ frontem abscondit : movet, ecce, tridentem,
 Postquam librata pendentia retia dextrâ
 Nequicquam effudit, nudum ad spectacula vultum
 Erit, et totâ fugit agnoscendus arenâ. 206
 Credamus tunicæ, de fauibus aurea cum se
 Porrigat et longo jactetur spira galero.
 Ergo ignominiam graviorem pertulit omni
 Vulnera, cum Graccho jussus pugnare secutor. 210
 Libera si dentur populo suffragia, quis tam
 Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni ;
 Cujus suppicio non debuit una parari
 Simia, nec serpens unus, nec culeus unus ?
 Par Agamemnonidæ crimen ; sed causa facit rem 215
 Diffimilem : quippe ille, deis auctoribus, ulti
 Patris erat caesi media inter pocula : sed nec
 Eleætræ jugulo se polluit, aut Spartani
 Sanguine conjugii, nullis aconita propinquis
 Miscuit, in scenâ nunquam cantavit, Orestes, 220
 Troica non scripsit. quid enim Virginius armis
 Debuit ulscisci magis, aut cum Vindice Galba ?
 Quid Nero tam sœvâ crudâque tyrannide fecit ?
 Hæc opera atque hæ sunt generosi principis artes,
 Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita cantu 225
 Profitui, Graiæque apium meruisse coronæ.
 Majorum effigies habeant insignia vocis,
 Ante pedes Domiti longum tu pone Thyestæ
 Syrma, vel Antigones, seu personam Menalippes,
 Et de marmoreo citharam suspende colosso. 230
 Quis, Catilina, tuis natalibus atque Cethegi

Inveniet

Inveniet quicquam sublimius? arma tamen vos
Nocturna et flamas domibus templisque parastis,
Ut Braccatorum pueri Senonumque minores,

Ausi, quod liceat tunicâ punire molestâ: 235

Sed vigilat consul, vexillaque vestra coercet.

Hic novus, Arpinas ignobilis, et modo Romæ

Municipalis eques, galeatum ponit ubique

Præsidium attonitis, et in omni gente laborat.

Tantum igitur muros intra toga contulit illi 240

Nominis et tituli, quantum non Leucade, quantum

Thessaliæ campis, Octavius abstulit udo

Cædibus assiduis gladio: sed Roma parentem,

Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

Arpinas alias Volscorum in monte solebat 245

Poscere mercedes alieno laffus aratro;

Nodofam post hæc frangebat vertice vitem,

Si lentus pigrâ muniret castra dolabrâ:

Hic tamen et Cimbros, et summa pericula rerum

Excipit, et solus trepidantem protegit urbem. 250

Atque ideo, postquam ad Cimbros stragemque volabant,

Qui nunquam attigerant majora cadavera, corvi,

Nobilis ornatur lauro collega secundâ.

Plebeiæ Deciorum animæ, plebeia fuerunt

Nomina: pro totis legionibus hi tamen, et pro 255

Omnibus auxiliis, atque omni pube Latinâ,

Sufficiunt dîs infernis terræque parenti;

Pluris enim Decii, quam qui servantur ab illis.

Ancillâ natus trabeam, et diadema Quirini,

Et fasces, meruit regum ultimus ille bonorum. 260

Prodita laxabant portarum claustra tyrannis

Exilibus juvenes ipsius consulis, et quos

Magnum aliquid dubiâ pro libertate deceret,

Quod miraretur cum Coelitæ Mutius, et quæ

Imperii fines Tiberinum virgo natavit. 265

Occulta ad patres produxit crimina servus

Matronis lugendus: at illos verbera justis

Afficiunt

S A T Y R A IX.

63

Afficiunt pœnis et legum prima securis.
 Malo pater tibi sit Therites, dummodo tu sis
 Æacidæ similis, Vulcaniaque arma capebas, 270
 Quam te Theritæ similem producat Achilles.
 Et tamen ut longe repetas, longeque revolvas
 Nomen, ab infami gentem deducis asylo.
 Majorum primus quisquis fuit ille tuorum,
 Aut pastor fuit, aut illud quod dicere nolo. 275

S A T Y R A IX.

SCIRE velim quare toties mihi, Nævole, tristis
 Occurras fronte obductâ, ceu Marfyæ victus.
 Quid tibi cum vultu, qualem deprensus habebat
 Ravola, dum Rhodopes udâ terit inguina barbâ ?
 Nos colaphum incutimus lambenti crustula servo. 5
 Non erat hâc facie miserabilior Crepereius
 Pollio, qui triplicem usuram præstare paratus
 Circuit, et fatuos non invenit. unde repente
 Tot rugæ ? certe modico contentus agebas
 Vernam equitem, conviva joco mordente facetus, 10
 Et salibus vehemens intra pomeria natis.
 Omnia nunc contra : vultus gravis, horrida ficca
 Sylva comæ, nullus totâ nitor in cute, qualem
 Præstabat calidi circumlita fascia visci :
 Sed fruticante pilo neglecta et squalida crura. 15
 Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
 Torret quarta dies, olimque domestica febris ?
 Deprendas animi tormenta latentis in ægro
 Corpore, deprendas et gaudia ; sumit utrumque
 Inde habitum facies : igitur flexisse videris 20
 Propositum, et vitæ contrarius ire priori.
 Nuper enim, ut repeto, fanum Ifidis, et Ganymedem
 Pacis, et advectæ secreta palatia matris.

Et

Et Cererem, nam quo non prostat fœmina templo?

Notior Aufidio mœchus scelerare solebas,

25

Quodque taces, ipsos etiam inclinare maritos.

N. Utile et hoc multis vitæ genus: at mihi nullum

Inde operæ pretium. pingues aliquando lacernas,

Munimenta togæ, duri crassique coloris,

Et male percussas textoris peccine Galli,

30

Accipimus, tenue argentum venæque secundæ.

Fata regunt homines: fatum est et partibus illis,

Quas finus abscondit. nam si tibi sidera cessant,

Nil faciet longi mensura incognita nervi;

Quamvis te nudum spumanti Virro labello

35

Viderit, et blandæ, affiduæ, densæque, tabellæ

Solicent; αὐτὸς γὰρ ἴφελκεται ἀνδρα κίναδος.

Quod tamen ulterius monstrum, quam mollis avarus?

Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti,

Computat, ac cevet. ponatur calculus; adsint

40

Cum tabulâ pueri; numera festertia quinque

Omnibus in rebus; numerentur deinde labores.

An facile et primum est agere intra viscera penem

Legitimum, atque illic hesternæ occurriere cœnæ?

Servus erit minus ille miser, qui foderit agrum,

45

Quam dominum: sed tu sane tener, et puerum te,

Et pulcrum, et dignum cyatho cœloque, putabas.

Vos humili affeclæ, vos indulgebitis unquam

Cultori, jam nec morbo donare parati?

En cui tu viridem umbellam, cui succina mittas

50

Grandia, natalis quoties redit, aut madidum ver

Incipit, et stratâ positus longâque cathedrâ

Munera fœmineis tractas secreta kalendis.

Dic, passer, cui tot montes tot prædia servas

Appula, tot milvos intra tua pascua lassos?

55

Te Trifolinus ager fœcundis vitibus implet,

Suspectumque jugum Cumis, et Gaurus inanis;

Nam quis plura linit victuro dolia musto?

Quantum

Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
 Jugeribus paucis? meliusne hic rusticus infans 60
 Cum matre, et casulis, et collusore catello
 Cymbala pulsantis legatum fiet amici?
 Improbus es, cum poscis, ait. sed penfio clamat,
 Posce: sed appellat puer unicus, ut Polypheimi
 Lata acies, per quam solers evasit Ulysses: 65
 Alter emendus erit; namque hic non sufficit; ambo
 Pascendi. quid agam, brumâ spirante? quid, oro,
 Quid dicam scapulis servorum mense decembri
 Et pedibus? durate, atque exspectate cicadas?
 Verum ut dissimules, ut mittas cætera, quanto 70
 Metiris pretio, quod ni tibi deditus essem
 Devotæsque cliens, uxor tua virgo maneret?
 Scis certe quibus ista modis, quam sæpe rogâris,
 Et quæ pollicitus. fugientem sæpe puellam
 Amplexu rapui; tabulas quoque ruperat, et jam 75
 Signabat. totâ vix hoc nocte redemi,
 Te plorante foris. testis mihi lectulus, et tu,
 Ad quem pervenit lecti sonus, et dominæ vox.
 Instabile, ac dirimi cœptum, et jam pene solutum,
 Conjugium in multis domibus servavit adulter. 80
 Quo te circumagas? quæ prima, aut ultima, ponas?
 Nullum ergo meritum est, ingrate ac perfide, nullum
 Quod tibi filiolus, vel filia, nascitur ex me?
 Tollis enim, et libris actorum spargere gaudes.
 Argumenta viri. foribus suspende coronas: 85
 Jam pater es: deditus quod famæ opponere possis:
 Jura parentis habes; propter me scriberis hæres;
 Legatum omne capis, nec non et dulce caducum.
 Comoda præterea jungentur multa caducis,
 Si numerum, si tres, implevero. P. justa doloris, 90
 Nævole, cauſa tui: contra tamen ille quid afferat?
 N. Negligit, atque alium bipedem sibi querit asellum.
 Hæc soli commissa tibi celare memento,
 Et tacitus nostras intra te fige querelas.

Nam res mortifera est inimicas pumice levis. 95

Qui modo secretum commiserat, ardet, et odit,
Tanquam prodiderim quicquid scio. sumere ferrum,
Fuste aperire caput, candelam apponere valvis,
Non dubitat. nec contemnas, aut despicias, quod
His opibus nunquam cara est annona veneni. 100

Ergo occulta teges; ut curia Martis Athenis.

P. O. Corydon, Corydon, secretum divitis ullum
Esse putas? servi ut taceant, jumenta loquentur,
Et canis, et postes, et marmora: claude fenestras,
Vela tegant rimas, junge ostia, tollito lumen 105
Ex medio, clamant omnes, prope nemio recumbat;
Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
Proximus ante diem caupo sciet, audiet et quæ
Finixerunt pariter librarius, archimagiri,
Carptores. quod enim dubitant componere crimen 110
In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
Baltea? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem, et miseram vinosus inebriet aurem.
Illos ergo roges, quicquid paulo ante petebas
A nobis. taceant illi: sed prodere malunt 115
Arcanum, quam subrepti potare Falerni,
Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.
Vivendum recte est, cum propter plurima, tum de his
Præcipue causis, ut linguas mancipiorum
Contemnas: nam lingua mali pars pessima servi. 120
Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis,
Quorum animas et farre suo custodit et ære.

N. Idcireo ut possim linguam contemnere servi,
Utile consilium modo, sed commune, dedisti:
Nunc mihi quid suades post damnum temporis et spes
Deceptas? festinat enim decurrere velox 126
Floreulus angustæ miseræque brevissima vitæ
Portio; dum bibimus, dum ferta, unguenta, puellas,
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.

P. Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus, 130
Stantibus

Stantibus et salvis his collibus. undique ad illos
Conveniunt, et carpentis et navibus, omnes,
Qui digito scalpunt uno caput. altera major
Spes supereft: tu tantum erucis imprime dentem.

N. Hæc exempla para felicibus: at mea Clotho 135
Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter.
O parvi nostrique lares, quos thure minuto,
Aut farre, et tenui soleo exorare corona,
Quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
A tegete et baculo? viginti millia fœnus 140
Pignoribus positis, argenti vascula puri,
Sed quæ Fabricius censor notet, et duo fortæ
De grege Mœsorum, qui me cervice locatâ 145
Securum jubeant clamoso infistere Circo?
Sit mihi præterea curvus cælator, et alter,
Qui multas facies fingat cito; sufficient hæc,
Quando ego pauper ero. P. votum miserabile! nec spes
His saltem: nam cum pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras illâ de nave petitas,
Quæ Siculos cantus effugit remige surdo. 150

S A T Y R A X.

O M N I B U S in terris, quæ sunt a Gadibus usque
Auroram et Gangem, pauci dignoscere possunt.
Vera bona atque illis multum diversa, remotâ
Erroris nebulâ: quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te 5
Conatus non poeniteat votique peracti?
Evertere domos totas optantibus ipsis
Dî faciles. nocitura togâ, nocitura petuntur
Militiâ: torrens dicendi copia multis
Et sua mortifera est facundia: viribus ille 19
Confusus

Confusus periit admirandisque lacertis.
Sed plures nimiā congesta pecunia curā
Strangulat, et cuncta exsuperans patrimonia census,
Quanto delphinis balæna Britannica major.

Tēmporibus diris igitur, jussuque Neronis, 15
Longinum et magnos Senecæ prædivitis hortos
Clausit, et egregias Lateranorum obsidet ædes,
Tota cohors. rarus venit in cœnacula miles.

Patna licet portes argenti vascula puri,
Nocte iter ingressus, gladium contumque timebis, 20
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbram :
Cantabit vacuus coram latrone viator.

Prima fere vota et cunctis notissima tēmplis
Divitiae; crescant ut opes, ut maxima toto
Nostra sit arca foro. sed nulla aconita bibuntur 25
Fictilibus; tunc illa time, cum pocula sumes
Gēmimata, et lato Setinum ardebit in auro.

Jamne igitur laudas, quod de sapientibus alter
Ridebat, quoties a limine moverat unum
Pfotuleratque pedem, flebat contrarius alter ? 30
Sed facilis rigidi cuivis censura cachinni :

Mirandum est, unde ille oculis sufficerit humor.

Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non essent urbiū illis
Prætexta, et trabeæ, fasces, lectica, tribunal. 35
Quid si vidisset prætorem in curribus altis

Exstantem, et medio sublimem in pulvere circi
In tunicā Jovis, et picta Sarrana ferentem
Ex humeris aulæa togæ, magnæque coronæ
Tantum orbem, quanto cervix non sufficit ulla ? 40

Quippe tenet sudans hanc publicus, et, sibi consul
Ne placeat, curru servus portatur eodem.
Da nunc et volucrem, sceptro quæ surgit eburno ;
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis officia, et niveos ad frena Quintites,
Defossa in loculis quos spōtula fecit amicos. 45

Tunc

Tunc quoque materiam risus invenit ad omnes
 Occursus hominum, cuius prudentia monstrat
 Simbos posse viros et magna exempla datus
 Vervecum in patria crassoque sub aere nasci. 50
 Ridebat curas, nec non et gaudia vulgi,
 Interdum et lacrymas, cum fortunae ipse minaci
 Mandaret laqueum, mediumque ostenderet unguem.
 Ergo supervacua haec aut perniciofa petuntur,
 Propter quae fas est genua incerare deorum. 55
 Quosdam præcipitat subiecta potentia magnae
 Invidiae, mergit longa atque insignis honorum
 Pagina; descendunt statuae restemque sequuntur.
 Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
 Cædit, et immeritis franguntur crura caballis. 60
 Jam stridunt ignes, jam follibus atque caminis
 Ardet adoratum populo caput, et crepat ingens
 Sejanus: deinde ex facie toto orbe secundâ
 Fiant urceoli, pelves, fartago, patellæ.
 Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum
 Cretatumque bovem, Sejanus ducitur unco 65
 Spectandus: gaudent omnes: quae labra? quis illi
 Vultus erat? nunquam, si quid mihi credis, amavi
 Hunc hominem: sed quo cecidit sub crimine? quisnam
 Delator? quibus indicibus, quo teste probavit? 70
 Nil horum: verbosa et grandis epistola venit
 A Capreis: bene habet, nil plus interroga: sed quid
 Turba Remi? sequitur fortunam, ut semper, et odit
 Damnatos: idem populus, si Nurscia Thysco
 Favisset, si oppressa foret secura senectus 75
 Principis, hac ipsa Sejanum diceret horâ
 Augustum. jampridem, ex quo suffragia nulli
 Vendimus, effugit curas: nam qui dabat olim
 Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
 Continet, atque duas tantum res anxius optat,
 Panem et Circenses. perituros audio multos: 80
 Nil dubium: magna est fornacula: pallidulus mi

Brutidius

Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram.
 Quam timeo, victus ne poenas exigat Ajax,
 Ut male defensus! curramus præcipites, et,
 85
 Dum jacet in ripâ, calcemus Cæsaris hostem.
 Sed videant servi, ne quis neget, et pavidum in jus
 Cervice obstrictâ dominum trahat. hi sermones
 Tunc de Sejano, secreta hæc murmura vulgi.
 Visne salutari sicut Sejanus? habere
 90
 Tantundem? atque illi sellas donare curules?
 Illum exercitibus præponere? tutor haberi
 Principis, angustâ Caprearum in rupe sedentis
 Cum grege Chaldæo? vis certe pila, cohortes,
 Egregios equites, et castra domestica. quidni
 95
 Hæc cupias? et qui nolunt occidere quemquam,
 Posse volunt: sed quæ præclara et prospera tanti,
 Ut rebus lætis par sit mensura malorum?
 Hujus qui trahitur prætextam sumere mavis?
 An Fidenarum Gabiorumque esse potestas,
 100
 Et de mensurâ jus dicere, vasa minora
 Frangere, pannosus vacuis ædilis Ulubris?
 Ergo, quid optandum foret, ignorasse fateris
 Sejanum: nam qui nimios optabat honores,
 Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
 105
 Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
 Casus, et impulsæ præceps immane ruine.
 Quid Crassos, quid Pompeios, evertit, et illum,
 Ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites?
 Summus nempe locus nullâ non arte petitus,
 110
 Magnaque numinibus vota exaudita malignis.
 Ad generum Cereris fine cæde et vulnere pauci
 Descendunt reges, et siccâ morte tyranni.
 Eloquium et famam Demosthenis, aut Ciceronis,
 Incipit optare, ac totis Quinquatribus optat,
 115
 Quisquis adhuc uno partam colit asse Minervam,
 Quem sequitur custos angustæ vernula capisæ.
 Eloquio sed uterque perit orator; utrumque

Largus

SATYRA X.

71

Largus et exundans letho dedit ingenii scons. 120
 Ingenio manus est et cervix cæsa ; nec unquam
 Sanguine causidici maduerunt rostra pusilli.
 O fortunatam natam, me consule, Romam !
 Antoni gladios potuit contemnere, si sic
 Omnia dixisset. ridenda poëmata malo,
 Quam te, conspicuæ divina Philippica famæ, 125
 Volveris a primâ quæ proxima. sœvus et illum
 Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
 Torrentem, et pleni moderantem frena theatri.
 Dis ille adversis genitus faroque finistro,
 Quem pater ardentis massæ fuligine lippus 130
 A carbone, et forcipibus, gladioisque parante
 Incude, ac luteo Vulcano, ad rhetora misit.
 Bellorum exuviae, truncis affixa trophyis
 Lorica, et fracta de casside buccula pendens,
 Et curtum temone jugum, viciæque triremis 135
 Aplustre, et summo tristis captivus in arcu,
 Humanis majora bonis creduntur : ad hæc se
 Romanus, Graiusque, ac Barbarus, induperator
 Erexit ; causas discriminis atque laboris
 Inde habuit : tanto major famæ sitis est, quam 140
 Virtutis : quis enim virtutem amplectitur ipsam,
 Præmia si tollas ? patriam tamen obruit olim
 Gloria paucorum, et laudis titulique cupido
 Hæsuri satis cinerum custodibus, ad quæ
 Discutienda valent sterilis mala robora fucus : 145
 Quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulcris.
 Expende Annibalem : quot libras in duce summe
 Invenies ? hic est, quem non capit Africa, Mauro
 Perfusa oceano, Niloque admota tepenti.
 Rursus ad Æthiopum populos aliosque elephantes 150
 Additur imperiis Hispania : Pyrenæum
 Transfilit. opposuit natura Alpemque nivemque :
 Diducit scopulos, et montem rumpit aceto.
 Jam tenet Italiam ; tamen ultra pergere tendit.

Actus

Actum, inquit, nihil est, nisi Poeno milite portas 155
 Erangimus, et mediâ vexillum pono Suburâ.
 O qualis facies, et quali digna tabellâ,
 Cum Getula ducem portaret bellua luscum !
 Exitus ergo quis est ? o gloria ! vincitur idem
 Nempe, et in exilium præceps fugit, atque ibi magnus
 Mirandusque cliens sedet ad prætoria regis, 161
 Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
 Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
 Non gladii, non faxa, dabunt, non tela ; sed ille,
 Cannarum vindex ac tanti sanguinis ulti, 165
 Annulus. i, demens, et sævas curre per Alpes,
 Ut pueris placeas, et declamatio fias.
 Unus Pellæo juveni non sufficit orbis ;
 Aëstuat infelix angusto limite mundi,
 Ut Gyaræ clausus scopolis parvâque Seriph. 170
 Cum tamen a figulis munitam intraverit urbem,
 Sarcophago contentus erit. mors sola fatetur,
 Quantula sint hominum corpuscula. creditur olim
 Velificatus Athos, et quicquid Græcia mendax
 Audet in historiâ; confratrum classibus isdem, 175
 Suppositumque rotis, solidum mare. credimus altos
 Defecisse amnes, epotaque flumina Medo
 Prandente, et madidis cantat quæ Sostratus alis.
 Ille tamen qualis rediit, Salamine relicta,
 In corum atque eurum solitus sævire flagellis, 180
 Barbarus, Aëlio nunquam hoc in carcere passos,
 Ipsum compedibus qui vinixerat Ennosigæum ?
 Mitius id sane, quod non et stigmate dignum
 Credidit. huic quisquam vellet servire deorum ?
 Sed qualis rediit ? nempe unâ nave, cruentis 185
 Fluctibus, ac tardâ per densa cadavera prorâ :
 Has toties optata exegit gloria poenas.
 Da spatiu[m] vitæ, multos da Jupiter annos ;
 Hoc recto vultu solum, hoc et pallidus, optas.
 Sed quam continuis et quantis longa senectus 190
 Plena

Plena malis ! deformem et tetur ante omnia vultum,
 Dissimilemque sui, deformem pro cute pellem,
 Pendentesque genas, et tales aspice rugas,
 Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
 In vetulâ scalpit jam mater simia buccâ. 195

Plurima sunt juvenum discrimina ; pulcior ille
 Hoc, atque ille alio ; multum hic robustior illo :
 Una senum facies, cum voce trementia membra,
 Et jam leve caput, madidique infantia nasi.

Frangendus misero gingivâ panis inermi : 200
 Usque adeo gravis uxori, natisque, fibique,
 Ut captatori moveat fastidia Cocco.

Non eadem vini atque cibi, torpente palato,
 Gaudia : nam coitus jam longa oblivio ; vel si
 Coneris, jacet exiguus cum ramice nervus, 205
 Et, quamvis totâ palpetur nocte, jacebit.

Anne aliquid sperare potest hæc inguinis ægri
 Canities ? quid, quod merito suspecta libido est,
 Quæ venerem affectat sine viribus ? aspice partis
 Nunc damnum alterius : nam quæ cantante voluptas,
 Sit licet eximus citharœdus, sitve Seleucus, 211
 Et quibus auratâ mos est fulgere lacernâ ?
 Quid refert, magni sedeat quâ parte theatri,
 Qui vix cornicines exaudiet atque tubarum
 Concentus ? clamore opus est, ut fentiat auris, 215
 Quem dicat venisse puer, quot nuntiet horas.

Præterea minimus gelido jam in corpore sanguis
 Febre calet solâ : circumfilit, agmine facto,
 Morborum omne genus, quorum si nomina quæras,
 Promptius expediam, quot amaverit Hippia mœchos ;
 Quot Themison ægros autumno occiderit uno ; 221
 Quot Basilus socios, quot circumscriperit Hirrus
 Pupillos ; quot longa viros exforbeat uno
 Maura die ; quot discipulos inclinet Hamillus :
 Percurram citius, quot villas possideat nunc,
 Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat. 225

Ille humero, hic lumbis, hic coxâ, debilis; ambos
 Perdidit ille oculos, et luscis invidet; hujus
 Pallida labra cibum capiunt digitis alienis,
 Ipse, ad conspectum cœnæ diducere rictum 230
 Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
 Ore volat pleno mater jejuna. sed omni
 Membrorum damno major dementia, quæ nec
 Nomina servorum, nec vultum agnoscit amici,
 Cum quo præteritâ cœnavit nocte, nec illos, 235
 Quos genuit, quos eduxit: nam codice sævo
 Hæredes vetat esse suos; bona tota feruntur
 Ad Phialen: tantum artificis valet halitus oris,
 Quod steterat multis in carcere fornicis annis.
 Ut vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt 240
 Funera natorum, rogos aspiciendus amatæ
 Conjugis et fratri, plenæque fororibus urnæ.
 Hæc data poena diu viventibus, ut, renovatâ
 Semper clade domus, multis in luctibus, inque
 Perpetuo morore, et nigrâ veste, seneificant. 245
 Rex Pylius, magno si quidquam credis Homero,
 Exemplum vitæ fuit a cornice secundæ.
 Felix nimirum, qui tot per sæcula mortem
 Distulit, atque suos jam dextrâ computat annos,
 Quique novum toties mustum bibt: oro parum per 250
 Attendas, quantum de legibus ipse queratur
 Fatorum, et nimio de stamine, cum videt acris
 Antilochi barbam ardenter: nam querit ab omni,
 Quisquis adeft, socio, cur hæc in tempora duret;
 Quod facinus dignum tam longo admiserit ævo. 255
 Hæc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,
 Atque alias, cui fas Ithacum lugere natantem.
 Incolui Trojâ Priamus venisset ad umbras
 Affaraci magnis solennibus, Hectore funus
 Portante, ac reliquis fratrum cervicibus, inter 260
 Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus
 Cassandra inciperet, scissâque Polyxena pallâ:

Si foret **extinctus** diverso tempore, quo jam
Cooperat audaces Paris ædificare carinas.

Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit 265
Eversa, et flammis Asiam ferroque cadentem.
Tunc miles tremulus positâ tulit arma tiarâ,
Et ruit ante aram summi Jovis, ut vetulus bos,
Qui domini cultris tenue et miserabile collum
Præbet, ab ingrato jam fastiditus aratro. 270

Exitus ille utcunque hominis: sed torva canino
Latravit rictu, quæ post hunc vixerat, uxor.
Festino ad nos, et regem transeo Ponti,
Et Croesum, quem vox justi facunda Solonis
Respicere ad longæ jussit spatis ultima vitæ. 275

Exilium, et carcer, Minturnarumque paludes,
Et mendicatus victâ Carthagine panis,
Hinc causas habuere. quid illo cive tulisset
Natura in terris, quid Roma, beatius unquam,
Si, circumducto captivorum agmine et offini 280
Bellorum pompa, animam exhalasset opimam,
Cum de Teutonicô vellât descendere curru?
Provida Pompeio dederat Campania febres
Optandas: sed multæ urbes et publica vota
Vicerunt: igitur fortuna ipsius et urbis 285

Servatum viro caput abstulit. hoc cruciatu
Lentulus, hâc pœna, caruit, ceciditque Cethégus
Integer, et jacuit Catilina cadavere toto.
Formam optat modico pueris, majorè puellis,
Murmure, cùm Veneris fanum videt, anxia mater, 290
Usque ad delicias votorum. cur tamen, inquit,
Corripias è pulcrâ gaudet Latona Diana.

Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipsa habuit. cuperet Rutilæ Virginia gibbum
Accipere, atque suam Rutilæ dare: filius autem 295
Corporis egregii miseros trepidosque parentes
Semper habet. rara est adeo concordia formæ
Atque pudicitiae! sanctos licet horrida mores

Tradiderit.

Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas :
 Præterea castum ingenium, vultumque modesto 300
 Sanguine ferventem, tribuat natura benignâ
 Larga manu, (quid enim puerō conferre potest plus)
 Custode et curâ natura potentior omni ?
 Non licet esse viros : nam prodiga corruptoris
 Improbitas ipsos audet tentare parentes ; 305
 Tanta in muneribus fiducia. nullus ephebum
 Deformem sœvâ castravit in arce tyrannus ;
 Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, vel
 Strumosum, aut utero pariter gibboque tumentem.
 I nunc, et juvenis specie lætare tui, quem 310
 Majora exspectant discrimina : fiet adulter
 Publicus, et pœnas metuet, quascunque maritus
 Exigit iratus : nec erit felicior astro
 Martis, ut in laqueos nunquam incidat. exigit autem
 Interdum ille dolor plus, quam lex ulla dolori 315
 Concessit. necat hic ferro, secat ille cruentis
 Verberibus, quosdam mœchos et mugilis intrat.
 Sed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
 Matronæ. mox cum dederit Servilia nummos,
 Fiet et illius, quam non amat : exuet omnem 320
 Corporis ornatum. quid enim ulla negaverit udis
 Inguinibus, five est hæc Hippia, five Catulla ?
 Deterior totos habet illic fœmina mores.
 Sed casto quid forma nocet ? quid profuit olim
 Hippolyto grave propositum ? quid Bellerophonti ?
 Erubuit nempe hæc, ceu fastidita repulsâ : 325
 Nec Sthenobœa minus, quam Cressa, exeanduit, et se
 Concussere ambæ. mulier sœvissima tunc est,
 Cum stimulos odio pudor admovet. elige quidnam
 Suadendum esse putas, cui nubere Cæsaris uxor 330
 Destinat. optimus hic et formosissimus idem
 Gentis patriciæ rapitur miser extinguendus
 Meffalinæ oculis : dudum sedet illa parato
 Flammeolo : Tyriusque palam genialis in hortis
 Sternitur,

Sternitur, et ritu decies centena dabuntur 335
 Antiquo ; veniet cum signatoribus auspex.
 Hæc tu secreta et paucis commissa putabas ?
 Non nisi legitime vult nubere. quid placeat, dic :
 Ni parere velis, pereundum est ante lucernas ; 339
 Si scelus admittas, dabitur mora parvula, dum res,
 Nota urbi et populo, contingat principis aures.
 Dedeceus ille domus sciet ultimus. interea tu
 Obsequere imperio, si tanti est vita dierum
 Paucorum. quicquid levius meliusque putaris, 344
 Præbenda est gladio pulcra hæc et candida cervix.
 Nil ergo optabunt homines ? si consilium vis,
 Permittes ipsis expendere numinibus, quid
 Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris :
 Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt di.
 Carius est illis homo, quam sibi. nos, animorum 350
 Impulsu et cæcâ magnâque cupidine ducti,
 Conjugium petimus partumque uxoris : at illis
 Notum, qui pueri, qualisque futura sit uxor.
 Ut tamen et poscas aliquid, voveasque facellis
 Extæ, et candiduli divina tomacula porci ; 355
 Orandum est, ut sit mens fana in corpore fano :
 Fortem posce animum et mortis terrore carentem ;
 Qui spatium vite extremum inter munera ponat
 Naturæ, qui ferre queat quoscunque labores,
 Nesciat irasci, cupiat nihil, et potiores 360
 Herculis ærumnas credat sæuosque labores,
 Et venere, et coenis, et plumis, Sardanapali.
 Monstro quod ipse tibi possis dare ; semita certe
 Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.
 Nullum numen habes, si sit prudentia, sed te
 Nos facimus, Fortuna, deam, cœloque locamus.

SATYRA XI.

ATTICUS eximie si cœnat, laetus habetur;
 Si Rutilus, demens: quid enim majore cachinno
 Excipitur vulgi, quam pauper Apicius? omnis
 Convictus, thermæ, stationes, omne theatrum,
 De Rutilo: nam, dum valida ac juvenilia membra 5
 Sufficiunt galeæ, dumque ardent sanguine, fertur,
 Non cogente quidem, sed nec prohibente, tribuno,
 Scripturus leges et regia verba lanistæ.
 Multos porro vides, quos sœpe elusus ad ipsum
 Creditor introitum solet exspectare macelli, 10
 Et quibus in solo vivendi causa palato est.
 Egregius cœnat meliusque miserrimus horum,
 Et cito casurus, jam perlucente ruinâ.
 Interea gustus elementa per omnia quærunt,
 Nunquam animo pretiis obstantibus: interius si 15
 Attendas, magis illa juvant, quæ pluris emuntur.
 Ergo haud difficile est perituram arcessere summam,
 Lancibus oppositis, vel matris imagine fractâ,
 Et quadringentis nummis condire gulosum
 Fictile: sic veniunt ad miscellanea ludî. 20
 Refert ergo, quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
 Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
 Sumit, et a censu famam trahit. illum ego jure
 Despiciam, qui scit, quanto sublimior Atlas
 Omnibus in Libyâ sit montibus, hic tamen idem 25
 Ignoret, quantum ferratâ distet ab arcâ
 Sacculus. e cœlo descendit, γνῶθι σεαυτὸν,
 Figendum et memori tractandum pectore, sive
 Conjugium quæras, vel sacri in parte senatus
 Esse velis, nec enim loricam poscit Achillis 30
 Thersites,

Therites, in quâ se traducebat Ulysses.
Ancipitem seu tu magno discrimine causam
Protegere affectas, te consule, dic tibi quis sis;
Orator vehemens, an Curtius, an Matho. buccæ
Noscenda est mensura tuæ; spectandaque rebus 35
In summis minimisque; etiam cum piscis emetur,
Ne mellum cupias, cum sit tibi gobio tantum
In loculis: quis enim te, deficiente crumenâ
Et crescente gulâ, manet exitus, ære paterno
Ac rebus meritis in ventrem, fœnoris, atque 40
Argenti gravis, et pecorum, agrorumque, capacem?
Talibus a dominis post cuncta novissimus exit
Annulus, et dígito mendicat Pollio nudo.
Non præmaturi cineres, nec funus acerbum
Luxuriæ, sed morte magis metuenda senectus. 45
Hi plerumque gradus; conducta pecunia Romæ
Et coram dominis consumitur: inde ubi paulum
Nescio quid superest, et pallet fœnoris auctor,
Qui vertere solum, Baias et ad Ostia currunt.
Cedere namque foro jam non est deterius, quam 50
Esquiliis a ferventi migrare Suburâ.
Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
Mœstitia, est, caruisse anno Circensibus uno.
Sanguinis in facie non hæret gutta; morantur
Pauci ridiculum et fugientem ex urbe pudorem.
Experiere hodie numquid pulcerrima dictu, 55
Perfice, non præstem vitâ, vel moribus, et re:
Sed laudem filiquas occultus ganeo, pultes
Coram aliis dictem puer, sed in aure placentas.
Nam, cum sis conviva mihi promissus, habebis
Evandrum, venies Tirynthius, aut minor illo
Hospes, et ipse tamen contingens sanguine cœlum;
Alter aquis, alter flammis, ad sidera missus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
De Tiburtino veniet pinguissimus agro 60
Hoedulus, et toto grege mollior, inficius herbae,
Nec

Nec dum ausus virgas humilis mordere salicti,
Qui plus lactis habet quam sanguinis, et montani
Asparagi, posito quos legit villica fuso.

Grandia præterea torto que calentia feno 70

Ova adsunt ipsis cum matribus, et servatæ

Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvæ;

Signum Syriumque pyrum; de corribus isdem

Æmula Picenis et odoris mala recentis,

Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam 75

Autumnum et crudi posuere pericula succi.

Hæc olim nostri jam luxuriosa senatus

Cœna fuit. Curius, parvo quæ legerat horto,

Ipse focus brevibus ponebat oluscula, quæ nunc

Squallidus in magnâ fastidit compede fossor,

Qui meminit, calidæ sapiat quid vulva popinæ.

Sicci terga suis, rarâ pendentia crate,

Moris erat quondam festis servare diebus,

Et natalitium cognatis ponere lardum,

Accedente novâ, si quam dabat hostia, carne. 85

Cognatorum aliquis titulo ter consulis, atque

Castrorum imperiis, et dictatoris honore,

Functus, ad has epulas solito maturius ibat,

Erectum domito referens a monte ligonem.

Cum tremerent autem Fabios, durumque Catonem,

Et Scauros, et Fabricios, rigidique severos

Censoris mores etiam collega timeret: 95

Nemo inter curas et seria duxit habendum,

Qualis in oceani fluctu testudo nataret,

Clarum Trojungenis factura ac nobile fulcrum:

Sed nudo latere et parvis frons ærea lectis

Vile coronati caput ostendebat aselli,

Ad quod lascivi ludebant ruris alumni.

Tales ergo cibi, qualis domus atque supellex.

Tunc, rudis et Graias mirari nescius artes,

Urbibus eversis, prædarum in parte repertâ

Magnorum artificum frangebat pocula miles,

Ut

Ut phaleris gauderet equus, cælataque cassis
 Romuleæ simulacra feræ mansuescere jussæ
 Imperii fato, et geminos sub rupe Quirinos, 105
 Ac nudam effigiem, clypeo fulgentis et hastâ,
 Pendentisque, dei, perituro ostenderet hosti.
 Argenti quod erat solis fulgebat in armis.
 Ponebant igitur Thusco farrata catino
 Omnia tunc, quibus invideas, si lividulus sis. 110
 Templorum quoque majestas præsentior, et vox
 Nocte fere media mediamque audita per urbem,
 Litore ab oceani Gallis venientibus, et dîs
 Officium vatis peragentibus: his monuit nos,
 Hanc rebus Latii curam præstare solebat 115
 Fictilis et nullo violatus Jupiter auro.
 Illa domi natas, nostrâque ex arbore, mensas
 Tempora viderunt; hos lignum stabant in usus,
 Annosam si forte nucem dejecerat eurus.
 At nunc divitibus coenandi nulla voluptas, 120
 Nil rhombos, nil dama, sapit; putere videntur
 Unguenta atque rosæ, latos nisi sustinet orbes
 Grande ebur, et magno sublimis pardus hiatu,
 Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
 Et Mauri celeres, et Mauro obscurior Indus, 125
 Et quos depositus Nabathæo bellua saltu,
 Jam nimios capitique graves. hinc surgit orexis,
 Hinc stomacho vires: nam pes argenteus illis,
 Annulus in dito quod ferreus. ergo superbum
 Convivam caveo, qui me fibi comparat, et res 130
 Despicit exiguae: adeo nulla uncia nobis
 Est eboris, nec tessellæ nec calculus ex hâc
 Materia; quin ipsa manubria cultellorum
 Ossea: non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
 Rancidula, aut ideo pejor gallina fecatur. 135
 Sed nec structor erit, cui cedere debeat omnis
 Pergula, discipulus Trypheri doctoris, apud quem
 Sumine cum magno lepus, atque aper, et pygargus.
 L. Et

Et Scythicæ volucres, et phœnicopterus ingens,
Et Getulus oryx, hebeti lautissima ferro

140

Cæditur, et totâ sonat ulmea coena Suburâ.

Nec frustum capreæ subducere, nec latus Afræ
Novit avis noster tirunculus, ac ruditis omni

Tempore, et exiguae frustis imbutus ofellæ.

Plebeios calices et paucis assibus emptos

145

Porriget incultus puer atque a frigore tutus;

Non Phryx, aut Lycius, non a mangone petitus

Quisquam erit et magno; cum posces, posce Latine.

Idem habitus cunctis, tonsi rectique capilli;

Atque hodie tantum propter convivia pexi.

150

Pastoris duri est hic filius, ille bubulci;

Suspirat longo non visam tempore matrem,

Et casulam et notos tristis desiderat hœdos;

Ingenui vultus puer ingenuique pudoris,

Quales esse decet, quos ardens purpura vestit:

155

Nec pugillares desert in balnea raucus

Testiculos, nec vellendas jam præbuit alas,

Crassæ nec opposito pavidus tegit inguina gutto.

Hic tibi vina dabit diffusa in montibus illis,

A quibus ipse venit, quorum sub vertice lusit:

160

Namque una atque eadem vini patria atque ministri.

Forsitan exspectes, ut Gaditana canoro

Incipiat prurire choro, plausuque probatae

Ad terram tremulo descendant clune puellæ,

Irritamentum veneris languentis, et acres

165

Divitis urticæ: major tamen ista voluptas

Alterius sexus: magis ille extenditur; et mox

Ayribus atque oculis concepta urina movetur.

Non capit has nugas humilis domus: audiat ille

Testarum crepitus cum verbis, nudum olido stans

170

Fornice mancipium quibus abstinet: ille fruatur

Vocibus obscenis omniq[ue] libidinis arte,

Qui Lacedæmonium pytismate lubricat orbem.

Namque ibi fortunæ veniam damus: alea turpis,

Turpe

Turpe et adulterium, mediocribus : hæc eadem illi 175
Omnia cum faciant, hilares nitidique vocantur.
Nostra dabunt alios hodie convivia ludos.
Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
Altifoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert, tales versus quâ voce legantur ? 180
Sed nunc dilatis averte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totam cessare diem : non fœnoris ulla
Mentio ; nec, primâ si luce egressa reverti
Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor, 185
Humida suspectis referens multitia rugis,
Vexatasque comas, et vultum auremque calentem.
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen.
Pone domum, et servos, et quicquid frangitur illis,
Aut perit ; ingratis ante omnia pone sodales. 190
Interea Megalefiacæ spectacula mappæ,
Idæum solenne colunt, similisque triumpho,
Præda caballorum, prætor sedet ; ac, mihi pace
Immensæ nimiaque licet si dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit, et fragor aurem
Percutit, eventum viridis quo colligo panni. 196
Nam si deficeret, mœstam attonitamque videres
Hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis
Consulibus spectent juvenes, quos clamor et audax
Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ : 200
Spectent hoc nuptæ, juxta recubante marito,
Quod pudeat narrasse aliquem præsentibus ipsis.
Nostra bibat vernum contracta cuticula solem,
Effugiatque togam. jam nunc in balnea (salvâ
Fronte licet) vadas, quanquam solida hora superfis
Ad sextam : facere hoc non possis quinque diebus 206
Continuis, quia sunt talis quoque tædia vitæ
Magna : voluptates commendat rarior usus.

SATYRA XII.

NATALI, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,
 Quâ festus promissa deis animalia cespes
 Exspectat ; niveam reginæ cædimus agnam ;
 Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maurâ. 5
 Sed procul extensum petulans quatit hostia funem
 Tarpeio servata Jovi, frontemque coruscat :
 Quippe ferox vitulus, templis matus et aræ,
 Spargendusque mero, quem jam pudet ubera matris
 Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
 Si res ampla domi, similiisque affectibus, esset, 10
 Pinguor Hispullâ traheretur taurus, et ipsâ
 Mole piger, nec finitimâ nutritus in herbâ :
 Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
 Iret, et a grandi-cervix ferienda ministro,
 Ob redditum trepidantis adhuc, horrendaque passi 15
 Nuper, et incolumem sese mirantis, amici.
 Nam, præter pelagi casus et fulgoris ictum
 Evasi, densæ cœlum abscondere tenebræ
 Nube unâ, subitusque antennas impulit ignis,
 Cum se quisque illo percussum crederet, et mox 20
 Attonitus nullum conferri posse putaret
 Naufragium velis ardentibus. omnia fuit
 Talia, tam graviter, si quando poëtica surgit
 Tempestas. genus ecce aliud discriminis ; audi,
 Et miserere iterum, quanquam sint cætera fortis 25
 Ejusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
 Et quam votivâ testantur fana tabellâ
 Plurima. pictores quis nescit ab Ifide pasci ?
 Accidit et nostro similiis fortuna Catullo,
 Cum plenus fluctu medius foret alveus, et jam, 30
 Alternum

Alternum puppis latus evertentibus undis
 Arboris incertæ, nullam prudentia capi
 Rectoris conferret opem; decidere jactu
 Cœpit cum ventis, imitatus castora, qui se
 Eunuchum ipse facit, cupiens evadere dāmno 35
 Testiculorum; adeo medicatum intelligit inguen.
 Fundite quæ mea sunt, dicebat, cuncta, Catullus,
 Præcipitare volens etiam pulcerrima, vēstem
 Purpuream, teneris quoque Mæcenatibus aptam,
 Atque alias, quarum generosi graminis ipsum 40
 Infecit natura pecus, sed et egregius fons,
 Viribus occultis, et Bæticus adjuvat aér.
 Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
 Parthenio factas, urnæ cratera capacem, 45
 Et dignum sitiente Pholo vel conjuge Fusci.
 Adde et bascaudas, et mille escaria, multum
 Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
 Sed quis nunc aliis, quâ mundi parte, quis audet
 Argento præferre caput, rebusque salutem? 50
 Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
 Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt.
 Jactatur rerum utilium pars maxima; sed nec
 Damna levant: tunc, adversis urgentibus, illuc
 Recedit, ut malum ferro summitteret, ac se
 Explicat angustum, discriminis ultima quando 55
 Præsidia afferimus, navem factura minorem.
 I nunc, et ventis animam committe, dolato
 Confisus ligno, digitis a morte remotus
 Quatuor, ac septem, si sit latissima tæda.
 Mox cum reticulis, et pane, et ventre lagenæ, 60
 Aspice sumendas in tempestate secures.
 Sed postquam jacuit planum mare, tempora postquam
 Prospera, vectoris fatumque valentius euro
 Et pelago, postquam parcæ meliora benignâ
 Pensæ manu ducunt, hilares, et staminis albi
 Lanificæ; modicâ nec multo fortior aurâ

Ventus

Ventus adest ; inopi miserabilis arte cucurrit
 Vestibus extensis, et, quod superaverat unum,
 Velo prora suo : jam, deficientibus austris,
 Spes vitae cum sole redit. tum gratus Iulo, 70
 Atque novocali sedes prælata Lavino,
 Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
 Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile sumen,
 Et nunquam vifis triginta clara mamillis.
 Tandem intrat positas inclusa per æquora moles, 75
 Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rursum,
 Quæ pelago occurrunt medio, longeque relinquunt
 Italiam. non sic igitur mirabere portus,
 Quos natura dedit, sed truncâ puppe magister
 Interiora petit Baianæ pervia cymbæ 80
 Tuti stagna sinus. gaudent ibi vertice raso
 Garrula securi narrare pericula nautæ.
 Ite igitur, pueri, linguis animisque faventes,
 Sertaque delubris et farra imponite cultris,
 Ac molles ornate focos glebamque virentem. 85
 Jam sequar ; et, facro quod præstat rite peracto,
 Inde domum repetam, graciles ubi parva coronas
 Accipiunt fragili simulacra nitentia cerâ.
 Hic nostrum placabo Jovem, laribusque paternis
 Thura dabo, atque omnes violæ jaclabo colores. 90
 Cuncta nitent, longos erexit janua ramos,
 Et matutinis operitur festa lucernis.
 Nec suspecta tibi fint haec, Corvine ; Catullus,
 Pro cuius reditu tot pono altaria, parvos
 Tres habet hæredes. libet exspectare, quis ægram 95
 Et claudentem oculos gallinam impendat amico
 Tam sterili : verum hæc nimia est impensa : coturnix
 Nulla unquam pro patre cadet. sentire calorem
 Si cœpit locuples Gallita et Paccius, orbi,
 Legitime fixis vestitur tota tabellis 100
 Porticus. existunt, qui promittant hecatomben :
 Quatenus hic non sunt nec venales elephanti,
 Nec

Nec Latio, aut usquam nostro sub fidere, talis
 Bellua concipitur : sed furvâ gente petita
 Arboribus Rutulis et Turni pascitur agro, 105
 Cæsaris armentum, nulli servire paratum
 Privato : siquidem Tyrio parere solebant
 Hannibali, et nostris ducibus, regique Molosso,
 Horum majores, ac dorso ferre cohortes, 109
 Partem aliquam belli, et euntem in prælia turrim.
 Nulla igitur mora per Novium, mora nulla per Istrum
 Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras,
 Et cadat ante lares Gallitæ viætima sacra,
 Tantis digna deis, et captatoribus horum.
 Alter enim, si concedas mactare, vovebit 115
 De grege servorum magna et pulcerrima quæque
 Corpora ; vel pueris et frontibus ancillarum
 Imponet vittas ; et si qua est nubilis illi
 Iphigeneia domi, dabit hanc altaribus, et si
 Non sperat tragicæ furtiva piacula cervæ. 120
 Laudo meum civem, nec comparo testamento
 Mille rates : nam si Libilitinam evaserit æger,
 Delebit tabulas, inclusus carcere nassæ,
 Post meritum sane mirandum, atque omnia soli
 Forsan Pacuvio breviter dabit : ille superbus 125
 Incedet viætis rivalibus. ergo vides, quam
 Grande operæ pretium faciat jugulata Mycenis.
 Vivat Pacuvius, quæso, vel Nestora totum ;
 Possideat quantum rapuit Nero ; montibus aurum 129
 Exæquet ; nec amet quemquam, nec ametur ab alio.

SATYRA XIII.

EXEMPL O quodcumque malo committitur, ipse
 Displacet auctori. prima est hæc ultio, quod, se
 Judice, nemo nocens absolvitur, improba quamvis
 Gratia fallaci prætoris vicerit urnâ. 5

Quid sentire putas omnes, Calvine, recenti
 De scelere et fidei violatæ crimine ? sed nec
 Tam tenuis censu sibi contigit, ut mediocris
 Jacturæ te mergat onus : nec rara videmus
 Quæ pateris ; casus multis hic cognitus, ac jam
 Tritus, et e medio fortunæ ductus acervo. 10

Ponamus nimios gemitus ; flagrantior æquo
 Non debet dolor esse viri, nec vulnere major.

Tu quamvis levium minimam exiguumque malorum
 Particulam vix ferre potes, spumantibus ardens
 Visceribus, sacrum sibi quod non reddat amicus 15

Depositum. stupet hæc, qui jam post terga reliquit
 Sexaginta annos, Fonteio consule natus ?

An nihil in melius tot rerum proficis usu ?

Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis,
 Victrix fortunæ sapientia : dicimus autem 20

Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,
 Nec jactare jugum, vitâ didicere magistrâ.

Quæ tam festa dies, ut cesset prodere furem,
 Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
 Quæsitum, et partos gladio vel pyxide nummos ? 25

Rari quippe boni ; numero vix sunt totidem, quot
 Thebarum portæ, vel divitis oftia Nili.

Nona ætas agitur, pejoraque sæcula ferri
 Temporibus ; quorum sceleri non invenit ipsa
 Nomen et a nullo posuit natura metallo. 30

Nos

Nos hominum divûmque fidem clamore ciemus,
 Quanto Fessidum laudat vocalis agentem
 Sportula. dic senior bullâ dignissime, nescis
 Quas habeat veneres aliena pecunia? nescis
 Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, cum 35
 Exigis a quoquam ne pejeret, et putet ullis
 Esse aliquod numen templis aræque rubenti?
 Quondam hoc indigenæ vivebant more, prius quam
 Sumeret agrestem, posito diademate, falcem
 Saturnus fugiens: tunc, cum virguncula Juno, 40
 Et privatus adhuc Idæis Jupiter antris:
 Nulla super nubes convivia cælicolarum,
 Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis uxor
 Ad cyathos, et jam siccato nectare tergens
 Brachia Vulcanus Liparæ nigra tabernâ. 45
 Prandebat sibi quisque deus, nec turba deorum
 Talis, ut est hodie, contentaque fidera paucis
 Numinibus miserum urgebant Atlanta minori
 Pondere. nondum aliquis fortitus triste profundi
 Imperium, aut Siculâ torvus cum conjugé Pluton: 50
 Nec rota, nec furiæ, nec saxum, aut vulturis atri
 Poena; sed infernis hilares fine regibus umbræ.
 Improbitas illo fuit admirabilis ævo.
 Credebant hoc grande nefas et morte piandum,
 Si juvenis vetulò non assurrerat, et si 55
 Barbato cuicunque puer, licet ipse videret
 Plura domi fraga et majores glandis acervos:
 Tam venerabile erat præcedere quatuor annis,
 Primaque par adeo sacræ lanugo senectæ.
 Nunc, si depositum non inficietur amicus, 60
 Si reddat veterem cum totâ ærugine follem,
 Prodigiosa fides et Thuscis digna libellis,
 Quæque coronatâ lusfrari debeat agnâ.
 Egregium sanctumque virum si cerno, bimembri
 Hoc monstrum puero, vel miranti sub aratro 65
 Piscibus inventis, et foæ comparo mulæ;

Sollicitus, tanquam lapides effuderit imber,
 Examenque apium longâ confederit uvâ
 Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
 Gurgitibus miris, et lactis vortice torrens. 70
 Intercepta decem quereris festertia fraude
 Sacrilegâ : quid si bis centum perdidit alter
 Hoc arcana modo ? majorem tertius illâ
 Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ ?
 Tam facile et primum est superos contemnere testes,
 Si mortalis idem nemo sciat. aspice quantâ 76
 Voce neget, quæ sit ficti constantia vultus :
 Per solis radios, Tarpeiaque fulmina, jurat,
 Et Martis frameam, et Cirrhæi spicula vatis,
 Per calamos venatricis pharetramque puellæ, 80
 Perque tuum, pater Ægæi Neptune, tridentem :
 Addit et Herculeos arcus, hastamque Minervæ,
 Quicquid habent telorum armamentaria coeli.
 Si vero et pater est, comedam, inquit, flebile nati
 Sinciput elixi Pharioque madentis aceto. 85
 Sunt, in fortunæ qui casibus omnia ponant,
 Et nullo credant mundum rectore moveri,
 Naturâ volente vices et lucis et anni ;
 Atque ideo intrepidi quæcunque altaria tangunt.
 Est aliis metuens, ne crimen pœna sequatur : 90
 Hic putat esse deos, et pejerat, atque ita secum :
 Decernat quodcumque volet de corpore nostro
 Isis, et irato feriat mea lumina fistro,
 Dummodo vel cœcus teneam, quos abnego, nummos.
 Et phthisis, et vomicæ putres, et dimidium crus 95
 Sunt tanti ? pauper locupletem optare podagram
 Nec dubitet Ladas, si non eget Anticyrâ, nec
 Archigene : quid enim velocis gloria plantæ
 Præstat, et esuriens Pisææ ramus olivæ ?
 Ut sit magna, tamen certe lenta ira deorum est. 100
 Si curant igitur cunctos punire nocentes,
 Quando ad me venient ? sed et exorabile numen

Fortasse

Fortasse experiar : solet his ignoscere. multi
 Committunt eadem diverso crimina fato :
 Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diadema. 105
 Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
 Confirmant : tunc te sacra ad delubra vocantem
 Præcedit, trahere imo ulti ac vexare paratus.
 Nam, cum magna malæ supereft audacia causæ,
 Creditur a multis fiducia. mimum agit ille, 110
 Urbani qualem fugitivus scurra Catulli :
 Tu miser exclamas, ut Stentora vincere possis,
 Vel potius quantum Gradius Homericus : audis,
 Jupiter, hæc, nec labra moves, cum mittere vocem
 Debueras, vel marmoreus, vel aheneus ? aut cur 115
 In carbone tuo chartâ pia thura solutâ
 Ponimus, et sectum vituli jecur, albaque porci
 Omenta ? ut video, nullum discrimin habendum est
 Effigies inter vestras statuamque Bathylli.
 Accipe quæ contra valeat solatia ferre, 120.
 Et qui nec Cynicos nec Stoïca dogmata legit
 A Cynicis tunicâ distantia ; non Epicurum
 Suspicit exigui lætum plantaribus hosti.
 Curentur dubii medicis majoribus ægri :
 Tu venam vel discipulo committe Philippi. 125
 Si nullum in terris tam detestabile factum
 Ostendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
 Te veto, nec planâ faciem contundere palmâ ;
 Quandoquidem accepto claudenda est janua damno,
 Et majore domus gemitu, majore tumultu, 130
 Planguntur nummi, quam funera. nemo dolorem
 Fingit in hoc casu, vestem diducere summam
 Contentus, vexare oculos humore coacto.
 Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.
 Sed si cuncta vides simili fora plena querelâ ; 135
 Si decies lectis diversâ in parte tabellis,
 Vana supervacui dicunt cheirographa ligni,
 Arguit ipsorum quos litera, gemmaque princeps.

Sardo-

Sardonychum, loculis quæ custoditur eburnis :
 Ten' o delicias extra communia censes 140
 Ponendum ; quia tu gallinæ filius albæ,
 Nos viles pulli, nati infelicibus ovis.
 Rem pateris modicam, et mediocri bile ferendam,
 Si flectas oculos majora ad crimina : confer
 Conductum latronem, incendia sulphure cœpta, 145
 Atque dolo, primos cum janua colligit ignes :
 Confer et hos, veteris qui tollunt grandia templi
 Pocula adorandæ rubiginis, et populorum
 Dona, vel antiquo positas a rege coronas.
 Hæc ibi si non sunt, minor exstat sacrilegus, qui 150
 Radat inaurati femur Herculis, et faciem ipsam
 Neptuni ; qui bracteolam de Castore ducat.
 An dubitet, solitus totum conflare Tonantem ?
 Confer et artifices mercatoremque veneni,
 Et deducendum corio bovis in mare, cum quo 155
 Clauditur adversis innoxia simia fatis.
 Hæc quota pars scelerum, quæ custos Gallicus urbis,
 Usque a Lucifero donec lux occidat, audit ?
 Humani generis mores tibi nosse volenti
 Sufficit una domus. paucos consume dies, et 160
 Dicere te miserum, postquam illinc veneris, aude.
 Quis tumidum guttur miratur in Alpibus, aut quis
 In Meroë crasso majorem infante mamillam ?
 Cœrula quis stupuit Germani lumina, flavam
 Cæsariem, et madido torquentem cornua cirro ? 165
 Nempe quod hæc illis natura est omnibus una.
 Ad subitas Thracum volucres nubemque sonoram
 Pygmæus parvis currit bellator in armis ;
 Mox, impar hosti, raptusque, per aëra curvis
 Unguis a sœvâ fertur grue : si videoas hoc 170
 Gentibus in nostris, risu quatiere : sed illic,
 Quanquam eadem assidue spectentur prælia, ridet
 Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
 Nullane perjuri capitis fraudisque nefandæ

Pœna

Pœna erit? abreptum crede hunc graviore catenâ 175
 Protinus, et nostro, (quid plus velit ira?) necari
 Arbitrio. manet illa tamen jactura, nec unquam
 Depositum tibi sospes erit: sed corpore truncō
 Invidiosa dabit minimus solatia sanguis:
 At vindicta bonum vitâ jucundius ipsâ. 180
 Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis
 Interdum, aut levibus, videas flagrantia causis:
 Quantulacunque adeo est occasio, sufficit iræ.
 Chrysippus non dicet idem, nec mite Thaletis
 Ingenium, dulcique senex vicinus Hymetto, 185
 Qui partem acceptæ sœva inter vincla cicutæ
 Accusatori nollet dare. plurima felix
 Paulatim vitia atque errores exuit omnes
 Prima docens rectum sapientia. quippe minutæ
 Semper et infirmi est animi exiguique voluptas 190
 Ultio: continuo sic collige, quod vindictâ
 Nemo magis gaudet, quam foemina. cur tamen hos tu
 Evassisse putas, quos diri conscia facti
 Mens habet attonitos, et surdo verbere cædit,
 Occultum quatiente animo tortore flagellum? 195
 Poena autem vehemens, ac multo sævior illis,
 Quas et Cæditius gravis invenit et Rhadamanthus,
 Nocte dieque suum gestare in pectore testem.
 Spartano cuidam respondit Pythia vates,
 Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret 200
 Depositum retinere, et fraudem jure tueri
 Jurando: quærebat enim quæ numinis esset
 Mens, et an hoc illi facinus suaderet Apollo.
 Reddidit ergo metu, non moribus; et tamen omnem
 Vocem adyti dignam templo veramque probavit, 205
 Exstinctus totâ pariter cum prole, domoque,
 Et quamvis longâ deductis gente propinquis.
 Has patitur pœnas peccandi sola voluntas.
 Nam, scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
 Facti crimen habet. cedo, si conata peregit? 210
 Perpetua

Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat,
 Faucibus ut morbo siccis, interque molares
 Difficili crescente cibo: sed vina misellus
 Exspuit; Albani veteris pretiosa senectus
 Displacet: ostendas melius, densissima ruga 215
 Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
 Nocte brevem si forte indulxit cura soporem,
 Et toto versata toro jam membra quiescunt,
 Continuo templum, et violati numinis aras,
 Et, quod præcipuis mentem sudoribus urget, 220
 Te, videt in somnis. tua sacra et major imago
 Humanâ turbat pavidum, cogitque fateri.
 Hi sunt qui trepidant et ad omnia fulgura pallent,
 Cum tonat exanimis, primo quoque murmure cœli,
 Non quasi fortuitus, nec ventorum rabie, sed 225
 Iratus, cadat in terras, et vindicet, ignis.
 Illa nihil nocuit; curâ graviore timetur
 Proxima, tempestas, velut hoc dilata sereno.
 Præterea lateris vigili cum febre dolorem
 Si cœpere pati, missum ad sua corpora morbum 230
 Infesto credunt a numine; saxa deorum
 Hæc et tela putant. pecudem spondere facello
 Balantem, et laribus cristam promittere galli,
 Non audent. quid enim sperare nocentibus ægris
 Concessum? vel quæ non dignior hostia vitæ? 235
 Mobilis et varia est ferme natura malorum.
 Cum scelus admittunt, superest constantia: quid fas.
 Atque nefas tandem incipiunt sentire, peractis
 Criminibus: tamen ad mores natura recurrit
 Damnatos, fixa et mutari nescia: nam quis 240
 Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
 Ejectum semel attritâ de fronte ruborem?
 Quisnam hominum est, quem tu contentum videris uno.
 Flagitio? dabit in laqueum vestigia noster
 Perfidus, et nigri patietur carceris uncum, 245
 Aut maris Aegæi rupem, scopulosque frequentes

Exulibus

Exulibus magnis. pœnâ gaudebis amarâ
 Nominis invisi ; tandemque fatebere latus
 Nec surdum, nec Tiresiam, quenquam esse deorum.

S A T Y R A XIV.

P LURIMA sunt, Fuscine, et famâ digna finistrâ,
 Et nitidis maculam ac rugam fagentia rebus,
 Quæ monstrant ipsi pueris trâduntque parentes.
 Si daimnosa senem juvat alea, ludit et hæres
 Bullatus, parvoque eadem movet arma fritillo. 5
 Nec de se melius cuiquam sperare propinquo
 Concedet juvenis, qui radere tubera terræ,
 Boletum condire, et eodem jure natantes
 Mergere ficedulas, didicit, nebulone parente,
 Et canâ monstrante gulâ : cum septimus annus 10
 Transierit puerum, nondum omni dente renato,
 Barbatos licet admoveas mille inde magistros,
 Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
 Semper, et a magnâ non degenerare culinâ.
 Mitem animum et mores modicis erroribus æquos 15
 Præcipit, atque animos servorum et corpora nostrâ
 Materiâ constare putat paribusque elementis,
 An sœvire docet, Rutilus, qui gaudet acerbo
 Plagarum strépitu, et nullam Sirena flagellis
 Comparat, Antiphates trepidi laris ac Polypheus ?
 Tum felix, quoties aliquis, tortore vocato, 21
 Uritur ardenti duo propter lintea ferro.
 Quid suadet juveni latus stridore catenæ,
 Quem mire afficiunt inscripta ergastula, carcer
 Rusticus ? exspectas ut non sit adultera Largæ 25
 Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
 Tam cito nec tanto poterit contexere cursu,

Ut

Ut non ter decies respiret? conscia matri
 Virgo fuit: ceras nunc, hâc dictante, pufillas
 Implet, et ad mœchum dat eisdem ferre cincædis. 30
 Sic natura jubet, velocius et citius nos
 Corrumpt vitiorum exempla domestica, magnis
 Cum subeunt animos auctoribus. unus et alter
 Forsitan hæc spernant juvenes, quibus arte benignâ
 E meliore luto finxit præcordia Titan: 35
 Sed reliquos fugienda patrum vestigia ducunt,
 Et monstrata diu veteris trahit orbita culpæ:
 Abstineas igitur damnandis; hujus enim vel
 Una potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
 Ex nobis geniti: quoniam dociles imitandis 40
 Turpibus ac pravis omnes sumus; et Catilinam
 Quocunque in populo videoas, quocunque sub axe:
 Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus usquam.
 Nil dictu fœdum visuque hæc limina tangat,
 Intra quæ puer est. procul hinc, procul inde puellæ
 Lenonum, et cantus pernoctantis parasiti. 46
 Maxima debetur puero reverentia: si quid
 Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos:
 Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.
 Nam si quid dignum censoris fecerit irâ, 50
 Quandoque, et finilem tibi se non corpore tantum
 Nec vultu dederit, morum quoque filius; et cum
 Omnia deterius tua per vestigia peccet,
 Corripies nimirum, et castigabis acerbo
 Clamore, ac post hæc tabulas mutare parabis. 55
 Unde tibi frontem libertatemque parentis,
 Cum facias pejora senex, vacuumque cerebro
 Jampridem caput hoc ventosa cucurbita querat?
 Hospite venturo, cessabit nemo tuorum:
 Verre pavimentum, nitidas ostende columnas, 60
 Arida cum totâ descendat aranea telâ,
 Hic leve argentum, vasa aspera tergeat alter,
 Vox domini fremit instantis virgamque tenentis.

Ergo

Ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino
 Atria displiceant oculis venientis amici, 65
 Ne perfusa luto fit porticus, et tamen uno
 Sēmodio scobis hæc emendat servulus unus.
 Illud non agitas, ut sanctam filius omni
 Aspiciat sine labe domum vitioque carentem ?
 Gratum est, quod patriæ civem populoque dedisti, 70
 Si facis, ut patriæ sit idoneus, utilis agris,
 Utilis et bellorum et pacis rebus agendis.
 Plurimum enim intererit quibus artibus et quibus hunc tu
 Moribus instituas. serpente ciconia pullos
 Nutrit et inventâ per devia rura lacertâ : 75
 Illi eadem sumptis quærunt animalia pennis.
 Vultur, jumento, et canibus, crucibusque relictis,
 Ad fœtus properat, partemque cadaveris affert :
 Hic est ergo cibus magni quoque vulturis et se
 Pascentis, propriâ cum jam facit arbore nidos. 80
 Sed leporem aut capream famulæ Jovis et generosæ
 In saltu venantur aves, hinc præda cubili
 Ponitur, inde autem, cum se matura levarit,
 Progenies, stimulante fame, festinat ad illam
 Quam primum rupto prædam gustaverat ovo. 85
 Ædificator erat Centronius, et modo curvo
 Litore Caietæ, summâ nunc Tiburis arce,
 Nunc Prænestinis in montibus, alta parabat
 Culmina villarum, Gracis longeque petitis
 Marmoribus viñcens Fortunæ atque Herculis ædem,
 Ut spado vincebat Capitolia nostra Posides. 91
 Dum sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
 Fregit opes, nec parva tamen mensura relictæ
 Partis erat, totam hanc turbayit filius amens,
 Dum meliore novas attollit marmore villas. 95
 Quidam, fortiti metuentem fabbata patrem,
 Nil præter nubes et cœli numen adorant,
 Nec distare putant humanâ carne suillam,

Quâ pater abstinuit; mox et præputia ponunt.
 Romanas autem soliti contemnere leges 100
 Judaicum ediscunt, et servant, et metuunt, jus,
 Tradidit arcano quodcunque volumine Moses:
 Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti,
 Quæsิตum ad fontem solos deducere verpos.
 Sed pater in causâ est, cui septima quæque fuit lux 105
 Ignava, et partem vitæ non attigit ullam.
 Sponte tamen juvenes imitantur cætera, solam
 Inviti quoque avaritiam exercere jubentur:
 Fallit enim vitium specie virtutis et umbrâ,
 Cum sit triste habitu, vultuque et veste severum, 110
 Nec dubie tanquam frugi laudetur avarus,
 Tanquam parcus homo, et rerum tutela suarum
 Certa magis, quam si fortunas servet easdem
 Hesperidum serpens aut Ponticus. adde, quod hunc, de
 Quo loquor, egregium populus putat atque verendum
 Artificem; quippe his crescunt patrimonia fabris. 116
 Sed crescunt quounque modo, majoraque fiunt
 Incude assiduâ, semperque ardente camino.
 Et pater ergo animi felices credit avaros,
 Qui miratur opes, qui nulla exempla beati 120
 Pauperis esse putat: juvenes hortatur, ut illam
 Ire viam pergent, et eidem incumbere sectæ.
 Sunt quædam vitiorum elementa; his protinus illos
 Imbuit, et cogit minimas ediscere fordes:
 Mox acquirendi docet insatiabile votum. 125
 Servorum ventres modio castigat iniquo,
 Ipse quoq; esuriens: neq; enim omnia sustinet unquam
 Mucida cœrulei panis consumere frusta,
 Hesternum solitus medio servare minutal
 Septembri, nec non differre in tempora cœnæ 130
 Alterius conchem æstivi cum parte lacerti
 Signatam, vel dimidio putrique filuro,
 Filaque sectivi numerata includere porri:
 Invitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.

Sed

Sed quo divitias hæc per tormenta coactas, 135
Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis,
Ut locuples moriaris, egenti vivere fato ?
Interea pleno cum turget facculus ore,
Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit ;
Et minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur 140
Altera villa tibi, cum rus non sufficit unum;
Et proferre libet fines ; majorque videtur
Et melior vicina seges : mercaris et hanc, et
Arbusa, et densâ montem qui canet olivâ :
Quorum si pretio dominus non vincitur ullo, 145
Nocte boves macri, laffoque famelica collo
Armenta ad virides hujus mittentur aristas,
Nec prius inde domum, quam tota novalia sævos
In ventres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere vix possis, quam multi talia plorent, 150
Et quot venales injuria fecerit agros.
Sed qui sermones ? quam foedæ buccina famæ ?
Quid nocet hæc, inquit. tunicam mihi male lupini,
Quam si me toto laudet vicinia pago
Exigui ruris paucissima farra secantem. 155
Scilicet et morbis et debilitate carebis,
Et luctum et curam effugies, et tempora vitæ
Longa tibi posthæc fato meliore dabuntur ;
Si tantum culti solus possederis agri,
Quantum sub Tatio populus Romanus arabit. 160
Mox etiam fræctis ætate, ac Punica passis
Prælia, vel Pyrrhum immanem gladiosque Molossos,
Tandem pro multis vix jugera bina dabuntur
Vulneribus : merces ea sanguinis atque laboris
Nullis visa unquam meritis minor, aut ingratæ 165
Curta fides patriæ. saturabat glebula talis
Patrem ipsum turbamque casæ, quâ sceta jacebat
Uxor, et infantes ludebant quatuor, unus
Vernula, tres domini : sed, magnis fratribus horum
A scrobe vel sulco redeuntibus, altera coena 170
Amplior,

Amplior, et grandes fumabant pultibus ollæ.
 Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
 Inde fere scelerum causæ, nec plura venena
 Miscuit, aut ferro grassatur sæpius, ullum
 Humanæ mentis vitium, quam sæva cupidio 175
 Immodici census: nam dives qui fieri vult,
 Et cito vult fieri. sed quæ reverentia legum,
 Quis metus aut pudor est unquam properantis avari?
 Vivite contenti casulis et collibus istis,
 O pueri, Marsus dicebat et Hernicus olim 180.
 Vestinusque senex: panem quæramus aratro
 Qui satis est mensis: laudant hoc numina ruris,
 Quorum ope et auxilio, gratæ post munus aristæ,
 Contingunt homini veteris fastidia quercus.
 Nil vetitum fecisse volet, quem non pudet alto 185
 Per glaciem perone tegi, qui summovet euros
 Pellibus inversis. peregrina ignotaque nobis
 Ad scelus atque nefas, quæcunque est, purpura ducit.
 Hæc illi veteres præcepta minoribus: at nunc
 Post finem autumni mediâ de nocte supinum 190
 Clamosus juvenem pater excitat: accipe ceras,
 Scribe puer, vigila, causas age, perlege rubras
 Majorum leges; aut vitem posce libello;
 Sed caput intactum buxo naresque pilosas
 Adnotet, et grandes miretur Lælius alas. 195
 Dirue Maurorum attegias, castella Brigantum,
 Ut locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
 Afferat: aut, longos castrorum ferre labores
 Si piget, et trepidum solvunt tibi cornua ventrem
 Cum lituis audita, pares, quod vendere possis 200
 Pluris dimidio; nec te fastidia mercis
 Ullius subeant ablegandæ Tiberim ultra,
 Neu credas ponendum aliquid discriminis inter
 Unguenta et corium. lucri bonus est odor ex re
 Quâlibet. illa tuo sententia semper in ore 205
 Versetur, dîs atque ipso Jove digna, poëtæ.

Unde

Unde habeas querit nemo ; sed oportet habere :
 Hoc monstrant vetulæ pueris poscentibus assem ;
 Hoc discunt omnes ante alpha et beta puellæ.
 Talibus instantem monitis, quemcunque parentem
 Sic possem affari : dic, o vanissime, quis te 211
 Festinare jubet ? meliorem præsto magistro
 Discipulum. securus abi ; vinceris, ut Ajax
 Præteriit Telamonem, ut Pelea vicit Achilles.
 Parcendum est teneris, nondum implevere medullas 215
 Nativæ mala nequitiæ. cum peñtere barbam
 Coepit, et longi mucronem admittere cultri,
 Falsus erit testis, vendet perjuria summâ
 Exiguâ, et Cereris tangens aramque pedemque.
 Elatam jam crede nurum, si limina vestra 220
 Mortiferâ cum dote subit. quibus illa premetur
 Per somnum digitis ! nam, quæ terrâque marique
 Acquirenda putas, brevior via conferet illi :
 Nullus enim magni sceleris labor. hæc ego nunquam
 Mandavi, dices olim, neque talia suasi : 225
 Mentis causa malæ tamen est et origo penes te :
 Nam quisquis magni census præcepit amorem,
 Et lævo monitu pueros producit avaros,
 [Et qui per fraudes patrimonia conduplicare]
 Dat libertatem, et totas effundit habenas 230
 Curriculo ; quem si revokes, subsistere nescit,
 Et, te contempto, rapitur, metisque relictis.
 Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
 Permittas : adeo indulgent sibi latius ipsi.
 Cum dicis juveni stultum, qui donet amico, 235
 Qui paupertatem levet attollatque propinqui ;
 Et spoliare doces, et circumscribere, et omni
 Crimine divitias acquirere, quarum amor in te est,
 Quantus erat patriæ Deciorum in pectori, quantum
 Dilexit Thebas, si Græcia vera, Menceceus : 240
 In quarum fulcis legiones dentibus anguis
 Cum clypeis nascuntur, et horrida bella capeſſunt
 Continuo,

Continuo, tanquam et tubicen surrexerit una :
 Ergo ignem, cuius scintillas ipse dedisti,
 Flagrantem late et rapientem cuncta videbis : 245
 Nec tibi parcerit misero, trepidumque magistrum
 In cavea magno fremitu leo tollet alumnus.
 Nota mathematicis genesis tua : sed grave tardas
 Exspectare colos. morieris, stamine nondum
 Abrupto. jam nunc obfas, et vota moraris : 250
 Jam torquet juvenem longa et cervina senectus.
 Ocyus Archigenem quare, atque eme, quod Mithridates
 Composuit, si vis aliam decerpere sicum,
 Atque alias tractare rosas. medicamen habendum est,
 Sorbere ante cibum quod debeat et pater, et rex. 255
 Monstro voluptatem egregiam, cui nulla theatra
 Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
 Si spectes quanto capit is discriminè confitent
 Incrementa domus, æratâ multus in arcâ
 Fiscus, et ad vigilem ponendi Castora nummi, 260
 Ex quo Mars ultior galeam quoque perdidit, et res
 Non potuit servare suas. ergo omnia Floræ,
 Et Cereris licet, et Cybeles, aulæa relinquas :
 Tanto majores humana negotia ludi.
 An magis oblectant animum jaætata petauro 265
 Corpora, qui que solent rectum descendere funem,
 Quam tu, Coryciæ semper qui puppe moraris
 Atque habitas, coro semper tollendus et austro,
 Perditus, ac vilis facci mercator olentis,
 Qui gaudes pingue antiquæ de litore Cretæ 270
 Passum et municipes Jovis advexitse lagenas ?
 Hic tamen ancipiæ figens vestigia plantâ
 Viætum illâ mercede parat, brumamque famemque
 Illâ restæ cavet : tu propter mille talenta
 Et centum villas temerarius. aspice portus, 275
 Et plenum magnis trabibus mare : plus hominum est jam
 In pelago. veniet classis, quocunque vocarit
 Spes lucri, nec Carpathiam Getulaque tantum

Æquora transfiliet : sed, longe Calpe relicta,
 Audiet Herculeo stridentem gurgite solem. 280
 Grande operæ pretium est, ut tenso folle reverti
 Inde domum possis, tumidâque superbus alutâ
 Oceani monstra et juvenes vidisse marinos.
 Non unus mentes agitat furor : ille sororis
 In manibus vultu Eumenidum terretur et igni ; 285
 Hic, bove percusso, mugire Agamemnona credit
 Aut Ithacum. parcat tunicis licet atque lacernis,
 Curatoris eget, qui navem mercibus implet
 Ad summum latus, et tabulâ distinguitur undâ :
 Cum sit causa mali tanti et discriminis hujus, 290
 Concisum argentum in titulos faciesque minutas.
 Occurrunt nubes et fulgura : solvite funem,
 Frumenti dominus clamat piperisque coëmti.
 Nil color hic cœli, nil fascia nigra, minatur :
 Æstivum tonat. infelix, hâc forsitan ipsâ 295
 Nocte cadet frâctis trabibus, fluctuque premetur
 Obrutus, et zonam lœvâ morsuque tenebit.
 Sed, cujus votis modo non sufficerat aurum,
 Quod Tagus et rutilâ volvit Paetolus arenâ,
 Frigida sufficient velantes inguina panni, 300
 Exiguusque cibus, mersâ rate naufragus assem
 Dum rogat, et pictâ se tempestate tuetur.
 Tantis parta malis curâ majore metuque
 Servantur : misera est magni custodia censu.
 Dispositis prædives hamis vigilare cohortem 305
 Servorum noctu Licinus jubet, attonitus pro
 Electro, signisque suis, Phrygiâque columnâ,
 Atque ebore, et latâ testudine. dolia nudi
 Non ardent Cynici : si fregeris, altera fiet
 Cras domus, aut eadem plumbo commissa manebit.
 Sensit Alexander, testâ cum vidi in illâ 311
 Magnum habitatorem, quanto felicior hie, qui
 Nil cuperet, quam qui totum sibi posceret orbem,
 Passurus gestis æquanda pericula rebus.

Nullum

Nullum numen habes, si sit prudentia, sed te 315
 Nos facimus, Fortuna, deam. mensura tamen quæ
 Sufficiat census, si quis me consulat, edam :
 In quantum sitis, atque fames, et frigora poscunt ;
 Quantum, Epicure, tibi paryis sufficit in hortis ;
 Quantum Socratichi ceperunt ante penates. 320
 Nunquam aliud natura, aliud sapientia, dicit.
 Acribus exemplis videor te cludere ; misce
 Ergo aliquid nostris de moribus : effice summam,
 Bis septem ordinibus quam lex dignatur Othonis.
 Hæc quoque si rugam trahit, extenditque labellum ;
 Sume duos equites, fac tertia quadringenta. 326
 Si nondum implevi gremium, si panditur ultra ;
 Nec Crœsi fortuna unquam, nec Persica regna,
 Sufficient animo, nec divitiae Narcissi,
 Indulxit Cæsar cui Claudius omnia, cuius 330
 Paruit imperiis uxorem occidere jussus.

SATYRA XV.

QUIS nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
 Ægyptus portenta colat ? Crocodilon adorat
 Pars hæc ; illa pavet saturam serpentibus Ibum.
 Effigies sacri nitet aurea cercopitheci,
 Dimidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ, 5
 Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis.
 Illic cœruleos, hic pisces fluminis, illic
 Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.
 Porrum et cepe nefas violare ac frangere mortu. 10
 O sanctas gentes, quibus hæc nascentur in hortis
 Numina ! lanatis animalibus abstinet omnis
 Mensa : nefas illic fœtum jugulare capellæ ;
 Carnibus humanis vesci licet. attonito cum
 Tale super cœnam facinus narraret Ulysses

Alcinoo.

Alcinoo, bilem aut risum fortasse quibusdam 15
 Moverat, ut mendax aretalogus. in mare nemo
 Hunc abicit, sœvâ dignum verâque Charybdi,
 Fingentem immanes Læstrygonas atque Cyclopas ?
 Nam citius Scyllam, vel concurrentia faxa
 Cyanes, plenos et tempestibus utres, 20
 Crediderim, aut tenui percussum verbere Circes
 Et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.
 Tam vacui capitis populum Phœaca putavit ?
 Sic aliquis merito nondum ebrius, et minimum qui
 De Corcyraeâ temetum duxerat urnâ. 25
 Solus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.
 Nos miranda quidem, sed nuper, consule Junio,
 Gesta super calidæ referemus moenia Copti;
 Nos vulgi scelus et cunctis graviora cothurnis :
 Nam scelus a Pyrrhâ, quanquam omnia syrmata volvas,
 Nullus apud tragicos populus facit. accipe nostro 31
 Dira quod exemplum feritas produxerit ævo.
 Inter finitimos vetus atque antiqua similitas,
 Immortale odium, et nunquam sanabile vulnus,
 Ardet adhuc, Ombos et Tentyra. summus utrinque
 Inde furor vulgo, quod numina vicinorum 36
 Odit uterque locus ; cum solos credat habendos
 Esse deos, quos ipse colit. sed tempore festo
 Alterius populi, rapienda occasio cunctis
 Visa inimicorum primoribus ac ducibus ; ne 40
 Lætum hilaremque diem, ne magnæ gaudia cœnæ,
 Sentirent, positis ad templa et compita mensis,
 Pervigilique toro, quem nocte ac luce jacentem
 Septimus interdum sol invenit. horrida sane
 Ægyptus : sed luxuriâ, quantum ipse notavi, 45
 Barbara famoso non cedit turba Canopo.
 Adde quod et facilis victoria de madidis, et
 Blæfis, atque mero titubantibus. inde virorum
 Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
 Unguenta, et flores, multæque in fronte coronæ : 50

O

Hinc

Hinc jejunum odium. sed jurgia prima sonare
 Incipiunt animis ardentibus : hæc tuba rixæ.
 Dein clamore pari concurritur, et vice teli
 Sævit nuda manus : paucæ sine vulnere malæ :
 Vix cuiquam aut nulli toto certamine nafus 55
 Integer. aspiceres jam cuncta per agmina vultus
 Dimidios, alias facies, et hiantia ruptis
 Offa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
 Ludere se credunt ipsi tamen, et pueriles
 Exercere acies, quod nulla cadavera calcent ; 60
 Et sane quo tot rixantis millia turbæ,
 Si vivunt omnes ? ergo acrior impetus, et jam
 Saxa inclinatis per humum quæsita lacertis
 Incipiunt torquere, domestica seditione
 Tela ; nec hunc lapidem, quales et Turnus, et Ajax ;
 Vel quo Tydides percussit pondere coxam 66
 Æneæ : sed quem valeant emittere dextræ,
 Illis dissimiles, et nostro tempore natæ :
 Nam genus hoc vivo jam decrescebat Homero.
 Terra malos homines nunc educat atque pufillos. 70
 Ergo deus quicunque aspexit, ridet et odit.
 A diverticulo repetatur fabula. postquam
 Subsidiis aucti, pars altera promere ferrum
 Audet, et infestis pugnam instaurare sagittis.
 Terga fugæ celeri præstantibus omnibus instant 75
 Qui vicina colunt umbrosæ Tentyra palmæ.
 Labitur hic quidam, nimiâ formidine cursum
 Præcipitans, capiturque : ast illum in plurima sectum
 Frusta ac particulas, ut multis mortuus unus
 Sufficeret, totum corrosis offibus edit
 80
 Viætrix turba ; nec ardentí decoxit aheno,
 Aut verubus : longum usque adeo tardumque putavit
 Exspectare focos, contenta cadavere crudo.
 Hinc gaudere libet, quod non violaverit ignem,
 Quem summâ coeli raptum de parte Prometheus 85
 Donavit terris. elemento gratulor, et te

Exultare

Exultare reor. sed qui mordere cadaver
 Sustinuit, nihil unquam hâc carne libentius edit :
 Nam scelere in tanto ne queras, et dubites, an
 Prima voluptatem gula senserit. ultimus autem 90
 Qui stetit, absumpto jam toto corpore, ductis
 Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
 Vascones, ut fama est, alimentis talibus usi
 Produxere animas : sed res diversa ; sed illic
 Fortunæ invidia est, bellorumque ultima, casus 95
 Extremi, longæ dira obsidionis egestas.
 Hujus enim, quod nunc agitur, miserabile debet
 Exemplum esse cibi : sicut modo dicta mihi gens
 Post omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid
 Cogebat vacui ventris furor, hostibus 100
 Pallorem ac maciem ac tenues miserantibus artus,
 Membra aliena fame lacerabant, esse parati
 Et sua. quisnam hominum veniam dare, quisve deorum,
 Urbibus abnuerit dira atque immania passis,
 Et quibus ipsorum poterant ignoscere manes, 105
 Quorum corporibus vescebantur ? melius nos
 Zenonis præcepta monent : nec enim omnia, quædam,
 Pro vitâ facienda putat. sed Cantaber unde
 Stoïcus, antiqui præsertim ætate Metelli ?
 Nunc totus Graias nostrasque habet orbis Athenas. 110
 Gallia caufidicos docuit facunda Britannos :
 De conducendo loquitur jam rhetore Thule.
 Nobilis ille tamen populus, quem diximus, et par
 Virtute atque fide, sed major clade, Saguntus,
 Tale quid excusat. Mœotide sævior arâ 115
 Ægyptus : quippe illa nefandi Taurica facrî
 Inventrix homines, ut jam quæ carmina tradunt
 Digna fide credas, tantum immolat : ulterius nil
 Aut gravius cultro timet hostia. quis modo casus
 Impulit hos ? quæ tanta fames infestaque vallo 120
 Arma coegerunt tam detestabile monstrum
 Audere ? anne aliam, terrâ Memphitide siccâ,
 Invidiam

Invidiam facerent nolenti surgere Nilo ?
 Quâ nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam,
 Sauromatæve truces, aut immanes Agathyrsi, 125
 Hâc sœvit rabie imbelle et inutile vulgus,
 Parvula fœtilibus solitum dare vela phaselis,
 Et brevibus piæta remis incumbere testæ.
 Nec poenam sceleri invenies, nec digna parabis
 Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt 130
 Et similes ira atque famæ. mollissima corda
 Humano generi dare se natura fatetur,
 Quæ lacrymas dedit : hæc nostri pars optima sensus.
 Plorare ergo jubet ~~canum~~ lugentis amici,
 Squalloremque rei; pupillum ad jura vocantem 135
 Circumscripторem, cuius manantia fletu
 Ora puellares faciunt incerta capilli.
 Naturæ imperio gemimus, cum funus adultæ
 Virginis occurrit, vel terrâ clauditur infans,
 Et minor igne rogi. quis enim bonus, aut face dignus
 Arcanâ, qualem Cereris vult esse sacerdos, 141
 Ulla aliena sibi credit mala ? separat hoc nos
 A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
 Sortiti ingenium, divinorumque capaces,
 Atque exercendis capiendisque artibus apti, 145
 Sensem a cœlesti demissum traximus arce,
 Cujus egent prona et terram spectantia. mundi
 Principio indulxit communis conditor illis
 Tantum animas, nobis animum quoque; mutuus ut nos
 Affectus petere auxilium et præstare juberet; 150
 Dispersos trahere in populum; migrare vetusto
 De nemore, et proavis habitatas linquere sylvas;
 Aëdificare domos; laribus conjungere nostris
 Tectum aliud, tutos vicino limine somnos
 Ut collata daret fiducia; protegere armis 155
 Lapsum, aut ingenti nutantem vulnere, civem;
 Communi dare signa tubâ; defendier isdem
 Turribus, atque unâ portarum clave teneri.

Sed

Sed jam serpentum major concordia : parcit
 Cognatis maculis similis fera. quando leoni 160
 Fortior eripuit vitam leo ? quo nemore unquam
 Expiravit aper majoris dentibus apri ?
 Indica tigris agit rabidâ cum tigride pacem
 Perpetuam : sœvis inter se convenit ursis.
 Ast homini ferrum lethale incude nefandâ 165
 Produxisse parum est, cum, rastra et sarcula tantum
 Assueti coquere, et marris ac vomere lassi,
 Nescierint primi gladios excudere fabri.
 Aspiciimus populos, quorum non sufficit iræ
 Occidisse aliquem : sed pectora, brachia, vultum, 170
 Crediderint genus esse cibi. quid diceret ergo,
 Vel quo non fugeret, si nunc haec monstra videret,
 Pythagoras, cunctis animalibus abstinuit qui
 Tanquam homine, et ventri indulxit non omne legumen?

S A T Y R A XVI.

Q UIS numerare queat felicis præmia, Galle,
 Militiæ ? nam si subeantur prospera castra,
 Me pavidum excipiat tyronem porta secundo
 Sidere : plus enim fati valet hora benigni,
 Quam si nos Veneris commendet epistola Marti, 5
 Et Samiâ genitrix quæ delectatur arenâ.
 Commoda tractemus primum communia, quorum
 Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
 Audeat : imo, et si pulsetur, dissimulet, nec
 Audeat excusos prætori ostendere dentes,
 Et nigram in facie tumidis livoribus offam, 10
 Atque oculos medico nil promittente relictos.
 Bardiacus judex datur haec punire volenti,
 Calceus, et grandes magna ad subsellia suræ,

Legibus

Legibus antiquis castrorum, et more Camilli
 Servato, miles ne vallum litiget extra,
 Et procul a signis. justissima centurionum
 Cognitio est igitur de milite ; nec mihi deerit
 Ultio, si justæ defertur causa querelæ.
 Tota cohors tamen est inimica, omnesque manipli 20
 Consensu magno officiunt. curabitis, ut sit
 Vindicta gravior quam injuria : dignum erit ergo
 Declamatoris Mutinensis corde Vagelli,
 Cum duo crura habeas, offendere tot caligas, tot
 Millia clavorum. quis tam procul absit ab urbe ? 25
 Præterea, quis tam Pylades, molem aggeris ultra
 Ut veniat ? lacrymæ siccentur protinus, et se
 Excusaturos non sollicitemus amicos.
 Da testem, judex cum dixerit : audeat ille,
 Nescio quis, pugnos vidi qui, dicere, vidi ; 30
 Et credam dignum barbâ dignumque capillis
 Majorum. citius falsum producere testem
 Contra paganum possis, quam vera loquentem
 Contra fortunam armati contraque pudorem.
 Præmia nunc alia atque alia emolumenta notemus 35
 Sacramentorum. convallem ruris aviti
 Improbis aut campum mihi si vicinus ademit,
 Aut sacrum effodit medio de limite saxum,
 Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo,
 Debitor aut sumptos pergit non reddere nummos, 40
 Vana supervacui dicens chirographa ligni :
 Exspectandus erit, qui lites inchoet, annus,
 Totius populi : sed tunc quoque mille ferenda
 Tædia, mille moræ ; toties subsellia tantum
 Sternuntur ; jam facundo ponente lacernas
 Cæditio, et Fusco jam micturiente, parati
 Digredimur, lentâque fori pugnamus arenâ.
 Ast illis, quos arma tegunt et balteus ambit,
 Quod placitum est illis præstatur tempus agendi,
 Nec res atteritur longo sufflamine litis. 50

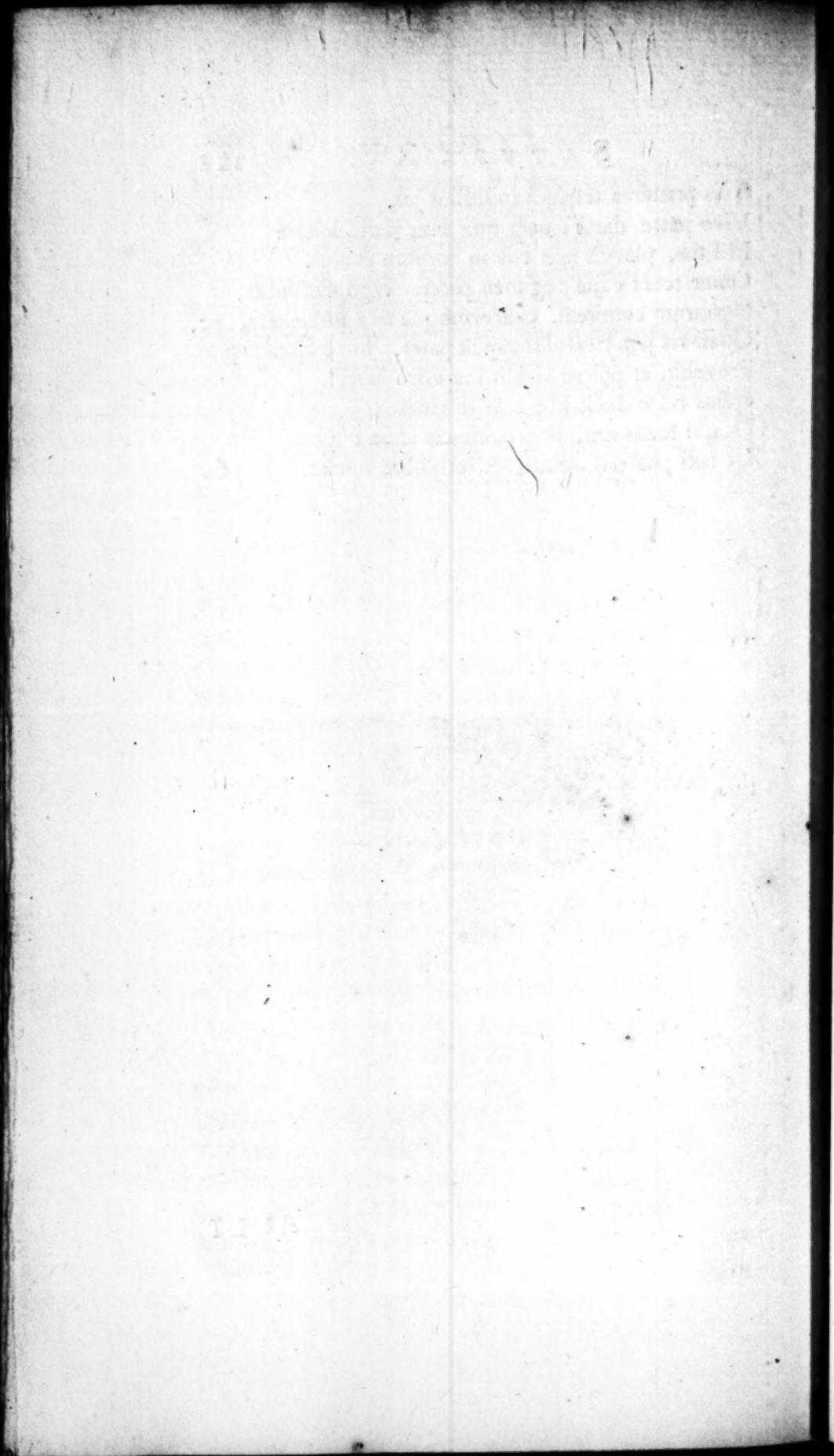
S A T Y R A XVI.

III

Solis præterea testandi militibus jus,
Vivo patre, datur : nam quæ sunt parta labore
Militiæ, placuit non esse in corpore census,
Omne tenet cujus regimen pater. ergo Coranum,
Signorum comitem, castrorumque æra merentem, 55
Quamvis jam tremulus captat pater. hunc labor æquus
Provehit, et pulcro reddit sua dona labori.
Ipsius certe ducis hoc referre videtur,
Ut qui fortis erit, sit felicissimus idem ;
Ut læti phaleris omnes, et torquibus omnes. 60

A U L I

AULI PERSII FLACCI

S A T Y R A E.

P R O L O G U S.

NEC fonte labra prolui caballino ;
 Nec in bicipiti somniaffe Parnasso
 Memini, ut repente sic Poëta prodirem.
 Heliconiadasque pallidamque Pirenē
 Illis remitto, quorum imagines lambunt
 Hederæ sequaces : ipse semipaganus
 Ad sacra vatum cārmen afferō nostrum.
 Quis expedivit psittaco suum **XAIPE**,
 Picasque doctit nostra verba conari ?
 Magister artis ingenique largitor
 Venter, negatas artifex sequi voces.
 Quod si dolosi spes refulserit nummi,
 Corvos poëtas & poëtrias picas
 Cantare credas Pegaseūm melos.

SATYRA I.

O Curas hominum ! o quantum est in rebus inane !
 Quis leget hæc ? min' tu istud ais ? nemo her-
 cule. nemo ?
 Vel duo, vel nemo. turpe et miserabile. quare ?
 Ne mihi Polydamas et Troïades Labeonem
 Prætulerint. nugæ. non, si quid turbida Roma 5
 Elevet, accedas ; examenve improbum in illâ
 Castiges trutinâ ; nec te quæsiveris extra.
 Nam Romæ quis non ? ah, si fas dicere ! sed fas
 Tunc, cum ad canitiem et nostrum istud vivere triste
 Aspexi, et nucibus facimus quæcunque relictis : 10
 Cum sapimus patruos, tunc, tunc, ignoscite. nolo.
 Quid faciam ? sed sum petulanti splene cachinno.
 Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber,
 Grande aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet.
 Scilicet hæc populo, pexusque, togâque recenti, 15
 Et natalitiâ tandem cum Sardonyche albus,
 Sede leges celsâ, liquido cum plasmate guttur
 Mobile collueris, patranti fractus ocello.
 Hic neque more probo videoas, neque voce serenâ,
 Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum 20
 Intrant, et tremulo scalpuntur ubi intima versu.
 Tun' vetule auriculis alienis colligis escas ?
 Auriculis, quibus et dicas cute perditus, ohe !
 Quo didicisse, nisi hoc fermentum, et, quæ semel intus
 Innata est, rupto jecore exierit caprificus ? 25
 En pallor seniumque ! o mores ! usque adeone
 Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter ?
 At pulcrum est digito monstrari, et dicier, hic est.

Ten'

Ten' cirratorum centum dictata fuisse
Pro nihilo pendas? ecce inter pocula querunt 39
Romulidæ saturi, quid dia poëmata narrent,
Hic aliquis, cui circum humeros hyacinthina læna est,
Rancidulum quiddam balbâ de nare locutus,
Phyllidas, Hypsipylas, vatum et plorabile si quid,
Eliquat, et tenero supplantat verba palato. 35
Affensere viri. nunc non cinis ille poetæ
Felix? non levior cippus nunc imprimit ossa?
Laudant convivæ. nunc non e manibus illis,
Nunc non e tumulo fortunatâque favillâ 40
Nascentur violæ? rides, ait, et nimis uncis
Naribus indulges. an erit, qui velle recuset
Os populi meruisse; et, cedro digna locutus,
Linquere nec scombros metuentia carmina nec thus?
Quisquis es o, modo quem ex adverso dicere feci,
Non ego, cum scribo, si forte quid aptius exit, 45
Quando hæc rara avis est, si quid tamen aptius exit,
Laudari metuam: neque enim mihi cornea fibra est;
Sed recti finemque extremumque esse recuso
Euge tuum et belle: nam belle hoc excute totum,
Quid non intus habet? non hic est Ilias Acci 50
Ebria veratro? non, si qua elegidia crudis
Dictarunt proceres? non quicquid denique lectis
Scribitur in citreis? calidum scis ponere sumen;
Scis comitem horridulum tritâ donare lacernâ;
Et verum, inquis, amo: verum mihi dicite de me. 54
Qui pote? vis dicam? nugaris, cum tibi, calve, 56
Pinguis aqualiculus propenso sesquipedale existet.
O Jane, a térgo quem nulla ciconia pinsit,
Nec manus auriculas imitata est mobilis albas,
Nec linguæ, quantum fitiat canis Appula, tantum. 60
Vos o patricius sanguis, quos vivere fas est
Occipiti cæco, posticæ occurrite fannæ.
Quis populi sermo est? quis enim, nisi carmina molli
Nunc demum numero fluere, ut per leve severos

Effundat

Effundat juncta unguis ? scit tendere versum 65
 Non secus, ac si oculo rubricam dirigat uno :
 Sive opus in mores, in luxum, et prandia regum,
 Dicere, res grandes nostro dat musa poetae.
 Ecce modo heroas sensus afferre videamus
 Nugari solitos Graece, nec ponere lucum 70
 Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes,
 Et focus, et porci, et fumosa Palilia feno :
 Unde Remus, sulcoque terens dentalia, Quinti,
 Cum trepida ante boves dictatorem induit uxor,
 Et tua aratra domum lictor tulit. euge poeta : 75
 Est nunc, Briseis quem venosus liber Acci,
 Sunt, quos Paeuviusque et verrucosa moretur
 Antiopa, aerumnis cor luctificabile fulta.
 Hos pueris monitus patres infundere lippos
 Cum videas, querisne, unde haec fartago loquendi 80
 Venerit in linguas ? unde istud dedecus, in quo
 Troffulus exultat tibi per fubsellia levis ?
 Nilne pudet capiti non posse pericula cano
 Pellere, quin tepidum hoc optes audire, decenter ?
 Fures, ait, Pedio. Pedius quid ? crimina rafis 85
 Librat in antithetis : doctas posuisse figurae
 Laudatur. bellum hoc. hoc bellum ? an Romule ceves ?
 Men' moveat quippe, et, cantet si naufragus, assem
 Protulerim ? cantas, cum fracta te in trabe pictum
 Ex humero portes ? verum, nec nocte paratum, 90
 Plorabit, qui me volet incurvasse querelâ.
 Sed numeris decor est, et juncta addita crudis.
 Claudere sic versum didicit : Berecynthius Atys,
 Et qui coeruleum dirimebat Nerea delphin. 95
 Sic costam longo subduximus Appennino.
 Arma virum : nonne hoc spumosum et cortice pingui ?
 Ut ramale vetus praegrandi subere coctum.
 Quidnam igitur tenerum, et laxa cervice legendum ?
 Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis ;
 Et raptum vitulo caput ablatura superbo 100
 Bassaris,

Bassaris, et lyncem Mænas flexura corymbis,
 Evion ingeminat: reparabilis adsonat echo.
 Hæc fierent, si testiculi vena ulla paterni
 Viveret in nobis? summâ delumbe salivâ 104
 Hoc natat in labris; et in udo est Mænas, et Atys;
 Nec pluteum cædit, nec demoros sapit unguis.
 Sed quid opus teneras mordaci radere vero
 Auriculas? vide sis, ne majorum tibi forte
 Limina frigescant; sonat hic de nare canina 109
 Litera. per me euidem fint omnia protinus alba.
 Nil moror; euge, omnes, omnes, bene, miræ eritis res.
 Hoc juvat: hic, inquis, veto quisquam faxit oletum.
 Pingue duos angues: pueri, sacer est locus, extra
 Meiite. discedo. secuit Lucilius urbem,
 Te Lupe, te Muti, et gentinum fregit in illis. 115
 Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
 Tangit, et admissus circum præcordia ludit,
 Callidus excusso populum suspendere naso.
 Men' mutire nefas, nec clam, nec cum scrobe, nusquam?
 Hic tamen infidiam: vidi, vidi ipse, libelle: 120
 Auriculas asini quis non habet? hoc ego opertum,
 Hoc ridere meum tam nil, nullâ tibi vendo.
 Iliade. audaci quicunque afflate Cratino
 Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
 Aspice et hæc, si forte aliquid decoctius audis; 125
 Inde vaporatâ lector mihi ferveat aure.
 Non hic, qui in crepidas Graiorum ludere gestit,
 Sordidus; et lusco qui possit dicere, lusce,
 Sese aliquem credens, Italo quod honore supinus,
 Fregerit heminas Areti ædilis iniquas. 130
 Nec qui abaco numeros et secto in pulvere metas
 Scit risisse vafer, multum gaudere paratus,
 Si Cynico þarbam petulans Nonaria vellat.
 His mane edictum, post prandia Callirhoen, do.

S A T Y R A II.

HUNC, Macrine, diem numera meliore lapillo,
 Qui tibi labentes apponit candidus annos.
 Funde merum genio : non tu préce pōscis emaci,
 Quæ nisi seductis nequæas committere divis.
 At bona pars procerum tacitâ libabit acerrâ. 5
 Haud cuivis promptum est murmurque humilesque
 susurros
 Tollere de templis, et aperto vivere voto.
 Mens bona, fama, fides, hæc clare, et ut audiat hospes,
 Illa sibi introrsum et sub lingua immurmurat : o si
 Ebullit patrui præclarum funus ! et o si 10
 Sub rastro crepet argenti mihi seria, dextro
 Hercule ! pupillumve utinam, quem proximus hæres
 Impello, expungam ; namque est scabiosus, et acri
 Bile tumet. Nerio jam tertia conditur uxor.
 Hæc sancte ut poscas, Tyberino in flumine mergis 15
 Mane caput bis terve, et noctem flumine purgas.
 Heus, age responde, minimum est quod scire laboreo :
 De Jove quid sentis ? estne, ut præponere cures
 Hunc cuiquam ? cuinam ? vis Staio ? an scilicet hæres,
 Quis pōtior judex, puerisve quis aptior orbis ? 20
 Hoc igitur, quo tu Jovis aurem impellere tentas,
 Dic agendum Staio ; pro Jupiter ! o bone, clamet,
 Jupiter ! at fese non clamet Jupiter ipse ?
 Ignovisse putas, quia, cum tonat, ocyus ilex
 Sulphure discutitur sacro, quam tuque domusque ? 25
 An quia non fibris ovium, Ergennaque jubente,
 Triste jaces lucis evitandumque bidental,
 Idcirco stolidam præbet tibi vellere barbam
 Jupiter ? aut quidnam est, quâ tu mercede deorum

Emeris

Emeris auriculas? pulmone et lactibus unctis? 30
 Ecce avia, aut metuens divum matertera, cunis
 Exemit puerum, frontemque atque uda labella
 Infami dígo et lustralibus ante salivis
 Expiat, urentes oculos inhibere perita. 34
 Tunc manibus quatit, et spem macram supplice voto,
 Nunc Licini in campos, nunc Crassi mittit in aedes.
 Hunc optent generum rex et regina. puellæ
 Hunc rapiant. quicquid calcaverit hic, rosa fiat.
 Ast ego nutrici non mando vota: negato
 Jupiter hæc illi, quamvis te albata rogarit. 40
 Poscis opem nervis, corpusque fidele senectæ?
 Esto, age: sed grandes patinæ tucetaque crassa
 Annueris his superos vetuere, Jovemque morantur.
 Rem struere exoptas cæso bove, Mercuriumque
 Arcessis fibrâ. da fortunare penates, 45
 Da pecus et gregibus fœtum. quo, pessime, pacto,
 Tot tibi cum in flammis junicum omenta liquefiant?
 Attamen hic extis et opimo vincere farto
 Intendit. jam crescit ager, jam crescit ovile,
 Jam dabitur, jam jam; donec deceptus, et exspes 50
 Nequicquam fundo suspirerit nummus in imo.
 Si tibi crateras argenti incusaque pingui
 Auro dona feram, sudes, et pectore lævo
 Executias guttas, lætari prætrepidum cor;
 Hic illud subiit, auro sacras quod ovato 55
 Perducis facies; nam fratres inter ahenos,
 Somnia pituita qui purgatissima mittunt,
 Præcipui sunto, sitque illis aurea barba.
 Aurum vasa Numæ Saturniaque impulit æra,
 Vestalesque urnas et Thuscum fictile mutat. 60
 O curvæ in terras animæ, et cœlestium inanes!
 Quid juvat hoc, templis nostros immittere mores,
 Et bona dîs ex hæc sceleratâ ducere pulpâ?
 Hæc sibi corrupto casiam dissolvit olivo;
 Hæc Calabrum coxit vitiato murice vellus; 65
 Hæc

Hæc baccam conchæ rasifile, et stringere venas
 Ferventis massæ crudo de pulvere, jussit.
 Peccat et hæc, peccat; vitio tamen utitur: at vos
 Dicite pontifices, in sacris quid facit aurum?
 Nempe hoc, quod Veneri donatæ a virgine puppæ. 70
 Quin damus id superis, de magnâ quod dare lance
 Non possit magni Messalæ lippa propago;
 Compositum jus, fasque animi, sanctosque recessus
 Mentis, et incoctum generoso pectus honesto?
 Hæc cedo ut admoveam templis, et farre litabo. 75

S A T Y R A III.

NEMPE hoc assidue? jam clarum mane fenestras
 Intrat, et angustas extendit lumine rimas.
 Stertimus, indomitum quod despumare Falernum
 Sufficiat, quintâ dum linea tangitur umbrâ.
 En quid agis? siccias infana canicula messes 5
 Jam dudum coquit, & patulâ pecus omne sub ulmo est,
 Unus ait comitum. verumne? itane? ocyus adsit
 Huc aliquis. nemon? turgescit vitrea bilis:
 Findor, ut Arcadiæ pecuaria rudere credas.
 Jam liber, et bicolor positis membrana capillis, 10
 Inque manus chartæ, nodosaque venit arundo.
 Tunc queritur, craffus calamo quod pendeat humor;
 Nigra quod infusâ vanescat sepiâ lymphâ;
 Dilutas queritur geminet quod fistula guttas.
 O miser! inque dies ultra miser! huccine rerum 15
 Venimus? at cur non potius, teneroque columbo
 Et similis regum pueris, pappare minutum
 Poscis, et iratus mammæ lallare recusas?
 An tali studeam calamo? cui verba? quid istas
 Succinis ambages? tibi luditur. effluis amens.
 Contemnere.

Contemnere, sonat vitium percussa, maligne
 Respondet, viridi non cocta fidelia limo.
 Udum et molle lutum es; nunc, nunc properandus, et
 acri
 Fingendus fine fine rotâ. sed rure paterno
 Est tibi far modicum, purum et fine labè salinum. 25
 Quid metuas? cultrixque foci secura patella est.
 Hoc satis? an deceat pulmonem rumpere ventis,
 Stemmate quod Thusco ramum millefime ducis,
 Censoremne tuum vel quod trabeate salutas?
 Ad populum phaleras: ego te intus et in cute novi. 30
 Non pudet ad morem discincti vivere Nattæ?
 Sed stupet hic vitio, et fibris increvit opimum
 Pingue; caret culpâ; nescit quid perdat, et alto
 Demersus, summâ rursus non bullit in undâ.
 Magne pater divûm, favos punire tyrannos 35
 Haud aliâ ratione velis, cum dira libido
 Moverit ingenium, ferventi tincta veneno;
 Virtutem videant, intabescantque relictâ.
 Anne magis Siculi gemuerunt æra juvenci,
 Aut magis auratis pendens laquearibus ensis 40
 Purpureas subter cervices terruit, imus,
 Imus præcipites, quam si fibi dicat, et intus
 Palleat infelix, quod proxima nesciat uxor?
 Sæpe oculos, memini, tangebam parvus olivo,
 Grandia si nollem morituri verba Catonis 45
 Discere, ab insano multum laudanda magistro,
 Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
 Jure etenim id summum, quid dexter senio ferret,
 Scire erat in votis; damnoſa canicula quantum
 Raderet; angustæ collo non fallier orcæ; 50
 Neu quis callidior buxum torquere flagello.
 Haud tibi inexpertum curvos deprendere mores,
 Quæque docet sapiens braccatis illita Medis
 Porticus, insomnis quibus et detonsa juventus
 Invigilat, filius et grandi pasta polentâ: 55
 Q. Et

Et tibi quæ Samios diduxit litera ramos,
 Surgentem dextro monstravit limite callem.
 Stertis adhuc ? laxumque caput, compage solutâ,
 Oscitat hesternum, dissutis undique malis ?
 Est aliquid quo tendis, et in quod dirigis arcum ? 60
 An passim sequeris corvos testâque lutoque,
 Securus quo pes ferat, atque ex tempore vivis ?
 Elleborum frustra, cum jam cutis ægra tumebit,
 Poscentes videas : venienti occurrite morbo ;
 Et quid opus Cratero magnos promittere montes ? 65
 Discite, o miseri, et causas cognoscite rerum,
 Quid sumus, et quidnam victuri gignimur ; ordo
 Quis datus, et metæ qua... mollis flexus, et unde ;
 Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
 Utile nummus habet ; patriæ charisque propinquis 70
 Quantum elargiri deceat ; quem te deus esse
 Jussit, et humanâ quâ parte locatus es in re.
 Disce ; neque in videas, quod multa fidelia putet
 In locuplete penu, defensis pinguibus Umbris,
 Et piper, et pernæ, Marci monumenta clientis, 75
 Mœnaque, quod primâ nondum defecerit orcâ.
 Hic aliquis de gente hircosâ centurionum
 Dicat ; quod satis est, sapio mihi : non ego curo
 Esse quod Arcefillas, ærumnosique Solones,
 Obstipo capite, et figentes lumine terram, 80
 Murmura cum secum et rabiosa silentia rodunt,
 Atque ex porrepto trutinantur verba labello,
 Ægroti veteris meditantes somnia : gigni
 De nihilo nihilum, in nihilum nil posse reverti.
 Hoc est, quod palles ? cur quis non prandeat, hoc est ?
 His populus ridet, multumque torosa juventus 85
 Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.
 Inspice : nescio quid trepidat mihi pectus, et ægris
 Faucibus exsuperat gravis halitus ; inspice fodes,
 Qui dicit medico, jussus requiescere, postquam 90
 Tertia compositas vidit nox currere venas,

De

De majore domo modicum fitiente lagenâ,
Lenia loturo fibi Surrentina rogavit.
Heus bone, tu palles. nihil est. videoas tamen istud,
Quicquid id est : surgit tacite tibi lutea pellis. 95
At tu deterius palles ; ne sis mihi tutor :
Jampridem hunc sepeli ; tu restas. perge ; tacebo.
Turgidus hic epulis atque albo ventre lavatur,
Guttura sulphureas lente exhalante Mephites.
Sed tremor inter vina subit, calidumque trientem 100
Excutit e manibus ; dentes crepue retefti.
Uncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
Hinc tuba, candelæ : tandemque beatulus alto
Compositus lecto, crassisque lutatus amomis,
In portam rigidos calces extendit : at illum 105
Hesterni capite induito subiere Quirites.
Tange miser venas, et pone in pectore dextram.
Nil calet hic : summosque pedes attinge manusque.
Non frigent. visa est si forte pecunia, five
Candida vicini subrisit molle puella, 110
Cor tibi rite salit ? positum est algente catino
Durum olus, et populi cribro decussa farina.
Tentemus fauces : tenero latet ulcus in ore
Putre, quod haud deceat plebeiâ radere betâ.
Alges, cum excussit membris timor albus aristas : 115
Nunc face suppositâ fervescit sanguis, et irâ
Scintillant oculi ; dicisque facisque, quod ipse
Non sani esse hominis non sanus juret Orestes.

S A T Y R A IV.

REM populitracas ? barbatum hoc crede magistrum
Dicere, sorbitio tollit quem dira cicutæ.
Quo fretus ? dic hoc, magnâ pupille Pericli.
Scilicet ingenium, et rerum prudentia velox,
Ante pilos venit ; dicenda tacendaque calles. 5
Ergo

Ergo ubi commotâ fervet plêbecula bile,
 Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
 Majestate manus. quid deinde loquere ? Quirites,
 Hoc, puto, non justum est ; illud male ; rectius istud.
 Scis etenim justum geminâ suspendere lance 10
 Ancipitis libræ : rectum discernis, ubi inter
 Curva subit, vel cum fallit pede regula varo :
 Et potis es nigrum vitio præfigere theta.
 Quin tu igitur, summâ nequicquam pelle decorus,
 Ante diem blando caudam jaçtare popello 15
 Desfinis, Anticyras melior sorbere meracas ?
 Quæ tibi summa boni est ? unctâ vixisse patellâ
 Semper, et affiduo curata cuticula sole.
 Exspecta ; haud aliud respondeat hæc anus. i nunc,
 Dinomaches ego sum. suffia, sum candidus. esto :
 Dum ne deterius sapiat pannucia Baucis, 21
 Cum bene discincto cantavererit ocyma vernæ.
 Ut nemo in fese tentat descendere ! nemo !
 Sed præcedenti spectatur mantica tergo.
 Quæfieris. nōstīn' Vectidi prædia ? cujus ? 25
 Dives, arat Curibus, quantum non milvus oberret.
 Hunc ais ? hunc, dîs iratis genioque finistro :
 Qui quandoque jugum pertusa ad compita figit,
 Seriolæ veteris metuens deradere limum,
 Ingemit, hoc bene sit, tunicatum cum sale mordens 30
 Cepe, et, farratam pueris plaudentibus ollam,
 Pannosam fæcem morientis sorbet aceti.
 At si unctus cesses, et figas in cute solem,
 Est prope te ignotus, cubito qui tangat, et acre
 Despuat in mores ; penemque arcanaque lumbi 35
 Runcantem, populo marcentes pandere vulvas.
 Tu cum maxillis balanatum gausape pectas,
 Inguinibus quare detonsus curculio exstat ?
 Quinque palæstritæ licet hæc plantaria vellant,
 Elixasque nates labefactent forcipe aduncâ, 40
 Non tamen ista filix ullo mansuescit aratro.

Cædimus,

Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis.
 Vivitur hoc pacto : sic novimus. ilia subter
 Cœcum vulnus habes ; sed lato balteus auro
 Protegit : ut mavis, da verba, et decipe nervos, 45
 Si potes. egregium cum me vicinia dicat,
 Non credam ? viso si palles, improbe, nummo ;
 Si facis, in penem quicquid tibi venit amarum ;
 Si puteal multâ cautus vibice flagellas ;
 Ne quicquam populo bibulas donaveris aures.. 50
 Respue, quod non es ; tollat sua munera cerdo ;
 Tecum habita ; et noris, quam sit tibi curta supellex.

S A T Y R A V.

VATIBUS hic mos est, centum fibi poscere voces,
 Centum ora, et linguas optare in carmina centum ;
 Fabula seu mœsto ponatur hianda tragœdo,
 Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
 Quorsum hæc, aut quantas robusti carminis offas 5
 Ingeris, ut par sit centeno gutture niti ?
 Grande locuturi nebulas Helicone legunto ;
 Si quibus aut Procnes, aut si quibus olla Thyestæ
 Ferrebit, saepe insulso cœnanda Glyconi.
 Tu neque anhelanti, coquitur dum massa camino, 10
 Folle premis ventos ; nec clauso murmure raucus
 Nescio quid tecum grave cornicaris inepit ;
 Nec stloppo tumidas intendis rumpere buccas.
 Verba togæ sequeris, juncturâ callidus acri,
 Ore teres modico ; pallentes radere mores 15
 Doctus, et ingenuo culpam defigere ludo.
 Hinc trahe quæ dicas ; mensasque relinque Mycenis
 Cum capite, et pedibus ; plebeiaque prandia noris.
 Non equidem hoc studeo, bullatis ut mihi nugis
 Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo. 20
 Secreti loquimur : tibi nunc, hortante camœnâ,
 Excutienda damus præcordia, quantaque nostræ

Pars

Pars tua sit, Cornute animæ, tibi, dulcis amice,
 Ostendisse juvat. pulsa, dignoscere cautus,
 Quid solidum crepet, et pietæ tectoria linguæ. 25
 His ego centenas ausim deposcere voces,
 Ut, quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
 Voce traham purâ; totumque hoc verba resignent,
 Quod latet arcâ non enarrabile fibrâ.
 Cum primum pavido custos mihi purpura cessit, 30
 Bullaque succinctis laribus donata pependit;
 Cum blandi comites, totâque impune Suburâ
 Permisit sparsissime oculos jam candidus umbo;
 Cumque iter ambiguum est, et vitæ nescius error
 Diducit trepidas ramosa in compita mentes, 35
 Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos
 Socratico, Cornute, sinu: tunc fallere solers
 Apposita intortos ostendit regula mores,
 Et premitur ratione animus, vincique laborat,
 Artificisque tuo dicit sub pollice vultum: 40
 Tecum etenim longos memini consumere soles,
 Et tecum primas epulis decerpere noctes.
 Unum opus et requiem pariter disponimus ambo,
 Atque verecundâ laxamus seria mensâ.
 Non equidem hoc dubites, amborum fædere certo 45
 Consentire dies, et ab uno fidere duci:
 Nostra vel æquali suspendit tempora Librâ
 Parca tenax veri, seu nata fidelibus hora
 Dividit in Geminos concordia fata duorum;
 Saturnumque gravem nostro Jove frangimus una. 50
 Nescio quod, certe est, quod me tibi temperat, astrum:
 Mille hominum species, et rerum discolor usus;
 Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.
 Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti
 Rugosum piper et pallentis grana cumini: 55
 Hic satur irriguo mavult turgescere somno:
 Hic campo indulget: hunc alea decoquit: ille
 In Venerem est putris: sed cum lapidosa chiragra
 Fregerit articulos veteris ramalia fagi,

Tum

Tum crassos transisse dies, lucemque palustrem, 60
 Et sibi jam serì vitam ingemuere relictam.
 At te nocturnis juvat impallescere chartis ;
 Cultor enim juvenum purgatas inferis aures
 Fruge Cleantheā. petite hinc, juvenesque senesque,
 Finem animo certum miserisque viatica canis. 65
 Cras hoc fiet. idem cras fiet : quid ? quasi magnum,
 Nempe diem, donas ? sed cum lux altera venit,
 Jana cras hesternum consumpsimus. ecce aliud cras
 Egerit hos annos, et semper paulum erit ultra.
 Nam, quamvis prope te, quamvis temone sub uno, 70
 Vertentem sese, frustra sectabere canthum,
 Cum rota posterior curras, et in axe secundo.
 Libertate opus est ; non hāc, quā, ut quisque Velinā
 Publius emeruit, scabrosum tesserulā far
 Possidet. heu steriles veri, quibus una Quiritem 75
 Vertigo facit ! hic Dama est non treffis agaso,
 Vappa, et lippus, et in tenui farragine mendax.
 Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
 Marcus Damā. papæ ! Marco spondente, recusas
 Credere tu nummos ? Marco sub judice palles ? 80
 Marcus dixit : ita est. assigna, Marce, tabellas.
 Hæc mera libertas, hanc nobis pilea donant.
 An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam
 Cui licet, ut voluit ? licet, ut volo, vivere : non sum
 Liberior Bruto ? mendose colligis, inquit 85
 Stoïcus hic, aurem mordaci lotus aceto.
 Hoc, reliquum accipio, licet, ut volo, vivere, tolle.
 Vindictā postquam meus a prætore receffi,
 Cur mihi non liceat, jussit quodcunque voluntas,
 Excepto, si quid Mafuri rubrica vetavit ? 90
 Disce : sed ira cadat naso, rugosaque fanna,
 Dum veteres avias tibi de pulmone revello.
 Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum
 Officia, atque usum rapidæ permittere vitæ :
 Sambucam citius caloni aptaveris alto. 95
 Stat contra ratio, et secretam garrit in aurem,
 Ne

Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo?
 Publica lex hominum, naturaque, continet hoc fas,
 Ut teneat vetitos inscitia debilis actus.
 Diluis helleborum, certo compescere puncto 100
 Nescius examen? vetat hoc natura medendi.
 Navem si poscat sibi peronatus arator
 Luciferi rufis, exclamet Melicerta perisse
 Frontem de rebus. tibi recto vivere talo
 Ars dedit? et veri speciem dignoscere calles, 105
 Ne qua subærato mendoſum tinniat auro?
 Quæque sequenda forent, et quæ vitanda vicissim,
 Illa prius creta, mox haec carbone, notasti?
 Es modicus voti, presso lare, dulcis amicis?
 Jam nunc adstringas, jam nunc granaria laxes, 110
 Inque luto fixum possis transcendere nummum;
 Nec glutto sorbere salivam Mercuriale?
 Haec mea sunt, teneo, cum vere dixeris; esto
 Liberque ac sapiens, prætoribus ac Jove dextro.
 Sin tu, cum fueris nostræ paulo ante farinæ, 115
 Pelliculam veterem retines, et fronte politus
 Astutam vapidò servas sub pectore vulpem,
 Quæ dederam supra repeto, funemque reduco.
 Nil tibi concessit ratio: digitum exere, peccas.
 Et quid tam parvum est? sed nullo thure litabis, 120
 Hæreat in stultis brevis ut semuncia recti.
 Haec miscere nefas: nec, cum sis cætera fossor,
 Tres tantum ad numeros satyri moveare Bathylli.
 Liber ego. unde datum hoc sumis, tot subdite rebus?
 An dominum ignoras, nisi quem vindicta relaxat? 125
 I puer, et strigiles Crispini ad balnea defer.
 Si increpuit, cessas nugator? servitium acre.
 Te nihil impellit? nec quicquam extrinsecus intrat,
 Quod nervos agitet? sed si intus et in jecore ægro
 Nascentur domini, qui tu impunitior exis, 130
 Atque hic, quem ad strigiles scutica et metus egit herilis?
 Mane piger steris: surge, inquit avaritia; eja.
 Surge. negas. instat, surge, inquit. non queo. surge.
 Et

En, quid agam ? rogitas ? saperdas advehe Ponto,
 Caftorem, stuppas, ebenum, thus, lubrica Coa. 135
 Tolle recens primus piper e fitiente camelo.
 Verte aliquid ; jura. sed Jupiter audiet, heu ! heu !
 Baro, regustatum digito terebrare salinum
 Contentus perages, si vivere cum Jove tendis.
 Jam pueris pellem succinctus et cenophorum aptas :
 Ocius ad navem : nil obstat, quin trabe vastâ 141
 Ægeum rapias, nisi solers luxuria ante
 Seductum moneat. quo deinde, insane, ruis ? quo ?
 Quid tibi vis ? calido sub pectore mascula bilis
 Intumuit, quam non extinxerit urna cicutæ. 145
 Tun' mare transfilias ? tibi tortâ cannabe fulto
 Coena sit in transtro, Veietanumque rubellum
 Exhalet vapidâ læsum pice sessilis obba ?
 Quid petis ? ut nummi, quos hic quincunce modesto
 Nutrieras, peragant avidos sudore deunces ? 150
 Indulge genio, carpamus dulcia. nostrum est
 Quod vivis. cinis, et manes, et fabula, fies.
 Vive memor lethi, fugit hora. hoc, quod loquor, inde est.
 En, quid agis ? duplici in diversum scinderis hamo :
 Huncine, an hunc, sequeris ? subeas alternus oportet
 Ancipi obsequio dominos, alternus oberres. 156
 Nec tu, cum obstiteris semel, instantique négaris
 Parere imperio, rupi jam vincula, dicas ;
 Nam et luctata canis nodum abripit ; attamen illi,
 Cum fugit, a collo trahitur pars longa catenæ. 160
 Dave, cito, hoc credas jubeo, finire dolores
 Præteritos meditor, crudum Chærestratus unguem
 Abrodens ait hæc ; an siccis dedecus obstem
 Cognatis ? an rem patriam rumore finistro
 Limen ad obsoenum frangam, dum Chrysidis udas
 Ebrius ante fores extinctâ cum face canto ? 166
 Euge puer, sapias. dîs depellentibus agnam
 Percute. sed censem' plorabit, Dave, relicta ?
 Nugaris : soleâ, puer, objurgabere rubrâ.

R

Ne

Ne trepidare velis atque arctos rodere casses. 170
 Nunc ferus et violens : at si vocet, haud mora, dicas,
 Quidnam igitur faciam ? ne nunc, cum accersor, et ulti
 Supplicet, accedam ? si totus et integer illinc
 Exieris, nec nunc. hic hic, quem quærimus, hic est,
 Non in festucâ, lictor quam jactat ineptus. 175
 Jus habet ille sui, palpo quem dicit hiantem
 Cretata ambitio ? vigila, et cicer ingere large
 Rixanti populo, nostra ut Floralia possint
 Aprici meminisse senes. quid pulcrius ? at cum
 Herodis venere dies, unctâque fenestrâ 180
 Dispositæ pinguem nebulam vomere lucernæ,
 Portantes violas, rubrumque amplexa catinum
 Cauda natat thynni, tumet alba fidelia vino,
 Labra moves tacitus, recutitaque fabbata palles.
 Tunc nigri Lemures, ovoque pericula rupto : 185
 Hinc grandes Galli, et cum fistro lusca sacerdos,
 Incussere deos inflantes corpora, si non
 Prædictum ter mane caput gustaveris alli.
 Dixeris hæc inter varicosos centuriones,
 Continuo crassum ridet Vulfenius ingens, 190
 Et centum Græcos curto centuisse licetur.

S A T Y R A VI.

A DMOVIT jam bruma foco te, Basse, Sabino ?
 Jamne lyra et tetrico vivunt tibi pectine chordæ ?
 Mire opifex numeris veterum primordia rerum
 Atque marem strepitum fidis intendisse Latinæ ;
 Mox juvenes agitare jocos, et pollice honesto 5
 Egregios lusisse senes ? mihi nunc Ligus ora
 Intepet, hybernatque meum mare, qua latus ingens
 Dant scopuli, et multâ litus se valle receptat.
 Lunaï portum est operæ cognoscere, cives.
 Cor jubet hoc Enni, postquam desterruit esse 10
 Mæonides Quintus pavone ex Pythagoreo.

Hic

Hic ego securus vulgi, et quid præparet austus
 Infelix pecori; securus et, angulus ille
 Vicini nostro quia pinguior; et si adeo omnes
 Ditefcant orti pejoribus, usque recusem
 Curvus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto,
 Et signum in vapidâ naso tetigisse lagenâ.
 Discrepet his alius. geminos, horoscope, varo
 Producis genio. solis natalibus, est qui
 Tingat olus ficcum muriâ vafer in calice emptâ, 20
 Ipse sacrum irrorans patinæ piper: hic bona dente
 Grandia magnanimus peragit puer. utar, ego utar,
 Nec rhombos ideo libertis ponere laetus,
 Nec tenuem solers turdarum nosse salivam.
 Messe tenus propriâ vive, et granaria, fas est, 25
 Emole; quid metuas? occa, en, seges altera in herbâ est.
 Ast vocat officium: trabe ruptâ, Bruttia faxa
 Prendit amicus inops; remque omnem surdaque vota
 Condidit Ionio; jacet ipse in litore, et una
 Ingentes de puppe dei; jamque obvia mergis 30
 Costa ratis laceræ. nunc et de cespite vivo
 Frange aliquid; largire inopi, ne pictus oberret
 Cœruleâ in tabulâ. sed cœnam funeris hæres
 Negliget iratus, quod rem curtaveris; urnæ
 Offa inodora dabit, seu spirent cinnama surdum, 35
 Seu ceraso peccent casiae, nescire paratus.
 Tune bona incolumis minuas? sed Bestius urget
 Doctores Graios. ita fit, postquam sapere urbi,
 Cum pipere et palmis, venit nostrum hoc maris expers,
 Fœnifecæ crasso vitiarunt unguine pultes. 40
 Hæc cinere ulterior metuas? at tu, meus hæres
 Quisquis eris, paulum a turbâ seductior audi.
 O bone, num ignoras? missa est a Cæsare laurus
 Insignem ob cladem Germanæ pubis, et aris
 Frigidus excutitur cinis, ac jam postibus arma, 45
 Jam chlamydes regum, jam lutea gausapa captis,
 Esse daque, ingentesque locat Cæsonia Rhenos:

Dis

Dis igitur genioque ducis centum paria, ob res
 Egregie gestas, induco. quis vetat? aude.
 Væ, nisi cōnnives. oleum artocreasque popello 50
 Largior; an prohibes? dic clare. non adeo, inquis.
 Exosfatus ager juxta est. age, si mihi nulla
 Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
 Nulla manet patrui, sterilis matertera vixit,
 Deque aviā nihilum supereft; accedo Bovillas, 55
 Clivumque ad Virbi; præfto est mihi Manius hæres,
 Progenies terræ. quære ex me, quis mihi quartus
 Sit pater, haud prompte, dicam tamen, adde etiam unum,
 Unum etiam, terræ est jam filius, et mihi ritu
 Manius hic generis prope major avunculus exit. 60
 Qui prior es, cur me in decursu lampada pofcis?
 Sum tibi Mercurius; venio deus huc ego, ut ille
 Pingitur. an renuis? vin' tu gaudere relictis?
 Deest aliquid summæ. minui mihi; sed tibi totum est,
 Quicquid id est. ubi sit, fuge quærere, quod mihi 65
 quondam
 Legarat Tadius, neu dicta repone paterna.
 Fœnoris accedat merces; hinc exime sumptus.
 Quid reliquum est? reliquum? nunc nunc impensius
 unge,
 Unge, puer, caules. mihi festâ luce coquatur
 Urtica, et fissâ fumosum finciput aure, 70
 Ut tuus iste nepos olim satur anseris extis,
 Cum morosa vago singultet inguine vena,
 Patriciae immeiat vulvæ? mihi trama figuræ
 Sit reliqua; ast illi tremat omento popa venter?
 Vende animam lucro, mercare, atque excute solers 75
 Omne latus mundi, ne sit præstantior alter
 Cappadocas rigidâ pingues plausisse catastâ.
 Rem duplica. feci; jam triplex, jam mihi quarto,
 Jam decies, redit in rugam. depinge, ubi fistam,
 Inventus, Chrysippe, tui finitor acervi. 80

Lectiones variantes notabiles.

J U V E N A L.

Sat. Lin.

1 10 **F**urtivæ, quid. codd. furtive.
57 Stertere, quid. sternere.
74 Aliquis, al. aliquid.
106 Major, al. majus.
157 Et latum mediâ fulcum, &c. edit. Parif. fol.
1446. Et latus medium fulcus dedit are-
nam.
169 Hæc animo ante tubas, al. hæc, animante tubâ.
2 10 Socraticos, plur. viri erud. Sotadicos.
38 Atque ita, edit. Par. et mult. al. ad quem.
94 Obliquâ, quid. oblitâ.
116 Abscindere, ita edit. Par. Lub. et mel. codd.
146 Et Catuli, sic codd. mel. not. 120. *f. lana*; *nd et*
3 30 Nigrum, ita princip. edit.
36 Verso pollice, &c. in opt. edit. hoc modo leg.
verso pollice vulgus,
Quum libet &c.
82 Signabit, al. cœnabit.
112 Aviam, al. aulam. 160. *f. negabit*.
187 Venalibus, ita codd. mel. not. 194.
210 Frustra, ita prin. edit. al. frustra.
218 Hic Afianorum, al. Phæcasianorum, al. hæc Afian.
238 Druso, J. Britan. et al. urso vel ursis.
322 Adjutor, al. auditor.
4 25 Hoc pretio squamæ? al. pretium. al. pretio
squamæ.
33 Fractâ de merce, al. pactâ mercede. Salmas. Fariâ.
60 Suberant, al. superant.
96 Festinata, edit. Par. et Lub. designata.
157 Torvisque, al. tortisque.
5 10 Quin poscis? ita codd. mel. not.
80 Distendat, al. distinguat.
91 Afros, al. Afris. al. atris.
96 Patitur, al. patimur.

134 Lectiones variantes notabiores.

Sat. Lin.

5 105 Torrente cloacâ, Rutgerf. torpente.
 155 Hirsutâ capellâ, al. hirsuto Capellâ.
 169 Tacetis, al. jacetis.
 6 78 Figantur, ita Lub. et al.
 172 Dea pone, plur. codd. depone.
 188 Turpe magis, Lub. turpe minus.
 205 Scripto, al. sculpto, Turneb. scutilo.
 237 Silet, al. tacet, al. pavet.
 293 Ulciscitur, al. ulciscimur.
 315 Ululantque, Priapi, quid. ululante Priapo.
 363 Redivivus, vet. script. recidivus.
 370 T'ravuntur, al. raduntur.
 385 Appi, sic opt. edit. al. alti.
 404 Decipiatur, ita princip. edit. quid. deripiatur.
 409 Quosdam facit: ifse, al. refer. quosdam ad populos.
 415 Exorata, al. exhortata.
 430 Aurata, sic edit. opt. al. aut lata.
 483 Transacta diurni. al. transversa. al. diei.
 507 Adjuta, al. adjuncta, al. subnixa.
 538 Serpens. Illius lacrymæ al. serpens Illius lacrymis.
 585 Indus, ita Lub. et codd. mel. not. al. inde.
 597 Atque homines, quid. et quæ homines.
 658 Insulfam, al. invifam.
 7 60 Sana, quid. mœsta.
 65 Pectora nostra, quid. vestra.
 96 Nunc utile, quid. tunc utile.
 99 Petitur, al. petit hic.
 100 Namq; oblitera modo, vet. Mf. nullo quippe modo.
 105 Lecto, Lub. et al. tecto.
 129 Deficit, Lub. dejicit.
 139 Ut redeant veteres, al. fidimus eloquio?
 193 Jaculator, quid. joculator.
 214 Qui toties, quid. quem toties:
 8 8 Fumosos, al. famosos.
 33 Pravam, ita opt. codd.
 60 Gramine, al. germine.
 90 Exfuscta, quid. exhausta. fortasse exfusca: sic
 Horatius.

139. f. Cum.

Lectiones variantes notabiliores. 135

Sat. Lin.

8. 125 Non est sententia: verum, al. non est sententia,
verum est.

157 Solam Eponam, ita codd. mel. not. al. Hip-
ponam.

204 Libratâ, al. vibratâ.

207 Credamus, al. cedamus.

225 Cantu, ita codd. mel. not. al. saltu.

9 14 Præslabat calidi circumlita, quid.
Bruttia præstabat calidi tibi.

26 Quodque taces, Lub. quod taceo, atque.

61 Casulis, edit. Par. fol. recte legit caculis.

106 Clament omnes, ita codd. opt. quid. taceant.

138 Exorare, sic edit. Par. et codd. opt. al. exornare.

146 Multas—fingat, al. maltha—al. pingat. 147.

10 32 Ille, forte illi.

70 Indicibus, ita edit. opt.

73 Turba Remi, quid.—tremens. 70. al. effudit.

83 Fuit obvius, vir. erud. emend. fugit ocios.

93 Augustâ, quid. angustâ.

154 Pergere, quid. perdere.

162 Vigilare, quid. jugulare. 211. al. citharedo sic bleuo.

291 Tamen, inquit. Lub. tamen hos tu.

300 Modesto, sic edit. opt. quid. modestum.

312 Maritus exigit iratus, quid. mariti irati debent.

11 6 Ardent, ita codd. mel. not.

34 Matho. buccæ Noscenda est mensura tuæ.
quid. Matho buccæ. Noscenda est mensura sui.

91 Rigidique, sic edit. opt.

32 Ancipitem seu al. ancipitem. et referunt ad
Ulyssem. forte melius ad loricam.

128 Hinc stomacho vires, ita codd. mel. not. 144. al. furtis

149 Rectique, ita Lub. et opt. codd. vulg. erectique.

193 Prædo caballorum, al. præda, Salmas. perda.

12 18 Densæ, &c. Lub. densis abscondente tenebris.

24 Poetica, al. Pontica. 59. ac. septem. f. aut. 69. austri. f. astris

82 Tuti stagna sinus, Lub. tum stagnante sinu.

92 Operitur, quid. operatur.

13 4 Fallaci—urnâ, al. fallacis urnam, al. fallacem.

64 Mirandis, al. miranti. 70. miris. f. minius. Iortin. et. f. aut. Id

140 Ten' o, sic edit. opt. quid. te nunc.

136. *Lectiones variantes notabiliiores.*

Sat. Lin.

13 142 Viles pulli, quid. vilis populus.
 226 Et vindicet, Lub. ut vindicet, al. judicet.
 14 26 Ac rugam, al. hæsuram.
 62 Leve, sic opt. codd. quid. lavet.
 97 Cœli numen, Lub. lumen.
 116 Atque verendum, al. acquirendi.
 152 Quam fœdæ, Lub. fœde, al. quæ fœdæ: forte
 quam foeda est.
 176 Immodici, al. indomiti.
 201 Poscentibus assem, quid. repentibus assæ.
 289 Undâ, al. una, al. udar.
 293 Coemti, Lub. coemtor.
 f. *Ganæas.* 15 75 Præstantibus omnibus instant, vir. erud. præ-
 stant instantibus Ombis. *f. præstantibus Ombis instant.*
 f. *seditioñi.* 76 Palmæ, al. Pampæ. 134. al. causam dicunt.
 al. *extendere.* 16 21 Officiunt. curabitis, al. efficiunt, curabilis.

P E R S I I.

f. *effugiat.* 1 69 Videmus, al. docemus.
 85 Tepidum, al. trepidum.
 128 Posit, Casaubon. poscit.
 2 14 Conditur, al. ducitur.
 17 Minimum, al. nimium.
 19 Hunc cuiquam, al. hunc? cuinam?
 48 Farto, al. fert. *s.4. f. excusat.*
 3 12 14 Queritur, al. querimur.
 38 Videant, Lub. invideant. *60. al. qua.*
 89 Exsuperat, al. exfudat.
 104 Lutatus, al. litatus.
 4 9 Puto, Priscian. puta.
 50 Respue, quid. respice.
 5 15 Teres, al. teris.
 40 Artificis. ita Lub. Casaub. et al.
 74 Scabrosum, quid. scabiosum.
 150 Peragam sudore, ita codd. mel. not. al. pergam
 fudare.
 6 2 Tetrico, quid. tritæ.
 77 Plausisse, quid. pavisse.
 79 Depinge, quid. depunge.

F I N I S.

est.

VI
AN
M